

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Maateo Iyoteria

Eesusi Riosie Weratiame tetejimarisiria, ehkoriaami Auranisi o'inia

(Ruuka 3:23-38)

¹ Kúíraa. Nee Maateo tewaniamea, piiripi puuu Eesusi Riosie Weratiamee weratiamepua tiame, oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria ahjama. I'wa iyotemane Eesusi Riosie Weratiameo, aatana ehkoriaami tetejimarisichi o'inia eenamekopua, aatia tiachipa puuu Auranitaru tetejimarikopua Raawitaru tiame, ehkoriaami mochiriame ti'tijoerichiopua. O'inemane i'ka iyosi aamowichio.

² Ehkoriaami Aurania Ihsa noonora eneriaipua; Ih-saa, Aakowo noonora; Aakowoa, Uura noonora enerepua poponirama. ³ Uuraa, Paaresi noonora enerepua Saara tiame. Yeeyera ihji ooka tatanao, Taamara tewaniame enerepua; Paaresia, Ehroni noonora enerepua; Ihji Ehronia, Aarami noonora enerepua; ⁴ Aaramia, Aaminawa noonora enerepua; ihji Aaminawaa, Naasoni noonora enerepua; Naasonia, Saromoni noonora enerepua; ⁵ Saromonía, Woosi noonora enerepua, yeeyeraa Raaja tewaniame. Ihji Woosi tewaniamea, Ooweri noonora enerepua, yeeyeraa Ruuti tewaniame; Oow-eria, Isai noonora enerepua; ⁶ Ihji Isai tewaniamea, Raawi noonora enerepua, yawichi enekame; puuu yawichi Raawia, Saromoni noonora enerepua, ihji Saromoni yeey-eraa, Uuria uupira enekame;

⁷ Saromonía, Roowoami noonora enerepua; Roowoamia, Aawiasi noonora enerepua; Aawiasia,

Aasa noonora enerepua; ⁸ Aasa tewaniamea, Osaja noonora enerepua; Osajaa, Oorami noonora enerepua; Ooramia, Uusia noonora enerepua; ⁹ Uusiaa, Ootami noonora enerepua; Ootamia, Aakasi noonora enerepua; Aakasia, Esekia tewaniame noonora enerepua. ¹⁰ Esekiaa, Manase noonora enerepua; Manasea, Aamoni noonora enerepua; Aamonia, Oosia noonora enerepua; ¹¹ Oosiaa, Eekonia noonora enerepua poponirama, isaeri ti'tjoeri Wawironia i'tonioiopua, chapisa i'totiame tiame.

¹² Neipa Wawironia e'enatioio, Eekoniaa, Saratieri noonora enerepua; Saratieria, Soorowaweri noonora enerepua. ¹³ Soorowaweria, Aawiu noonora enerepua; Aawiu tewaniamea, Eriakími noonora enerepua; Eriakími, Aasori noonora enerepua. ¹⁴ Aasoria, Sooroki noonora enerepua; Soorokia, Aakimi noonora enerepua; Aakimia, Eeriuu noonora enerepua. ¹⁵ Eeriuu tewaniamea, Riasari noonora enerepua; Riasaria, Maatani noonora enerepua; Maatania, Aakowo noonora enerepua; ¹⁶ Aakowoa, Oose noonora enerepua, Maaria kuunara enekame, Eesusi yeeyera. Ihji Eesusipu puuuu taamoo, Riosie Weratiameko tuuyaa.

¹⁷ Ihji tetejimarira muuwekamea, oosa mariki aampa naao sesenerichi u'matokamepua, ahkasi Auranitaru o'iniaio, Raawitarusiopua; Raawitaru o'iniaoi, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Wawironia taawechiopua, i'isaeri ti'tjoerio Wawironia i'totioiopua; Wawironia o'iniaio, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame naawariachisiopua tiame.

*Apoe Eesusi naawariachi simiyame nayewaniame
(Ruuka 2:1-7)*

¹⁸ Ehpeo neeea, Eesusi naawariachi simiyame aamo nayewemania, achini teereriopua i'wa weechio. Ihji

Eesusi yeeyera Oose ahjama neewimerioio, Riosi ute-warie peteterepatetiamepua. ¹⁹ Ihji Oose Maaria ahjama neewimeriaa, ki se'wika kaawerumakapaopua, ki suuwe erapatenariapaopua Maariao, ki aawata nane'rejererepua achini teeka peteterepariaopua pu'kao. Pukaepa ihchi poanatamo o'rariaipua, apoeche nane'reka. ²⁰ Nape i'ka Oose wa'a e'raka oiyoio Riosi ku'iwaria, kochirewachi chaanerepua pu'kao:

—Oosée, Raawi tetejimarichi eename, ka'te suuwe eramitia muuuu, Maaria ahjama neewikao. Ihji Maaria petetepariaa, Riosi Riosiwarie wa'a e'rariae iikamepua.

²¹ Pukaepa muuuu i'ka Maaria sausoopua, i'ka temari naawakameo, Eesusi tewameri eemea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tatakoritiamewichio kokosapuame, newipatemerikoopua.

²² Yooma ihji wa'a ikipuamea, ehkoriami o'inia Riosi cheeriapua, ahpo nayewaturachiopua, eee cheeriaepua:

²³ Weemera kutewea, peteterepameripua; ihji peteterepasaapua, temari saumeripua.

Ihji temaria, Emanuéri teewapuamepua.

Ihji Emanuéri chaniwamea: Riosia taamo ahjamapua, cheeka chaniwamepua.

²⁴ Wa'a chaanetiapa Oosea Riosi ku'iwario, pusasaapa, yooma wa'a teetorepua waikao, ahkasi Maaria ahjama ahpo neewiachisi. Oosea neewirepua neewiao Maaria ah-jamao, ²⁵ nape ki noonoterepua pehjo ahpo uupichitiao, ahkasi neipami sauria yachapachisiopua. Waikaopua i'ka kuita naawasoopua Oosea, Eesusi teewarepua pu'kao.

2

Cherayachitepa e'name, te'ta pepeniwari machiyame ti'tijoe

¹ Uurea weechio, Eesusi Weereni mochiwachi naaoiopua, Eerore yawichi eneriaipua wa'ao waikamio. Waika taawechiamio, wa'a Eerusareni e'enarepua ookapi ti'tijoe cherayachitepa e'ename. Ihji ti'tijoea, te'ta machiwari pepeniame enerepua, itapiti so'porichi simiyame tísia i'yesika mochitoriamé. ² Ihjia wa'a mochiwachi e'enakao iinatukesirepua ti'tijoerio, chaachapaka:

—¿Akatia naawariarepua kohja, Uurio yawichiwara enemeri? Teemea so'porichitia tajayame ne'netoka e'enakame teemea, cherayachisi o'iniaopua, ahkasi pu'ka so'porika tiame kahtiachisi, i'wa kohja naawamiachiopua. Pukaepa i'wa e'nakame teemea iyorimia te'teretoapu teemea pu'ka kuitao, ahka naawariachio.

³ Waikao Eerore yawichia wa'a chaachapo tuuwame inamukapaopua mehka e'enakameo, wekana eraparepua kiisi kaawe e'rakao, muuwaeme Eeroreka erakoameai Eerusareni mochiwachio, wa'achi erakorepua tiame Eerorechitiao. ⁴ Wa'a erapakaopua Eerore yawichia, ahpo kahtiachi napawinasaapua, te'ta isaeri ne'neseriosio, pariseroopua tiame napawinurasaopua, cheeka iinatukerepua pu'kao:

—¿Akatia naawameri ohjoarepu Riosie Weratiamea?

⁵ Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuamea chaachaparepua:

—Uurea weechi naawameripua Weereni mochiwachi; wa'a cheeka nayewame Ehkoriai Iyoteria, Riosi nayewatura chaachapariaa. ⁶ I'ka eee chaachapaka:

Muuu Weereni mochiwachio, epeche nu'utirakaimua Uura weechio ki wahjachi te'ta mochiwarichitiaopua,

wa'a aamo mochiwachio wa'a naawamerikaitepua piiripi
 tijoe, epeche te'ta weruma tiaameopua ki aaata-
 chitia,
 aaata puuua te'ta yawichi enemeriapua,
 yooma no'o ijinuwachio, isaeri ti'tijoechio.

⁷ Wa'a chaachapatiame nane'resaapaopua Eerorea, ihchi paaesapa pu'ka cherayachi e'enakameo, pu'ka iinatukeka nane'rerepua, achinitio o'inia machenariopua so'porio, cherayachi so'pori naaniatiwariopua. ⁸ Wa'a ikisaopua Eerorea, Weereni siimpanurerepua waikao, chaanesa:

—Yooma aamo ye'kachisi i'yapuapua pu'kao, pu'ka kuita naawariachio. Tewisaapa eemea, no'o tuyepuapua, wa'achi siminariame neeeai, ahjachi parapawemia.

⁹ Waikao cherayachitepa e'enakamea, Eerore cheeria inatatosika siimparepua. Waikao puuu so'pori cherayachisi o'inia tetewitoka na'naritosi e'enariaa, pu'ka wa'api so'pori ne'netosirepua Weereni ajasipuawichio. Waikaopua pu'ka so'pori na'naritokao, pu'ka kuita naawakame ta'perachi tahjepaka yasipakopaopua wa'asi, teewerepua ahpo wa'ami siimpao. ¹⁰ Waikaopua cherayachitepa e'enakamea, tísia kaawe erakorepua, kuita naawakame ohjirachi ajasitiopao. ¹¹ Waikao wa'a karichi muisaopua yooreminao, wa'a kahtiame tetewarepua kuitao, ahpo yeeye Maaria tewaniame ahjama. Waikao cherayachitepa e'enakamea, chopokorieka ajapaka ki nu'uti iyorirepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo u'paria kaaja wahjonasaopua wa'a manitoame puuyanasaopua, Eesusi kuita ihkokerepua, itapiti tísia nateyáme, naatichitia: apoche o'ro, cho'imori, peeniajuri miira tiamé. ¹² Waikao i'ka nonoraka nokisiniopua, Riosi

ku'iwaria kochirewachi nayewerepua pu'kao, eee chaaneka:

—Ka'te uumatomitia eemea Eerore kahtiachiamio, pirenachi poowechiami uumitia ohso kaawe.

Pukaepa puuuu, piirechi poeochiami uumatorepua nonorakao.

Eejito weeechi ujumaniame Oosee

¹³ Wa'a ikisaopua Riosi ku'iwaria, pu'ka te'ta ma'machiwari nonowasoopua, Oosepechi nayewerepua kochirewachio, puuuu Ooseo chaanerepua:

—jYaapi ihtakosa Ooséee! Ikanati werisika ujumamitiapua Eejito, wa'a i'toka ichipupamitiapua pu'ka kuitao yeeyera tiame. Wa'a ikisaapua, wa'a mochipuapua ku'itapi, ahkasi aamo no'o chaaniachisi eenechi, ahka aamo uumpamiachio. I'ka aamo chaanania neeea, Eeroreo amori i'yasiamekopua pu'ka kuitao merinareka.

¹⁴ Waikao Oosea pu'ka tukawarichi wa'api machenarepua Eejitomio, pu'ka weeechi ichipupamiaopua kuita i'tokaopua tiame, yeeyerama. ¹⁵ Wa'a Eejitoo wa'a mochirepua ahkasi Eerore mukuyachisi. Ihji wa'a ikitiame ikitiamea, Riosi cheeria pichiwa machenaka teerere puuuu, ehkoriaami ahpo nayewaturachi cheeria. Apoe taamo Noono Paamiraa ehkoriaamio, cheeriaipua: “Eejito o'inia paaenania no'o Taanao.”

Eerore yawichia, kukuchi ko'inurena

¹⁶ Eerorea cherayachitepa e'enakameo tísia ahpo wisikuerioopua, tísia nekarepua waikao. Wa'a iikapa puuuu yooma kukuchi ooka paamuameopua waanami, ko'inurerepua, yooma Weereni na'nawakameopua, wa'a norikame mochiwachioopua tiame, yooma pu'ka so'pori machenariachisi na'nawakameopua kukuchi, cherayachitepa e'enakame chaachapariaopua waika taawechi

naawamio tuuka. ¹⁷ Ihji kukuchi ko'itiameai, Riosi chaaneriachitia ikitiamepua tiame, ehkoriaami Eremia nayewariachitia, i'ka cheeriachitia:

¹⁸ Wahka Raama tewaniachi roomosachio,
 aaata oowitime ki teesa kokosa e'raka naarachani,
 tísia yuuwesika.

Ihji aaata naarachaniamea,
 Raakeri tewaniamepua ahpo tatanawichio tísia
 naarame.

Ihja kiisi teewenariame puuuu naarakao,
 ki nu'uti kaawe erapateniai, ahpo tatana
 kiterepatekapa.

¹⁹ Neipa Eerore mukisoopua, Eejito kahtioiopua Ooseo pehjo, Riosi ku'iwaria eenechi nayewerepua Ooseo, kochirewachi. Puuuu kochirewachio, chaanerepua:

²⁰ —Ehpeomua Oose, werisika Isaeri weechi no'ramitiapua, puuuu aamo taana merinariameapa, mukukamekopua wa'asio.

²¹ Waikao Oosea wa'a simirepua waikao, pu'ka kuita i'toka yeeyera tiame, Isaeri weechi. ²² Nape Oosea Uurea weechio, Arakerao tewaniame Eerore taanara yawichiko tuuopa wa'ao waikao, majawerepua pu'kaoiopua pehjo, wa'a ahpo ohjoremiaopua. Waikao Oosea eenechi kochirewachi tuuyetiapao Riosi ku'iwario, wa'ao ki kaawe teeremerikoopua wa'ao; ohso kaawe Arirea weechikamera akiparepua no'rakao. ²³ Waikaopua Arirea weechi enasaopua, Nasare mochiwachi yasarepua waikao ohjoekao. Wa'a iika ihja, ehkoriaami Riosi nayewatura chaachapariachitia iintorepua. Ihja eee chaachapariapua: “Puuu Riosie Weratiame enameria, Nasare tijoe tewapuamepua.”

3

*Waani Paatoamea kuhsitere yasaria**(Marako 1:1-18; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)*

¹ Pu'ka taawechiami Eesusi Nasare mochiwachi ohjoekoiopua, Waani ti'tijoeri Paatoamea Uurea weechiami yaajatoriaipua, ki tijoeekachi. Wa'ami yasaka tuuwicharepua ti'tijoerio, Riosi tuuyewarichi simiyame.

² Ihji Waania ti'tijoeri sisinawekao, eee cheerepua:

—iYooma toaka mochtupuapua aamo ki ka'karuma yooraka mochikao, puuu aamo ki ka'karuma yooro cheriwemerio, ki mehka kahtioi tiopua pu'kaopua wa'asi! Puuu Apoe aamo cheriwemeria, Apoe ihsimeripua aamo wahjonekao, ahpo ye'karichi muimichioo, ahpokamera ahjama teerepuawichioopua taamoo.

³ Waania wa'a cheeka nayewerepua wa'a chiiamekopa Ehkoriaami Iyoterichioopua Isaiao, puuu eee cheeriaipua: Wahka mehka ki tijoeekachi siinachani aata, puuu cheechaniamepua:

“Eeme ti'tijoea ooweru tiamea Riosiwichioo,

aamo iikachi wahjonamitia pooe;

nape te'ta pichiwa cheeka,

kiisiki kihta a'chi tiame inasokaopua amochio,

itapiti a'chi tiameopua ki kaawerumao.”

⁴ Ihji Waani wisachucharaa, tumusari animari kuuparae netetiame eneriamepua; ihji wahsipuraraa, wi'chie netetiame eneriamepua. Ihji koayaa ohchi koaka yayasariamepua, se'ma se'ori kuhsitere iintuame tiame.

⁵ Eerusareni mochikame ti'tijoea, yooma Uurea weechiami mochikameopua tiameo, Oorani akichiko ohjoemeapua tiame, Waani kahtiachi eejenapariaipua Waani keepumia. ⁶ Ihji Waania wa'a enapasoopua ahpo kahtiachi, i'kao ahpo tatakoriwa toimo erapasoopua Riosichi tuuka, Waania paapatosiriaipua pu'kao Oorani

akichi, kaaweruma enepanariameopua taamo Noono Riosichio.

⁷ Nape seenepi simikameo Waania ki ookapi e'nariopa nanaarame ahpo paatoachio, parisero ti'tijoeo, saruseo ti'tijoeopua tiameo, chaanekapua pu'kao:

—jEeme sayawe ti'tijoeri, itapiti ki ka'karuma masitiame, jihtana yoramia e'enaka eemea i'wao, ti'tijoeri ahpo tatakori ma'chitachio Riosichio, ahpo paatoka toimo tuuwachioopua tatakoririao? jAatana aamo chaaneka aamoo, aamo newipamerikoopua Riosi kokosarichio, aamoo kiisi kaawe nokayameo?

⁸ Toipuapua pahchao aamo tatakorika mochikao, nape pichiwa toinarekaopua aamoo kiisi kaawe aamo nokayao. ⁹ Ki oowera aamo Aurani ojochiwarako erapuapua, aamokamera te'ta ka'karumako erakokaopua Riosichio. Aamoka te'tiame ojochiwa nakiyame enesaa Riosia, i'ka tehte i'wa maaniameoi Aurani tetejimara enepatemiipua. ¹⁰ Riosi kokosari tepuraraapa, nawachi meteka tehpunamerapua wa'asi yooma ki ka'karuma taakiameopua Riosiwichioo. Yooma aata ki ka'karuma taakiameopua Riosiwichioo, na'ichi ipaka kosimerapua pu'kao. ¹¹ Neeea yooma ahpo tatakoriwa toinariameo, neeroie paatoamepua paatoao, nape neipa eenamea ahpo Riosiwarie paatomeripua iikachio, neea pu'kawichioo kihta nateyamepua. Puuu Apoe neipa eename paatoaa, te'ta piipari paatowa enemeripua; na'ie kosoka piipatiamechitiapua tatakorio. Pu'kao neea kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoinia ki nateyamenia no'o na'sonemiao. ¹² Puuu Apoe Paamiraraa wa'asi, ahpo sekachi makotoamepua wa'asi ahjae kasarapupuameopua tiirikoo. Kasarapusaapua tiirikoo katewemeripua pu'kao; nape pu'ka tiiriko moowaraopua na'ichi ipaka tajenatemeripua kosoka. Puuu ti'tijoeri

ki ka'karuma ihpapapuachio, kiisi choipame na'ichi ihpapapuamepua.

Eesusi paatorewa

(Marako 1:9-11; Ruuka 3:21-22)

¹³ Senepi simikame Waanio paatoka ihsioio Oorani akichio, wa'achi eenariai Eesusiai Arirea o'iniaopua, ahpo paatopuawichioopua. ¹⁴ Nape Waania Eesusio ki paa-tonariaipua pu'kao, ki nu'uti tiamekopa Eesusio apochio. Pukaepa chaanekapua Eesusio:

—¿Nape neee? Muuukamera no'o paatometepua. ¿Aatia neekamera aamo paatotapua?

¹⁵ Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua tiiao, nape wa'atioi no'o paatopuapua, ti'tijoerio nane'remichioopua Riosie no'o weraniamekopua.

¹⁶ Eesusio paatotiache neerochi machenoioopua, te'pa tewekachio wahjoame tetewitiapua. Wa'a o'inia kooroka tiame tekikao, Eesusichi yasipakapua. Pu'kao, yooma teeme wa'a nokayame tetewikapua. ¹⁷ Pu'ka Eesusichi yasipasoopua tewekachi o'iniaio, chiiame inamuretiapua tewekachi o'iniaio:

—Ihjipu no'o Taanaa, puuu te'ta no'o nakiyaa. Ihji puuuu, te'ta tísia no'o kaawe e'riapua.

4

Aatia iintota Eesusi ne'newa

(Marako 1:12-13; Ruuka 4:1-13)

¹ Riosi Riosiwari wa'a iintosaapua Eesusichio, mehka i'torepua ki tijoeekachi. Eesusi wa'a kahtioioopua ki tijoeekachio riaorósia, Eesusio aatia iintotarepua pu'kao.

² Wa'a ki tijoeekachio Eesusia, ooka weerewa taawe yasarepua wa'ao, ooka weerewa tukawari tiame, kiisi koaka. Wa'a yasakaopua tísíwa toore aiwarepua. ³ Wa'a

tiiopa Eesusio tísia chorowakao, riaorósia, kiisi kaawe iintotenariapapua Eesusio, chaanerepua:

—Pichiwa Riosi Taanara enesaamua, paani enepatepua-pua i'ka tehteo, ko'kopuapua ihsisa.

⁴ Wa'a chiiopa riaorósia Eesusia, chaanerepua:

—Riosi Ehkoriaami Iyoterichi chiiaa, chiamepua: “Ki kooameche koaka ahjame ti'tijoeria, Riosi chiiacheeioipua yoorekao, ahjaniamepua.”

⁵ Ehjepamio riaorósia Eerusareni u'parepua Eesusio, Eerusarenio Piipari Mochiwari teewataniachi upasaoui tiopachio, epeche te'pa weerame tiopachi moenapusaopua, ⁶ chaanerepua wa'a weerakao:

—Pichiwa Riosi Taanara enesaa,

aamo ihpaomua wa'atipoo,

Riosia ahpo ku'iwarieo,

aamo ku'ipameripua ka'chi ikimichioo

—wa'a chiamepua Riosi Ehkoriaami Iyoterichio. Puuu wa'api Iyoteria chiamepua tiameo:

Riosia, ahpo ku'iwarie aamo panitomapua,

ki wichipamichiopua pooechi motochikao.

⁷ Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—Nape Ehkoriaami Iyoterichio chaanipua tiameo:

“Aamo Riosiwao, ka'te aatiatamua utewarirao.”

⁸ Neipa wa'asiopua riaorósia, kai waapi weeramechi kawijampa i'torepua Eesusio, wa'a werakaopua yomatiamie ma'chiachiopua weechi yawichiwachiamio, ⁹ chaanerepua ne'netekao:

—Nee. Yooma i'ka ye'kari aamo tetewao, yooma aamowichio teerepamania pu'kao, no'okamera yooresoopua chopokorieka.

¹⁰ Nape Eesusia wa'a chiiopa Satanasio, chaanerepua:

—Se'wisa muuua noochio. Mehka akipaka muuua ki noochi. Kiisi ahjachi chiiamemua, oowera tísia se'wi

chiiamemua. Riosi Iyoteri chiia eekamera chiiamepua: “Muuua aamo Riosikamera iyorimitiapua, Apoe aamo Paamirakamera. Pu'kakamera yorakeka yasitopuapua kiisi teesaai se'wika.”

¹¹ Wa'a chaanetiapa riaorósia, toarepua waikao. Eesusi toisooopua riaorósio, Riosi ku'iwaripechi wa'a e'enarepua, Eesusi itapiti ku'ipuame nakisoo ku'ipamia.

*Eesusia ahpo tehkiwa o'inenapua, Arirea weeechi
(Marako 1:14-15; Ruuka 4:14-15)*

¹² Eesusia Waani karichi yachatiamé inamukaopua, Arirea weeechi no'rariapua eenechi, Nasare mochiwachi.

¹³ Nape wa'a Nasare mochiwachio ki itipirepua wa'ao, ohso kaawe Kapenaukamera akipariapua, ohjoremia. Kapenau tewaniachio, kawiyamina Arirea weruma neeroi maaniachi suuwerachi enerepua, Sauroni tetejimara weewarachi enerepua, Nehtari tetejimara weewarachi tiame.

¹⁴ Wa'a iintotiamea Eesusieo, Isaia iyoteriaa tísia pichiwa machenarepua, puuu cheeriaopua tiame:

¹⁵ Wa'a Sauroni tetejimari weewarachio Nehtari tetejimari weewarachi tiameo,
Oorani akichi o'inia ahkasi kawiyamina Arirea pa'we suuwerachisi enerepua.

¹⁶ Wa'a mochikamea tísia tukapachi mochikme eneri-aipua, ki nu'uti tukapachi ahpo te'teriamo:
nape aaata wa'a eenakaopua taajenachi te'terepaterepua, kaaweruma uutapachi iintaparepua iikachio.

Puuua wa'a te'terekao wahjiparichi mochikame eneri-aipua ahjaio.

Nape aaata apochi eenakopaopua, ma'chireparepua ah-pochi iikachio.

Ihji aaataa, Eesusi wa'a iintoriaa nayewamepua, Isaia ehkoriaami cheeria ahpo iyoterichi.

¹⁷ Eesusia wa'a o'inia o'inesirepua Riosi kaaweruma tuyewari chiia nayewatusikao. Puuu eee cheeka nayewesirepua ti'tijoeriopua ooweruriopua tiame:

—Yooma toaka mochitopuapua aamo kiisi ka'karuma nokayao; ohso kaawe eemea, Riosi kaaweruma chiiakamera na'naritopuapua, puuu Riosi ye'karichi muijerameo, aamo ohjoekachi eenariamekopua wa'asi.

*Eesusi naao so'chi chapiyame paajuteria
(Marako 1:16-20; Ruuka 5:1-11)*

¹⁸ Piie taawechi Arirea pa'wesuweko ihtoai Eesusia, ooka aaata ahpo poponieme tewarepua sochichaira neerochi ihpapame, puuu so'chi chapiwa tekipaname eneriaipua. Piiripi puuu Siimoni Peero tewaniame enerepua, piirea Anteresi, wa'api puuu poonira. ¹⁹ Eesusia wa'a tetewakapao, pu'kao chaanerepua:

—jNahpe no'o ahjama, ti'tijoeri Riosichi paajutiame enetai, Riosiwichio so'chi upapamechitia!

²⁰ Wa'a chaanetiapa puuu ikanati toisapua ahpo sochichaira, ahjama siimparepua.

²¹ Epeche waanakoopua tiameo, piirechi ooka tewarepua ahpo poponieme. Piiripi puuu Saantiao tewaniame enerepua, piirea Waani. Ihji ookaa Sewereo tatanara enerepua, ahpo noonoma nokayame so'chi ikuchaira koyacheka, pawekakerachi mochika. Pu'ka wa'a tewakapaopua Eesusia, paajutesirepua tiameo, ahpo ahjama ohjomichiopua. ²² Ihjia paajutetiaapa ikanati ahjama siimpariapua tiameo, wa'api pawekakerachi toisaopua ahpo noonoo.

*Eesusi ki ookapi ti'tijoeri masiteria
(Ruuka 6:17-19)*

²³ Wa'a inisikaopua Eesusia, yooma Arirea mochiwachiami ohjotiapua isaeri ka'karichiami napawiwachi,

masitekaopua, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari, tuuyesika, Riosi ye'kariwachi simiyame nayewesikapua wa'ao. Yooma wa'amioopua, yooma ihta kokorewa yachapatesikapua tiame. ²⁴ Wa'a inisiamame inamukapaopua yooma ihta kokorewa yachapatekao, muuwaeme Nehtari weechiamio, yomachi Siiria weechiamioopua tiameo ti'tijoeri, wa'a e'enariapua yooma ihta kokoriamame u'yepakaopua. Puuu muuwaeme kokoriamame u'yepatiamea ti'tijoe ooweru tiame, reemo yahchame eneriapua, epiresi ko'koame te'teriamame tiame, tu'tuikame kokoriamame, ro'roji kokoriamame, chookopakame kokoriamame tiame. Yooma i'ka ko'koameopua Eesusia, sautekapua. ²⁵ Wa'a teetochan-iopa Eesusio, muuwaeme Eesusichi paparariapua: Arirea ohjoeme, Eerusareni ohjoeme, Uurea weechi ohjoeme, Reekapori weechi mochikame, Oorani akichi cheray-achimina ohjoeme tiame.

5

Eesusi roomosate, yasaka masitia

¹ Seenepi simikame muuwaeme ti'tijoeri ahpo na'naritorioio Eesusia, teewi tekorata yasipakapua masitemiao. Waikao wa'a yasipakopa Eesusio masitemiao, ti'tijoeri pepenipanariamea Eesusi masitia, waapi eenepakapua Eesusio.

Riosie tísia kaawe erakotewa tesiwa erakoamewichioo (Ruuka 6:20-23)

² Pu'ka muuwari waapi enepakooa Eesusia, o'inekapua cheekao:

³ —Aaata Riosichi tuukame ahpo tatakorio, tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, cheriwepuamepua tatakoririao; puuu tatakori cheriwetiamea, iinuemeru puuu Riosi ye'karichi muipuameopua.

⁴ 'Aaata tatakoriiripa tísia yuuwesiaméopua, tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, apoe Riosi iintomerikopua kaawe erapatekao, aaata pu'ka tatakoriiria cheriwekaopua.

⁵ 'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua tiameo, aaata ahpo iikachio tísia tesiwa e'raka ahpo uuyamea Riosichio, wa'a te'tiamekapa Riosichiopua puuukamera muimerikapua Riosi ye'karichio, te'ta weemera weeeopua.

⁶ 'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, chorowa e'rameapua Riosichio tísia paramua e'rameapua tiameo, te'ta ahpo kaawe teeremiapa Riosichio; puuukamerakopua te'ta ahpo ta'iria yasitemeria.

⁷ 'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, aaata tísia kaawe tiiamea Riosichio, aaata te'ta tesiwa e'reka tetewame aaatao, aaata tesiwa e'reka tetewachitia aaata, wa'achitia tesiwa e'reka tetewipuamepua Riosieoi.

⁸ 'Tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, te'ta piipate-tiamea iikachi Riosi Riosiwarioe, puuukamerakapapua Riosichi ahpo ahjama tetewimeria.

⁹ 'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, Riosichi ahpo katewekamea, ta'iria mochipuawichio ku'ikamea, pu-uukamera Riosi tatanara tewapuamekapa.

¹⁰ 'Tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, Riosi nakiya yoorapa na'ara yoraniamea, pu'kakamerawichiopu tewekachi ye'karia.

¹¹ 'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua na'ara chaaneniamea, aaata kihta yoorakai wenejiniamea, no'okamera na'naritoapaopua. ¹² Yooma wa'a ikiwa aiwamea no'owichioo, kaawe erakomitia eemea aamowichio enemerikopa Riosi nuutiaopua tewekachio. Wa'achitia aiwateretiaipu ehkoriaimi Riosiwichio na'nayewatukameai.

*Oona wa'achitarichi nayewaniame
(Marako 9:50; Ruuka 14:34-35)*

¹³ Piirechi taawechemio Eesusia, oona wa'achitari nayewakapua waikao, eee cheeka:

—Eemea oonaka teeremetepua, i'ka weechi mochikameo ta'iretiame. Nape ki oonachitia enesaa eemea, ka'chi iika ta'iretema eemea aataoi, kihta oonaemekapa. Ihta oona ki onachari enepakameapa, kihtawichio kaawe enepamepua, ipaniame nahkipua kasarachio. Riosiai, aata ki onacharipakamepua wa'asio, ipaka teteimapua pu'kao.

Tajiwa te'terewachitia nayewaniame

¹⁴ Piirechi taawechemio Eesusia, chaanekapua ti'tijoerio:

—Eemea tajayameka te'teremeripua, yooma ti'tijoea ooweru tiameai, i'ka weechi mochikamewichioo, ti'tijochiopua ooweruchiopua tiame. Aamo i'ka weechi tajayaa kiisi noriwi teeremetepua, naapi tetewiwachiche teeremetepua, te'pa kawijampa o'inia tahjiamechitia yomachi mochiwario, ki wahjika tajayame tetewiniachiche. Wa'a te'tereka eemea, aata te'pa kawijampa mochiwarika teeremeripua, ahkai o'inia teteiwame. ¹⁵ Aamo kaaweruma nokaya tajayaa ma'chiachiche te'teremetepua, yooma ti'tijoe tetewika mochipuawichioo. Pukaepa itapiti tahjera uutapariai, aataai ki noriwi weeramepua pu'kao ki weeresi uutapamichioo. Ohso kaawe te'pa weramapua pu'kao yoremina karichio, weeresi uutapamichioo petechio. ¹⁶ Wa'achitia eemeai tahjerachitiao, yooma tetewachi tajitopuapua aamo kaaweruma yoorao. Aamo wa'a te'teretosoo chaachapama ti'tijoeria, wa'a te'tiame puuua ahpo Noono te'pa kahtiameo, iyorika mochitoapa.

Riosi nuurarichi simiyame yoorewa, Eesusi masitia

¹⁷ Tajayame te'terewa nayewaka kajusaapa Eesusia, cheekapua waikao:

—Ookapi aaata eeme i'isaeri pa'pamiratuamea, ehkoriامي Moise nuurari Riosie kiaretia, no'o sa'runamio eenario tuuyamepua, pu'ka ehkoriامي na'nayewatura masitiaopua tiameoi. Nape neea ki wa'a iintomia eenakamenia, ohso kaawe neea pu'ka Moise nuurario, te'ta utewatemia eenakamenia, ohsotia pu'ka ehkoriامي Riosi na'nayewatura Riosie chaachapaka iyoteriaopua tiameo, te'ta pichiwatamia eenakamenia, pu'kakamera te'ta nateyameko tuumia. ¹⁸ Ihji no'o chiiaa kiisi wehchi wichimeripua. Yooma puuu Riosi iintomia ne'newaka chaachapatiaamea, kiisi sewina chaachapapuamepua pi-iripi iyotichioi, piiripi chi'pichioiopua, ahkasi ki yooma ikiyachisiopua i'ka tuutiameo. ¹⁹ Pukaepa ki ahsieme e'waka mochikamea i'ka Moisetaru kiaretiaopua nuurari, wa'achitia ki ahsieme masitesaa teeme wahjachioi, kiisi iinuumeri teemea Riosi ye'karichi muipuameo. Nape yooma i'ka nuurari chiia ahsieme e'waka mochitokamea, ahsieme masitekamea tiame wahjachioi, muimeripua Riosichi ye'karichio. ²⁰ Pukaepa aamo chaanenania, ki te'ta Riosi e'wiame enesoopua aamo iikachio, pa'pariserochitiaopua, iyoteri ti'tijochitiaopua tiame, kiisi muimeri puuu Riosi ye'karichio.

Eesusia, nekarewachi simiyame nayewena.

(Ruuka 12:57-59)

²¹ Piirechi taawechiamio Eesusia ti'tijoerio, nekarewachi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemeapa aamo ki'yami mochiriame chaachapario: “Ka'te aaata merimitia muuuu. Aata merisaamua, saaemeriche muuuu Riosi kokosario.”

²² Nape neea aamo chaaniamepua, kiisi aaata me'yakaio,

ooweraoi tísia aaata na'ara chaanekameai, kiisi kaawe iintokamekaitepua tiame. Aaata ki inatame teewakameai aaatao, apoe ahpo wa'api ki teesa Riosi kokosarichi ipayameaitepua, ahkasioi na'ichi ahpo ipaka kosopuame.

²³ 'Wa'a tiame inatatoame enesaamua Riosi iyoriwachi simiyaiopua itapiti oowewamiao, itapiti ki kaaweruma aamo iintoria inatepasaoimua aaatao, ohso kaawe ki asipuapua Riosi te'ta iyoriwachiopua, itapiti Riosiwichio oowewa i'toaiopua, Riosi tepawechi tooemiaiopua.

²⁴ Ohso kaawe aamo ki kaawe iintoria aaatachio, aamo katewepuapua pahchao. Neipa aamo kaawe katewesaapua na'areriao, enapuapua waikao Riosi oowewa tooemiaopua.

²⁵ 'Aaataoi aamo wenejisoopua karichi yachanarekao, ikanati katewepuapua ahjamao, ke'chu i'toniaipua peereichio. Wa'a peereichi upatiaapa muuua, karichiche yachapuame muuua yoorewa neesetoameeopua.

²⁶ Wa'a pachatiaapa muuua pichiwa teeremerimua, ki ma'chipapuamemua ahkasi yoomá natetesa aamo koparoaniao. Wa'a tiachipa eemea aaatachi ki kaawe teeresaa, ikanati aamo kaawe erapateka katewepuapua ahjamao, ke'chu epeche aamo teerepoiopua.

Eesusi suweporichi simiyame masitia

²⁷ Piie taawechio Eesusia, suweporichi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemea ki ehpesi o'inia chanitiamekopua: “Ka'te suwepori ihsiii.” ²⁸ Nape neeea aamo chaanenapua, aaata tijoeai, oowera ikotuka tetewikai aaata oowitiameo, tatakori suwepori iintokame puuuapa, ahpo e'rariaeo.

²⁹ 'Wa'a tiiachipa muuua aamo puusioi tatakorichi wicchitesoo, pujisa mehka ipania nakiyamepua ohso kaawe. Epeche kaawe weerewaoi ku'wichi wekatetiaa, ki yooma weerewa kokosari na'ichi ipaniamechitiaopua ki wahjika

tajenarichi. ³⁰ Aamooi seeka tatakoriichi wichitesoo, ohso kaawepua tehpunaka mehka ipatiaa, ku'wichioi wekateka ki yooma weerewa na'ichi kosiniamechitia, ki wahjiamesi tajenakame tiiachi.

Nenewikai poanatumame, Eesusi masitia

(Maateo 19:9; Marako 10:11-12; Ruuka 16:18)

³¹ Piirechi taawechio nenewikai poanatumamechi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Ihja ki ehpesi o'inia wa'a cheetiamepua: “Aaata ahpo uupichi poanatumamea, poanatar iynosichi to'waka katewesapa, poanatumamepua.” ³² Nape pu'kaonia aamo chaanania, aaataai ahpo uupi ki suwepori iintokoi poanatumamea, suwepori iintokamepua ahpo uupichio, Riosio ki ahpo toaka mochinurariopua pu'kao. Aaataai, oowitiamame ahpo kuunachi poanatumame ahjama neewikamea, tatakoriame puuuai, pu'ka oowitiamame Riosiwichio, ki poanatumamechitia tetewamekopua.

Eesusia aaata ahpo iintomia pichiwatamechi masitewa

³³ Eesusia piie taawechio, aaata itapitichi ahpo iintomia pichiwatamame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemea, pu'ka ehkoriami mochiriameopua chaaneretioopua pu'kao: “Ka'te mukiwae pichiwata eemea aamo iintomia, Riosiwichio iintomo tuurikao, ki yorameriai.” ³⁴ Nape neea ohso kaaweo aamo chaanapua, ki aamo itapitichi pichiwata iintojerania, tewekaeoi, pu'ka tewekao ki aamo iinuwarakopua, Riosiche iinuwarakopua pu'kao ahpo kahtiachi. ³⁵ Weeoi ki aamo pichiwatamete eemea a'chi ikijerakao, aamo iintomiaopua. Weeai kiisi aamo iinuwa puuuu, apoe Riosikamera iinuwarapuuu, ihteka kahtiachiopua. Eerusarenichioi ki aamo pichiwatamete eemea aamo iintomia, Apoe

Te'ta Yawichi iinuwarakopapua pu'kao, Apoe te'pa kahtiamе taamo Noonо. ³⁶ Aamo mo'oeoi ka'te aamo iintomotiwichio pichiwatamitiamua, pu'kaoui ka'chi iika aamo sewina ikitepo tiipaomua piiripi kuupaio, ohchonasipatekao, tohsanasipatekaoioo. ³⁷ Pukaepa muuua, “eje'e” cheesaa, pichiwa eje'e enepuapua, “ka'i” cheesaa, pichiwa ka'i enepuapua. Epeche u'matoame i'ka ooka pichiwarо, riaorósiche eenamepua.

*Ki ahpo na'aretiachitia iintowa, Eesusi masiteria
(Ruuka 6:29-30)*

³⁸ Eesusia piie taawechi ti'tijoeri masitekao cheekapua:

—Ki ehpesi o'inia inamukame eemeapa chaachapaniameo: “Puichi wewetiaa, wa'achi iintopua muuuai puichi wewekao; taamechi wewetiaa, taame wichitemichiopua piiripi, wa'achi iintopuamua taamechi wewekao, wichitemichiopua, piiripi.” ³⁹ Nape neea ki wa'a tiame masitiamepua, neea eee chiiamenia: Aataoi aamo na'ara yoorasoo paanata wewekao, ohsotia piire aamo paanatawa oowepuapua aamo wewemichioopua tiame. ⁴⁰ Aata piire ahka aamo peereichi upasoo itapiti nu'uti ikitiamewichioo, wakiraoi aamo u'yenarekao, kiapua-pua pu'kao ohso kaawe, ahkasi aamo ampawakiraoi i'tomichio. ⁴¹ Aata ku'itapioi ahpo ku'inuresoopua itapiti mooketoka, ehpeche tepepioi ku'ipuapua mooketokekao. ⁴² Aataoi aamo ihko itanesooi, ihkokepuapua pu'kao. Aataoi aamo rewewa itaneka enasoo, rewesaa pu'kao ka'te utewa yoorо koparoakaopua pu'kao.

*Ki nekamucheka teteiwamepua ahpo seepurawakooi
(Ruuka 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Pu'ka wa'a tiame nayewasaapua neipao, aata ahpo seepurawachi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemeapa ehkoriaami chaachapariameo: “Aamo kaawe e'riao nakipuapua, nape aamo seepurawao nekumepuapua.” ⁴⁴ Nape neeea aamoo chaaniamepua: Aamo sesepurawao nakika tetewipuapua kaawe yooraka, pu'kawichioo Riosi itaka ku'iwa, ka'karuma enepatemichio pu'kao. ⁴⁵ Wa'a te'teriamo enesaa eeme, tewekachi kahtiamo No'no tatanara enemeripua. Apoe Te'ta taamo No'noa, yooma napati taamo nakika tete-wamepua, ki aaata epeche tiame tetewaka. Taaaoi pu-uuu, yooma napati taamo taajenekiamepua, ki ka'karuma ti'tijoerikoipua, ka'karumakoioipua tiame. Apoea yu'kioi, napati wa'achitia tamochi yukitiamepua, ahpo piipateriamechi, ki ahpo piipateriamechiopua tiame. ⁴⁶ Aamo nakiniamechee nakiyame enesoo aamo, ¿aatana aamo kaawe ihsiameko tuutapua? ¿Ahkasi te'ta ki ka'karumaai ki wa'achi nokayamepu tiame ahpo nakiyao? Ahkasi Rooma weeechi yawichiwichio koparowameai, wa'achi nokayamepua pu'kao. ⁴⁷ Aamo Riosichiche te'teriamo kaawe uuyame enesoo, ¿aachin teeka sewina teereta eemea ki Riosichi te'teriamo? ¿Ki wa'achi nokayamepu puuuu tiame, ki Riosichi paparaipua? ⁴⁸ Ahsepari ka'karuma nokipuapua, kiisi se'wika, te'pa kahtiamechitia taamo No'no, nakiyachitia.

6

Ka'karuma yoorarichi simiyame masitewa Eesusie

¹ Eesusia, seepurawa kaawe e'rewa nayewaka kajusaa-pua, ka'karuma yoorarichi simiyame masitekapua, ee cheeka:

—Riosiwichio aamo yoorao, ka'te oowera aamo kaawe teteipuachewichio ihsimitiapua pu'kao, aaata yooma tetewachioipua. Wa'a aamo ihsiameneesoo, kihta aamo kaawe e'rema taamo Noono tewekachi kahtiamea.

² Pukaepa aaata ku'iwa ki'yaiopua, ka'te aamokamera kaawe chaachapapuaichio ihsimitiapua ihkokiaio, yooma teteiniachioopua; wa'a nokayame aaataai ki ku'inariai ku'yameai, ahkaoipua napawikarichiamioi, pooechioiopua tiame turupuchaka paajutekao. Pichiwa kaawe chaachapariwa iinuemeripua, nape ti'tijoerieche ki Riosie. ³ Aaata ku'isaamua wahka tiopachiamioi, ka'te yooma aamo kaawe ihsieme tetewimichio ihsimitiamua itapitie ku'ikaiopua ihkokewao. ⁴ Ihjia noriwi teerepuamea aamo kaawe iintorioa, aamo te'pa kahtieme Noonochi nane'remichioopua. Wa'a aamo iintokame enesoo aamo tewekachi Noonoa, kaawe e'reka aamo tetewimapua.

Eesusi masitia, achini cheeka paparaka nayeweniamie Riosichio

(Ruuka 11:2-4)

⁵ Piirechi taawechio Eesusia, Riosichi paparaka nayeweniamie masitekapua. Pukachi simiyame nayewemiaopua, eee cheeka o'inekapua:

—Ka'te aamokamera kaawe teteipuawichio nayewemitia. Wa'a e'raka nokayamea, ahpoche kaawe teteiwa i'yamepua; wa'a e'raka ahkai Riosi nayewiamia, ahkai napawikarichioipua yooremina ajakoi, ma'chioipua, pichiwa chaaninia pu'kao, aaata wa'a nokayamea, yooma ahpo nakiwa kaawe chaachapawa yowikame puuuapa, nape ti'tijoerieche, ki Riosie. ⁶ Nape eemea, ki wa'a teeka nayewemeripua Riosio. Piineri Riosiche ahjama nayewemeri eemea, yooremina karichioiopua mochika. Apoe Te'ta aamo Noonoo wa'a ihsieme aamo tetewisaapua aamoo, te'pa kahtieme aamo Noonoo kaawe e'raka aamo teteimapua.

⁷ 'Riosi ahjama nayewaiopua, ka'te oowera wihtuki ni'ochaka nayewe eemea Riosio, wahjachi ki Riosichi pa-paramechitiaopua, aaata puuuu weeka naewasao, epeche inamupua e'rakaopua Riosieo. ⁸ Ka'te wa'achi nokaka nayewemitiapua Riosio, Riosia ke'chu aamo nayeio apoe nane'riamepua, yooma aamo inataopua itanareka, yooma ihta aamo nakika yasitooapua. ⁹ Ohso kaawe aamo iikachi erakoae nayewepuapua Riosio, eee cheeka:

Taamo Noonoo tewekachi kahtiame,
tísia iyoriwa taamo teerewia.

¹⁰ Ikanati enajerani teemea, aamo ye'kario, taamo mochikachi weechio;
Wa'achi teerejerani teemea aamo e'rao, i'wa weechiopua tewekachi tiiaopua tiame.

¹¹ Senepi taawechi taamo oowepuapua, taamo nakisiao.

¹² Taamo cheriwejerani teemea, taamo ki kaawe nokario,
taamoo aaata taamo na'aria, cheriwiachitia.

¹³ Muuuu taamo ku'imitiapua ki ruhjimichioopua ki ka'karumachio,
ohso kaawe taamo neesetomitia muuuu, ki taamo ruhjimichioopua, te'ta taamo seepurawa Satanasichio.

Yooma i'ka no'o aamo chaaniao, aamoo te'ta yomatiame ye'kari Teekorakopapua, amochiopua tiameo,
tísia utewariemekopapua, amochiopua yomatiame te'ta iyoriwao, amochi tiamekopapua, ahkasi ki wahjiamesiopua amochio.

Wa'asi, wa'a teerejeriamenia amochio.

¹⁴ 'Aamo na'ara iintokame cheriwesoo, wa'achitia aamo cheriwema aamo No'noai, tewekachi kahtiamea.

¹⁵ Nape aamoo ki cheriwame enesooopua aaata aamo na'arekameo, wa'achita ki aamo cheriwema aamo Noonooai, tewekachi kahtiamea.

Riosi iyorika ki koi'wa Eesusi masitia

¹⁶ Eesusia simiteka masitekao, Riosi iyoriwa ki koi'wamechi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosi iyoriwa ki koi'wa yoorao, ka'te aamo nane'retemitiamua, tísia chorowari aamo aiwariaopua, ka'te aamo nanarichi tetewetemitiaoimua pu'kao. Aata wa'a nokayame ti'tjoeria, tísia Riosiwichio ahpo ki koaka nokayame, eratiamepua ti'tjoerio. Pichiwa chaaninia wa'a nokayameo, yooma iinuepakame puuupa ahpo kaawe chaachaparewaopua, nape ti'tjoerieche, ki Riosie.

¹⁷ Eemea Riosi iyoriwa ki koi'wa yooraiio, kaawe aamo pusitesa puuyapuapua, kaawe aamo katewesa kuupaioi, ¹⁸ ki aamo nane'repuawichiopua ti'tjoerieo, aamo chorowari aiwariao, pu'ka aamo Riosiwichio ki koi'wa iyoriwa ihsiriao, Riosieche nane'repuawichiopua pu'kao, ki aatae wa'asi. Waikao te'pa kahtiame Waikao wa'a aamo te'teresoo, Riosi taamo Noonoo, tísia aamo kaawe e'remapua.

Aachin teeka tewekachi paarasateniame

(Ruuka 12:33-34)

¹⁹ Piie taawechi Eesusia masitiao, tewekachi paarasarichi simiyame masitekapua, eee cheekapua:

—Ka'te weeka paarasari katewepa eemea, itapiti i'ka weechi iintuameopua, ki tehpe yemitupameopua, ihta itapitioi, ki tehpe esoratupameopua, itapiti pikayameoiopua, ihtaoi ichikopua tiiapua. ²⁰ Ohso kaawe eemea, tewekachi paarasarikamera iinuepua i'yapuapua, ka'chitia taawechi esoratupamera, ki pikayamera itapiti, ichikuameoi wa'ao ki'tiachi.

²¹ Wa'atiao eemea, wa'ache inataka mochitomapua.

Weerewachi tahjera iinueniame masitewa

(Ruuka 11:34-36)

²² Piirechi taawechi masiteka oiai Eesusia, i'ka masitekapua:

—Aamo weerewachi tahjeraa, aamo puusi puuuu, aamo simiyachi tajetoame ki motochimichio; iikara ne'niachipona puuuu tiame. Ka'karuma ne'nepuawichio iinuesaamua aamo puusio, kaaweruma enemamua yomatiamе aamo weerewachio. ²³ Nape aamo puusie ki ka'karuma tiame ne'niame enesaamua, yomatiamе aamo weerewachi aamo na'atameri muuuu, ahkasioi aamo iikachisiopua tiame. Wa'a tiame ne'nenareka simitesaamua, tukaparichi tiame tetewinarekaomua, yomatiamе aamo weerewachi tukapari enepamamua, te'ta tukapari oorosi enepaka.

Ooka teeko ki iinuepuachi chanitiame

(Ruuka 16:13)

²⁴ Piie taawechio Eesusia, eee cheekapua ti'tijoerio:

—Aataai ka'chi iika ihsimetepua ooka teeko ahsepari yorakewao, neneku te'ta ahsepari iyoriwao; aata ooka teekoemea, piiripikamera teeko e'wiame enesaapua, ki e'wiame enemamua piireo, piiripi teekaokamera te'ta iyoriame enesaamua, piire teekoo kiisi iyoriame enemamua. Wa'achi teereniamе i'ka weeechiche iintuame i'yaniamеai, ka'chi iika Riosiwichiokamera te'ta iyoriwa teeremeri kapapua, i'ka weechi iintuamekamera ikotuka yasitoame enesaapua pehjo.

Riosi ahpo tatanachitia neesetowa

(Ruuka 12:22-31)

²⁵ Eesusia masiteka oiaio, Riosi ahpo tatanachitia neesetowa, masitekapua. Pukachi simiyame nayewakao, eee cheeka o'inekapua pu'kao:

—Ka'te te'ta erakomitia eemea, aamo meere ko'komiawichioo, aamo nerojimiaoipua, wisasorioi aamo chuchamiao. Aamowichio te'ta epeche nateyameraa,

Riosichikamera ahjaniamē puuua, ki itapiti kooamechitia, wisasorioi, yooma ihtaoi i'ka wehjoarichi aamo nakika mochitoa. ¿Ki wa'akosa tiame tetewame eemea? ²⁶ ¿Ki pahtekakosa tetewame eemea tuchiki nokayao, kiisi echayameoipua pu'kao, kihtaoi i'ipameoipua suunujorichio ahpo katewemiao, taamo Noonoa pu'kao ki'yamekopua ko'komichioo? ¿Ki epeche nateyame ohjoare eemea taamo Noonoo tatanaraa, ki pu'ka tuchikichitia? ²⁷ Eemea koi'wamechekamerache inatame eemea, ¿pukaekamera epeche tehpe ahjaka mochitomio o'raniche eemea?

²⁸ ¿Achinikai tahpitika erakona eemea wisasori chuchapuamewichioo? ¿Ki tetewame eemea kuhsitere iintuameoi seewao, ki tehki nokayaipua wisasori netekao, ki teesa peeniatiamē sewayo? ²⁹ Naakona, ¿ki epeche tísia peeniatiamēpua ki Saromonichitia, apoe yawichi, tisiwa nateyame wisasori chuhchamekaipua? ³⁰ Riosio kuhsitere sewayameoi ki tehpe e'rame tísia peeniatame enesoo, ¿ki epeche iintotarepua aamooio, yooma ki'yakaopua aamo nakirewaka yasitoo? Wa'a ihsiamē enesoo Riosio, ¿achinikai ki pukachikamera paparani eemea? ³¹ Wa'a teeresoo, kihta a'chi chaachapamete eemea i'kachitiao: “¿Ihtatia ko'kota teemea meereo? —erakoniamē— ¿Achini nokaka tewita teemea taamo wakiratamiao? —erakoniamē.” ³² Yooma ihji ki Riosichi paparamēa, wa'a tiameche inatame puuua. Eemea yooma aamo nakiwia nane'riameo, apoe aamo Noonokamerapua, te'pa kahtiamera taamo ne'neka. ³³ Pukaepa eemea epeche nateyamera inataka mochitopuapua, Riosi ye'karichikamera inataka mochitopuapua, kiisi se'wi erakoka te'teretoka. Wa'a aamo te'teresoo te'pa kahtiamē taamo Noonoa, yooma itapiti aamo nakirewaka yasitoo, kiameripua. ³⁴ Ka'te yuuwesi eemea, meere aamo

a'chi teeremia katewenarekao. Ehpeche wa'api aamo a'chi tiia, katewepuachepua. Puuu meere aamo a'chi teeremiaa, meere wa'api iinuepuamepua katewepuao. Senepi taawechi machenasiamе taamo a'chi teeremiaa.

7

Ki aaata a'chi tiame nayewaniame
(Ruuka 6:37-38, 41-42)

¹ Eesusia ki aaata a'chi chaaneniamechi masitekao, chaanekapua ahpo masitiao:

—Ka'te ki kaawe chaachapamitia eemea aaata ihsiao, itapiti chiiatoi, ki aamo terijeraa Riosieo, aaata na'ariapao.

² Wa'a te'teriamе aamo enesoo, wa'achitia ki kaawe chaachapapuame eemeai. Kehkisa kehchuma aamo na'areria, wa'achi kehchuma na'arepuame eemeai.

³ Puuu aaata aamo katewenarewaa, aaata puichi pusiwekame, kasarara puhjenariameka tiamepua. ¿Achinikai itapiti tahpitika e'riame eemea aaatao, kiisi weruma teekamekoipua pu'kao ahpo puichio, eemea aamo puichio, epeche weruma teekamekaipua, ki nu'uti kutemorika tiame? ⁴ Eemea, puichi ki nu'uti kutemori teekameai wa'a chaachapasaa, ¿achini iika tetewita eemea, aaata pusiweria kasarao? Eemea wa'a kehchuma teekame enesaa puichio, ¿wa'ana chaachapamete eemea, aaata puichi, kasarara ma'chipakemo tuukao? ⁵ Wa'a te'teriamе enesaa eeme, kihta chaachapame tiamepua. Ohso kaawe eemea, aamo puichi kutemorikamera pujipuapua pahchao, waikaope, kihta eina teerema eemea aamo puichio, aaata aamo piirechi kasarae pusiweria, aamo ma'chipasekemichioopua.

⁶ Eesusia masiterepua tiame napawikameo, aaataopua seenekachio, kihta keepunariame Riosichi

simiyameopua, peeniatiaame. Pu'ka naewakaopua, cheerepua:

—Ka'te chuhchuri ki'ya eemea itapiti te'ta iyoriniameo, itapiti koowioi ki ihpapaseniamepua, perera tehte peenia te'tiameka tiamea, koowia pu'ka ihpapasetiaa yooma tekesoka na'atamapua, ti'tijoeai chuhchurika noonoimapura tiameo, amochi e'enakaopua ki'kimia. Wa'a tiamekatepua, aaata ki nakiyamea Riosichi simiyameo ahpo tuuyenia.

*Aachin teeka kaaweruma teerewa i'yaniamae Riosichi
(Ruuka 11:9-13; 6:31)*

⁷ Piie taawechio Eesusia, Riosichi kaawe teerewa i'yaniamae masitekapua, eee cheeka o'ineka:

—Aamo Riosichi kaaweruma teerewa itasoo, kaaweruma itapiti aamo kiamapua; aamo Riosichi kaaweruma i'yame enesoo, Riosichi teimache muuua pu'kao; Riosi ta'perachi aamo enasooio itapiti kaaweruma teerewa i'yakao, wahjonepuamemua pu'ka iinueniachiapua yeeterao, aamoo pu'ka aamo i'ya kiapuaichiapua. ⁸ Kaaweruma e'raka itayamea, kiapuamechepua; Riosichi i'yamea, teimeripua Riosichio; Riosichi i'yaka eenamea, wahjonepuamepua kaawe yoramia.

⁹ '¿Aatana eeme aamo taanao takari itakoio, tehte kiataapua? ¹⁰ ¿So'chi itasooi ahpo taanao, siinoi kiataapua? ¹¹ Aaata oowera ti'tijoeakai ahpo tatanao, ka'karumara ki'yame enesoopua itapitio, ¿ki epeche kaawerumara taamo kiatarepu taamo Noonoa, te'pa kah-tiamea tewekachi?

¹² 'Pukaepa eemea kaawe teerenariamea aaata wahjachio, aamo yorajerachitia teeremerimua pu'kao. Wa'a chiiame Riosia, ehkoriaami ahpo nayewaturachi nayewariaa iyotetemichio.

Ku'wichi muirachi masiteniame
(Ruuka 13:24)

¹³ Pu'ka kuuwepasa naewaka Eesusia ti'tijoerio, Riosi ye'karichi muiraa ma'chitekapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi siminariameaa, ku'wichi muirachikamera simiyame i'yapuapua pooeo. Puuukamerapua, Riosi ye'karichi eenamea pooe. Piirechi pooe po'yaitepua tiameo, ki ku'wichi muirachi eename, nape puuua, Riosi kokosamiachikamera simiyamepua. Pu'ka pooeo ki tehki tiamekopao, muuwaeme pu'ka pooechi uumpamepua, ki toinariamekapapua ahpo kiisi kaawe nokayao, pu'ka ki ku'wichi muirachi eenamechi pooe. ¹⁴ Nape Riosi ahjama ahjaniachio pooe ki werepoe puuua, yeetaraai muiwachiopua, kúú'wichipua; wa'a muiwao, ki muuwaeme tewayamepua.

Kuuu kaaweruma taakiamea, taakerachi machiwamepua
(Ruuka 6:43-44)

¹⁵ Piie taawechio Eesusia, kaawe ahpo neesetonureka-pua ahpo masitiao, ki pichiwa chaachapamechiopua. Pu'ka ahpo inatenurawa nayewekaopua, eee chaanekapua:

—Eemea kaawe aamo inateka mochitopuapua, Riosichi simiyameo wihkuaka nayewamechiopua, pichiwaka naewamechitia chaachapamechiopua. Sapoorika nokayameopua po'wa konarekao. ¹⁶ Pu'kao eemea wa'a nokayachio, wa'a chaachapachiopua tiameo, kaawerumachi puuyanapuapua. Kaawerumachio ka'chitia machenameri ki kaawerumao. ¿Wehchajurichikona taakiamepu panijuwari, chuunakaio? ¹⁷ Ki checheyame kuuua, ka'karuma taakiamepua, nape checheyame kuuua, kiisi ka'karuma taakiamepua. ¹⁸ Ki checheyame kuuua, ka'chi iika taakemapua ki ka'karumao; checheyame kuuuai, ka'chi iika taakemapua ka'karumao. ¹⁹ Yooma

puuu kuuu ki ka'karuma taakiamea, tehpunasa na'ichi ihpapapuamepua, tajimichio. ²⁰ Yooma ne'nepasaapa eemea i'ka ma'masitari masitiao, itapiti taakerawachitia machima eemea pu'kao, ka'karuma enesoo, ki ka'karuma enesoo pu'ka masitiao.

Ki yooma Riosi ye'karichi muimeri

(Ruuka 13:25-27)

²¹ Eesusia Riosi ye'karichi muipuame nayewakao, eee cheekapua:

—Ki yooma no'o ahpo Paamira teewame, no'o Noono ye'karichi muimeripua. Wa'a no'o Noono ye'karichio, no'o Noono muimeri kaawe e'rieriache muimeripua. ²² Kajuyachi te'ta taawechio, muuwaeme ki no'o Noono e'ra noonoikamea, no'oo chaachapameripua: “Nape Paamira, ¿ki aamo nayewakamekosa teeme? ¿Ki aamo teewaka utewarichi puuyanakame teemeai nanaarario reemó? ¿Ki aamo teewarae cheeka ki ookapi ki maaenari peeniatime nokakame teemeai?” ²³ Nape neeea waikao, chaanemapua pu'kao: “¿Kiisi aamo macheyame-nia! ¿Se'wi eemea noochio, tísia na'ara noonowikame!”

Kaari chokitera nayewaniame

(Ruuka 6:47-49; Marako 1:22)

²⁴ Seenepi simikameo Eesusia, kaari chokiterachitia wa'achitaka nayewekapua ti'tijoerio, eee cheeka:

—Yooma no'o masiteria teetokamea, e'pechi kari-takameka iintoamepua. ²⁵ Yu'ki ki nu'uti eenakoioipua, ahkasioi ki nu'uti yeenakoipua neeroio, eekaoioipua, ki muuenati motakoioipua pu'ka kaario, kiisi ru'mimeri pu-uua, e'pechi tísia pewatiame nawateka karitatiamekopa. ²⁶ Nape ki no'o masitia teeretokamea, setechi karitakame ikiriachitia. ²⁷ Puuu karitariaa, weruma yukisoopua eeka ahjamao, aaki neeroiai ki nu'uti yeenasoopua tiame,

pukae ruruputiaopua, ru'mirepua. ¡Wa'a ikitiamea tísia kokosa ikitiamepua! Wa'achi ikimeripu ki no'o masiteri-achi pewatiame weritokamea.

²⁸ Eesusi kajusoopua nayewakao, yooma ti'tijoeria tísia peenia eraparepua Eesusi masitiao, ²⁹ tísia ye'kaka nayewamekopapua masitekao, ki iyoteri ti'tijoechitia, ki-isi aaata seeweka nayewamekopa pu'kao.

8

Eesusia repera kokoriame yachapatena
(Marako 1:40-45; Ruuka 5:12-16)

¹ Tapanarami Eesusi roomosachi Riosi kaawe ihsiwa nayeweka kajusaapua ti'tijoerio, tetekitiapua wa'a roomosarichi o'iniaio. Wa'a tetekitioopua, tisiwa muuwaeme taamo na'naritokapua, ti'tijoe ooweru tiame. ² Pu'ka muuwaeme ahjama nokisinioio Eesusio, aaata chopokorieka weripakapua Eesusio, repera kokoriame, korowari tísia chewipatiamera. Puuua wa'a iintokao chaanekapua Eesusio:

—Paamiraa, no'o piipatenaresaa no'o sautepuapua no'o kokoriao.

³ Eesusia waikao sekae ihchepakao, chaanekapua:

—Eje'e, aamo sautenariame neeea.

Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, chaanekapua:

—Saukame itipisa muuua.

Waikao kokoriamea wa'a cheesochepa Eesusio, saukame itipikamepua, ikanati. ⁴ Waikao pu'ka sautesaupua Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Née, ka'te tuuyemitia naaju aaataoi, i'ka aamo no'o yoorariaopua. Ihchi siinka kiapuapua pu'ka Riosi ihkorewao, waami tiopachi eenakaopua neeseriosichio. Wa'a eenakao, pu'ka kiapuapua, Moisetaru nuuraretia Riosiwichio oowewario, aamo yachapariawichioo, wa'a tiopachio

yoomahka aamo tetewimichiopua, aamo kokoriao yachapakamekopapua.

Eesusia, rooma kapitai weripateria sautena
(*Ruuka 7:1-10*)

⁵ Pu'ka repera kokoriame sautesoopua Eesusio, Kapenau mochiwachi siimpatiapua waikao. Wa'a muipuachi nokisiniioipua pehjo, aaata natepatiapua, Rooma yawichi kapitaira. Puuua Eesusi ahsekao, tísia tésiwa cheeka, chaanekapua:

⁶ —Paamira, itapiti eratori teetoamenia amochio. No'o neesetoka weripateriaa, tésiwatia po'yapu no'o ta'pechio, kiisi werisiamé. No'o cheriwejerame neeea sautekekao.

⁷ Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua:

—Wee, kaawepua. Wa'a simimane sautemiao.

⁸ Nape kapitaa wa'a chiipao chaanekapua pu'kao:

—Nape Paamira, kihta no'o nateyo e'rame neeea no'o petechi pakipuao. Neeea tísia amochi paparamepua, i'wache o'inia aamo cheesoo, yachapamapua. ⁹ Neeei nuureniamepua no'o epeche paamiratuameeoi. Nooei noochi iinueme neeeai no'o nuurewa soontaroo. Puuua no'o cheesoo, “Wa'a siimitia muuuu”, wa'a siimachepua; Piirechi no'o soontarooi chaanesoopua, “Eena wa'ana”, enamachepua wa'anao; no'o ta'pechi yoratiao chaanesoopua, “I'ka yoramitia muuuu”, yoramachepua pu'kao.

¹⁰ Eesusia wa'a chiiopa kapitaa, tísia peenia erapakapua pu'kao, ki nu'uti paparamekopapua. Wa'a iikapa Eesusia, ahpo pukamina nokisiamé ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'ka tijoeo, yomatiamé isaeri weechioi, ki tetewikamenia te'ta paparamé. ¹¹ Neeea chiiamepua, i'ka tijoechitia paparakamea, káátisia ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, Riosi ye'karichi muimeripua, yomatiamé wehjoarichi mochikamea,

yomatiaame nenekumi weeechi e'nakame, cherayachitepa o'inia ariyachitikia o'inia tiame. Yooma puuua wa'a Riosi ye'karichi mochikao, tísia ta'iria mochimeripua, Aurani ahjama, Ihsa ahjamaopua, Aakowo ahjamaopua tiameo, yooma pirena ta'iria koaka. ¹² Nape yooma puuu ki i'ka tijoechitia paparakamea, isaeri ti'tijoeai pahcha inamukai i'ka Riosi tuuyewari ki nakikamea tiame, tukapachi uhjurapuamepua ki nu'uti oorosí tukapari tiiachi, wa'ao ki nu'uti naarakoniachi, taamerao tahpitika cheeniachi ki'suka tísia aiwakaopua.

¹³ Waikao Eesusia ahpo pukamina nokisiamé wa'a chaanesaapua, chaanekapua kapitao:

—Kaawe e'raka no'raka naaju aamo ta'pechio, aamo papariopua, yachapakame teimamua ta'pechi kokoriameo.

Waikaopu kapitai ta'perachi kokoriamea, Eesusi wa'a cheesoche yachapakame itipiriapua.

Eesusia Peero waasira yachapatena

(Marako 1:29-31; Ruuka 4:38-39)

¹⁴ Eesusia piie taawe Peero ta'perachi ajasitioopua, Peero waasiraopua tísia che'yame tewitiapua, ipetachi po'yame. ¹⁵ Wa'a tiioopua pu'kao Eesusia po'yachi eenakao, sekae ihchepaka yachapatekapua pu'kao. Waikao Peero waasiraa yachapasaapa, itapiti kooame yoramia werisikapua ko'kopuawichio.

Eesusia ki ookapi kokoriame yachapatena

(Marako 1:32-34; Ruuka 4:40-41)

¹⁶ Pu'ka wa'api aario yooma wa'ami ohjoemea waapi, ki ookapi reemoikame u'yepakapua Eesusio. Waikaopua pu'ka na'arari yahchameopua, oowera te'yaka puuyanapakua pu'kao. Wa'aoiopua tiameo, yooma ihta kokoriame yachapatekapua tiame. ¹⁷ Ihji Eesusie sautetiamea, ehkoriaami Isaia cheeria, ikitiamepua.

Puuu Isaiaa, i'ka Eesusi naewakao, eee cheeriaipua: “Puuua yooma taamo kokosa ikitiaopua weerewachio, yomatiamе taamo ihtaoi yuuwesiwaopua tiameo, taamo apechunekaopua pu'kao, apochi uuka i'torepua, kurusichi mukukao.”

*Eesusi na'naritonarekame
(Ruuka 9:57-62)*

¹⁸ Wa'a ohjonioiopua pehji Eesusi ahjamao, muuwaeme napawikame tetewikapapua ahpo norikameo, tísia re-sipakamekapapua wa'asio, paonamina pa'wechi siim-papo tuukapua waikao. ¹⁹ Wa'a chiioi Eesusio pehjiio, wa'a naaepakapua aaata iyoteri tijoe. Puuua naaepakao chaanekapua Eesusio:

—Masitari, aamo ahjama siminariame neeeai, ahkai aamo simiyachi.

²⁰ Nape Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Keeochia yeewachi ohjoemepua wa'atioi, tuchikiai ahpo ta'sochi kochiyamepua, nape neeea Tijoe Tijoetukamea, ki iinuemepua i'wa weeechio ahka no'o che'repasimiachioopua karichio. ¿Kaawe inatakamekosamua naaju no'o ahjama oinariao?

²¹ Piirechi aaata Eesusi keepuame tiamea, chaanekaipua Eesusio:

—Paamira, aamo ahjama oinariamene oiyao, nape no'o noono mukukame, wetemajimerikane pehjiio.

²² Nape Eesusia i'ka e'rao nane'riamekapaopua, oowera wa'a chiamekopapua pu'kao, wahjachi wa'a keepuameo wa'achi ahpo e'rameko erakomichioopua pu'kao, pukaepa eee cheeka nehjiakapua pu'kao, Eesusia:

—Pichiwa no'o ahjama oinariame enesaa, kihta eina e'remetemua aamo no'o ahjama siminarewao. Pichiwa enesoo aamo noono mukukameo, wahjipakameka

te'teriamo Riosichikamera toipuapua pu'kao,
wetemajimichioo.

*Eesusia eeka teewetena, pa'we pe'konira tiame
(Marako 4:35-41; Ruuka 8:22-25)*

²³ Wa'a cheesaapa Eesusia, pawekakerachi mo'moenatiapua. ²⁴ Wa'a pa'wechi nokisinioio ki kuita yukipakapua ki nu'uti eejeka. Pa'we pe'koniraii pawekakerachio, aampasi chi'posiapua, pawekakerao piwiteme teereteka. I'ka wa'a ikinioio Eesusia kochipariaipua pawekakera wasichitu poika. ²⁵ Waikao teeme Eesusi ajawariaa, pusatekapua Eesusio, chaachapaka:

—¡Paamíra, Paamíra pusasaaa! ¡Werisika taamo ku'isa!
¡Ki piwiteme teetona teeme?

²⁶ Waikao Eesusia pusatetiaapa, taamo chaanekapua:

—Ai eeme, ¿achinikai tísia majayame eemea? ¿Kisi ahjachi erakona eemea noochio, no'o ihsia tete-wakameai? Wa'a cheesaopua werisikao, ta'omakapua eekao, yu'kiopua tiame.

Waikao yu'kia eekaa tiame ta'omatiapao, teewekapua. Waikao, yooma yúúweeme itipikapua waikao, pa'wechio.

²⁷ Waikao teemea tísia peenia erakokaopua iintorioa, taamo chaachapaka teemea:

—¿Ihtana tijoe iikame ihjia, ahkasi yu'kia eekaai e'wiameo?

Wa'a erakoka itipitiapua pu'kao.

*Kaatara weeechi ooka tijoe reemoikame
(Marako 5:1-20; Ruuka 8:26-39)*

²⁸ Kaatara weeechi ajasitioopua paonamina wa'a pa'wechio, pu'ka meereo pooechite mo'moenanioio, senawato ooka ti'tijoe reemoikame taamo natepakapua, Eesusi ahjama nayewamia. Ihji reemoikamea wahjipari

toaniachi ohjoeme eneriapua tísia nenekatuame. Wa'a te'tiamekopua pu'kao, aaataai ki u'matome tiiapua wa'amio, pooechio. ²⁹ Ihji ooka reemoikamea wahjipame wetemajiwachi ohjoeme senawato puuyakamea, weeru sisinakokaopua, chaachapakapua Eesusio:

—¡Muuu Riosi Taanara, ihtana yoramia teetonamua wakinao? ¿Taamo kokosamia eenamemua ke'chu taamo kokosapuame asiyoio?

³⁰ Teesa waanami kaawi kahjenachio, muuwaeme ohjoriapua koowi tepuniame, koaka nokayame. Reemoikamea pu'ka wa'a ohjoame tetewapao, ³¹ utewa chaachapakapua Eesusio, pukachi ahpo uhjurapuawichio. Puuuu chaachapakapua Eesusio:

—¡Eesúsi!, i'ka tijoechi taamo puuyanameri enesaa, pu'ka koowichi taamo reesisepuapua muimichiooo.

³² Eesusia chaanekapua waikao:

—E'esa naaju, wa'a muimitia eemea.

Waikaopu re'remonia pu'ka ti'tijoechi puuyakaopua, koowichi muikapua waikao. Apochi munitiaapa koowia reemonioeo, kai muenáti ujumakaopua, tekoratatipo ruhjikapua pa'wechi neerochi. Waikaopua wa'ao, yooma wahjipakapua si'sirika.

³³ Waikaopua koowi tepuyamea, wa'a noonoikopa koowio, ahkasi mochiwachisi ujumakapua tísia majakame. Wa'a ajasisaopua mochiwachio yooma tuuyeriapua wa'a mochikameo, ihtana ikiriamekopua, puuu ooka ti'tijoe re'remoikameopua. ³⁴ Waikao wa'a mochiwachi ohjoemea ikanati Eesusi kahtiachi e'enariapua. Wa'a e'ensaaopua Eesusi ihsiachio, pu'ka iintoria majakaopua, utewaeme itanekapua Eesusio, sewinachi akipamichio, ki ahpo weewachi.

9

Eesusia tu'wikame yachapatewa
(*Marako 2:1-21; Ruuka 5:17-26*)

¹ Kaatara o'inia Kapenau no'rapakao, pawekakerachi mo'moenatiapua Eesusi ahjama. ² Wa'a ajasitioopua Eesusio, aaata tu'wikame u'yepatiapua wa'ao, e'taparachi tekitoka. Waikao pu'ka tu'wikameo, pu'ka u'pakameopua tiameo, tísia apochi paparamekopua pu'kao, Eesusia chaanekapua tu'wikameo:

—¡Oisa erapasaaa temarí!, aamo sautema neeea, aamo tatakorio cheriweka.

³ Ikanati wa'a cheekopa Eesusio iyoteri ti'tijoea, erakoriapua apochio: “Ihji tijoea, na'arenapua Riosio.” ⁴ Nape Eesusia nane'riapa i'ka erakoao, chaanekapua:

—¿Achinikai no'o na'ara cheerio erakoame eemea Riosio? ⁵ ¿Naakonakosa ki epeche ki tehki ohjoarepua: “Aamo cheriwiamenia tatakoririao” —chaniwame, naatikosaoi— “Yachapasa oisí”? ⁶ I'ka tu'wikame no'o cheeriaa aamo tetewimichio cheekamenia, nee Tijoe Tijoe tukameo, reesiseri iinuekamekopapua i'ka weechi cheriwepuameopua tatakorio.

Wa'a chaanesapa Eesusia pu'ka nekakoameo, chaanekapua tu'ikameo:

—¡Sausáaa, werisika oisíiii! ¡Saukame muuuapa wa'asiiii! Ehpeo apechunasa aamo ipetao no'asa.

⁷ Wa'a cheesoche Eesusio tu'ikamea, saukame itipikapao, ahpo ipeta apechunasa mookeka no'rakapua. Waikao Eesusia wa'a iintosaapa, iyoteri ti'tijoe ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Aaí. ¿Ki saukamekosa, no'rapukosamene pu'ka?

⁸ Waikao Eesusi iintoria yooma tetewikamea, ki nu'uti iyoriwa tetewikapua pu'kao. Wa'a iikapa puuuu, weruma kaaweruma paparari nayewaka, paparakapua Riosichio,

pu'ka Eesusio weruma utewari kiaretiopua, aaata weechi tijoekoipua.

Eesusie Maateo yeetoniamē

(Marako 2:13-17; Ruuka 5:27-32)

⁹ Ehpeo Eesusi no'o paajuteria ahjama oimichio, nayewamane. Piie taawechi no'o Rooma yawichiwichio koparowaka ihsioio, Eesusia no'o chokichiami u'matoaio, no'o paajutesikapua, eee no'o chaaneka:

—Nahpe Maateo no'o ahjama, ahkaoi no'o oiyachi ahjama oitai.

Waikao neeea, ahjama siinkapua. Waika o'inia neeea, ahjama oiyamepua.

¹⁰ Waikaonia pu'ka wa'apichio, no'o ta'pechi paajutekania aari enamichiopua ko'komiao, noochitia Rooma yawichiwichio koparowame, napawisa ko'kopuachi. Wa'achi wa'a e'enariapua tiame, ki kaawe nokayame, puuua wa'achi ko'kakapua tiame, Eesusi taamo ahpo masitera ahjama koaka kahtiachi. ¹¹ Neipa meeriamio parisero ti'tijoea, Eesusi nane'rekapao tatakoriame ahjama ko'kariopao, taamo iinatukekapua chaachapakao:

—¿Achinikai aamo masitaria, yawichiwichio koparowame ahjama ko'kakamepua, wahjachi ti'tijoe ahjama tatakoriame?

¹² Wa'a chaachapachaniopao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Ki kokoriamea ki nakiyamepua ahpo sauteniameo; kokoriamerakamerapua, ahpo sautewa nakiyamea. Neeea, tatakoriame ahjama koayamepua, puuukamerakopapua ahpo tatakoriria sautepuameo. ¹³ Nonorasaapa, Ehkoriaami Iyoterichi chiia, ne'nepuapua, eee chiiachi: “Ki itapiti no'o ooweniameche tetewinare neeea, itapiti me'yetiame no'o ooweniame. Neeea aamo iikachikamera, kaaweruma enepakame tetewinare

neeea, no'okamera oowe e'reka paparakamera.” Neeea tatakoriamera noochi paajutemia eenakame neeea, noochi paparaka enasoopua cheriwemiapa tatakoririao, ki ahpo tatakorieme erakoamekoopua ka'i.

*Ki koi'wari Riosi iyoriwachi simiyame iinatukewa
(Marako 2:18-22; Ruuka 5:33-39)*

¹⁴ Seenepi simikame Waani Paatori na'naritoamea, Riosi iyoriwa ki koi'warichi simiyame iinatukekapua, Eesusio:

—¿Achinikai teeme Waani masitewaraa, pa'pariseroa tiameo, tísia Riosi iyoriwa ki koi'wa yooramepua, nape aamo masitewaraa, ki wa'achi nokayamepuá?

¹⁵ Eesusia nehjiakapua:

—¿Yuuweeme mochtariarepua nenewiwachi paajute-tiamea, neewimerio ahpo paajutetiachi ahjama kah-tioopua pehjiio? Nape no'o neewimerika tiame apechunatioopua tewekachio, waikamiope o'inemeri no'o masitewaraa, ki koi'wa Riosiwichio iyoriwa yorakao.

¹⁶ 'Neeea i'ka wehjoarichio weemera Riosichi te'terewa enepatemia eenakamenia. Oochetiame Riosichi te'terewa nokiwameo, animari ko'yeka kohseniamechitiaopua oowewa, kiteremichioopua pu'ka nokiwameo. Aata ki koyachiamé weemera wisasorieopua, oochetiame wakiraopua. Weemera wisasori churupasokoopua, oochetiame wisasori koyacheraa si'panamiopa pu'kao, wa'a ikisooopua pu'kao, epeche teeremeriopua si'pariachio. ¹⁷ Wa'achitia weemera wiinooi, ki oochetiame wi'chi aarichi toaniamepua. Puuuu oochetiame wi'chi aarichi toatiaa, si'pama oochetiame aaria wi'chi. Wa'a ikisooopua pu'kao, wa'atia wekamapu wiinoa aaria tiame. Weemera wiinoo weemera aarichi wi'chichi toaniamepua, nenekuti ka'karuma enesoo ki si'pamichioopua.

Airo maarara nayewaniame; aata oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepakame tiame

(Marako 5:21-43; Ruuka 8:40-56)

¹⁸ Wa'a chaanioipua Waani na'naritoao, senawato wa'a eenaka Uurio ti'tjoeri paamiratuamea. Ihjia ikanati chopokorieka weripakao chaanekapua Eesusio:

—Paamira, yaapiti simijerani neea no'o maara ne'nemia. Ihpi kiterepakapu no'o maaraa, nape wa'a eenaka aamo sekae ahjachi ihchepasoo, eenechi oijenamapua.

¹⁹ Wa'a chaanetiache Eesusia, ahjama siinkapua ne'nemiao, ahpo yeeka oiya yeetoka. ²⁰ Wa'a simiyoiopua pooechio, pukamina naeeparia piiripi oowitiame. Puuu oowitiamea, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame eneriaipua eerasukao. Ihji oowitiamea noriwi ihchepariapua Eesusi wisasoriwachio, e'raka: ²¹ “Wisasorichioi ihchepasaane, saumachenia.” ²² Wa'a ikitiaapa Eesusia, ku'rika ne'nepakao chaanekapua oowitiameo:

—Kaawe erapasa maararaa. Muuua noochi paparaka ihchepakapao, saukame itipikamemua wa'asi.

Waika wa'apichio, saukame itipiriapua.

²³ Eesusia tijoe paamiratuame ta'perachi ajasitioopa, weeru chaachapa wa'áo naarakokao, pakapuchera chaajateka o'inemerikaiopua wa'asi mukukame i'topuwachioopua wetemajimiao. ²⁴ Eesusia chaanekapua wa'ao:

—Ehsoo eemea, se'wi ajapasaopua pahchúo. Ihji kutewea kiisi mukukamekaitepua, oowera kohchiaite ihjia.

Wa'a chiioopua Eesusio ti'tjoeria, a'achekapua na'areka. ²⁵ Wa'a cheesao Eesusia yooremina pakikao, yooma pu-uyanakapua wa'ao. Wa'a ikisaopua pu'ka kiterepakame

maaneniamoo, sekachi chapika oijenatekapua. ²⁶ Eesusi wa'a iintoriaa, yooma pu'ka weechiami nane'reretiapua.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

²⁷ Wa'a o'inia Eesusi machenasoopua, ooka ki mamachiriame na'naritokapua siinakosika, aaatae panitoka i'toniaiopua chaachapasiapua Eesusio:

—jEhkoriami Raawichi eenameee, taamo cheriwesa muuuuaa!

²⁸ Aaata ta'pechi pakisoopua Eesusio, wa'a e'enaka naaepakapua Eesusio. Wa'a e'enakopapua pu'kao, iinatukekapua Eesusia:

—jNo'o kajumio erakona eemea aamo sautekao?

—Eje'e Paamiraaa —chaachapakapua.

²⁹ Waikao Eesusia puichi ihchepakao, chaanekapua pu'kao:

—Saukame itipiame eemeapa, noochi paparakapa.

³⁰ Waikao ki mamachireriamea ti'tijoe, saukame itipikapua. Wa'a iintosaapa Eesusia, chaaneka uhjurakapua ohjirachio:

—Kiisi aaata chaanemitia eemea, i'ka no'o aamochi iintoriao.

³¹ Nape puuuu wa'a puuyasacheo, yooma mochiwachi-ami nane'reteriapua, ahpo yoraretiapua Eesusieo.

Eesusi ni'o tijoe nayewateria

³² Pu'ka ki mamachiriame pukeri puuyasooipua ta'pechio, wahjachi ajasikapua wa'ao, ni'o tijoe u'yepame Eesusio, puuuu reemo yahchame eneriapua tiame. ³³ Puuu tijoe ni'oa, Eesusi ma'chipasochepua reemoo, o'inekapua nayewakao. I'ka wa'a iikame tetewapao Eesusio, ti'tijoeria tísia peenia erakokao, chaachapakapua:

—j'wa isaeri weechio, kiisi tetewameai teemea eee ikiwameo, ihtá taawechioi!

³⁴ Nape pa'pariseroa wa'a chaachapame inamuka-paopua pu'kao, chaachapakapua:

—Aa nape puuuu wa'a ihsiamepua re'remo puuy-achakao, reemo noonorae ku'iniapa, pukae kianiamekapa puuuu, te'ta utewario.

Eesusia, ti'tjoeri tesiwa e'reka tetewanipua

³⁵ Eesusia yomachi muuwari mochiwachiami oikao, nu'nunti mochiwachiamiopua tiameo, yooma pipiripi i'isaeri napawikarichiamioipua tiameo, masiteka oiriapua tiameo. Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame masitekaopua wa'amio, yooma ihta ko'koame sautesikapua tiame, ihta-oi weerewachi a'chi eraniameopua, sautekapua tiame.

³⁶ Yomachiami wa'ami tesiwa te'tiamekopapua ku'iwa nakikao, po'wa ki tepuniamechitia mochitoamekopua pu'kao, tísia tesiwa e'repakapua pu'kao. ³⁷ Waikao Eesusia ki ookapi ti'tjoeri wa'a tiame tetewikapaopua, taamo chaanekapua ahpo ajawario:

—Riosi tehkiwachio ki nu'uti tehki simiyamepua, nape tekipanamea ki weekapua, ehpeche ki ookapi naki-wiamepua pehjo. ³⁸ Pukaepa ehpeche weeka tekipaname itamitiapua no'o No'no tewekachio, Apoe i'ka echiwa Teekoraopua, taamo ku'ika apechunameriopua i'ipario, pu'ka i'ipari ti'tjoeri noochi paparameriopua.

10

*Eesusie oosa mariki aampa ooka, uuka ajawatiamé
(Marako 3:13-19; Ruuka 6:12-16)*

¹ Wa'a cheesapa Eesusia, taamo ahpo ahjama ohjoameo, oosa mariki aampa ooka uusaopua, ahpo waapi ajapanurekapua. Wa'a ikisaopua, taamo

nayewatumia siimpameri ajawakapua. Taamo uusaapua siimpamichioo, ahpo utewari taamochi yahchekapua, pu'kae utewarie taamo puuyanemichiopua re'remoopua ti'tijochio, yooma ihta ko'koameopua tiameo, pukae yachapatemichiopua weerewachi kokoreniame.

² Ihji teeme oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, ihjipua: pahcha simiyamea Siimoni Peero teewataniame, Anteresi Peero poonira; piirea Saantiaokapua Waani tiame, na'pa Sewereo tatanara; ³ piirechia Eeripekapua, piirea Waatorome, epeche piirea Toomasi; wa'a ikisa piirechia tiameo, neee Maateokapua, Rooma kahtieme yawichiwichio koparoaka yasitoai; piirea Saantiaokapua tiame Arajeo taanara; piirea Taareokapua; ⁴ piirechia tiameo, Siimonikapua Weemuame teewataniame tijoe; piirea Uurasi Ihkariótekapua Eesusio, noriwi nehjakame.

*Eesusie Riosi ye'karichi nayewatumichio uhjurawa
(Marako 6:7-13; Ruuka 9:1-6)*

⁵ Eesusia taamo oosa mariki aampa ooka masitera uusaopua, eee cheeka taamo uhjurapuame ajawakapua:

—Ka'te ohjomitia ki isaeri ti'tijochio, Sa'samaria mochiwachiamioi. ⁶ Ohso kaawe isaeri mochikachiami siimpapuapua, po'wa ki tepuniamechitia mochikamechi, tatakoriichi wewekakame mochikachi ti'tijoei. ⁷ Pu'ka ti'tijoeio chaanepuapua: “Aamo Riosi ye'karichi muitemeria, aamo weeechi ihsieme puuuapa. Pu'ka aamo nayewemia e'nakame teemea.” ⁸ Pu'ka Riosi ye'karichi simiyame nayeweka nokisikao, yooma aaata kokoriameo sautesipuapua pu'kao; mukukameo ahjatepuapua pu'ka; repera kokoriameoi piipatepuapua pu'kao; reemo na'arari yahchameoipua, ma'chipasepuapua tiame. Eemea pu'ka sauteniame nokisiaio, kihta toomi koparoachi nokisipuapua, wa'a te'teretomeri eemea i'ka Riosi utewario, kihta koparoawachi kiatiamekapapua.

⁹ Toomio itapiti aamo ahjae tarimiao, kihta i'toka siimpapuapua. ¹⁰ Mokewarioi ka'te i'toka siimpamitia, itapiti aamo ahjachi i'tomio, piirechi wakiraoi, piirechi kaakaoi, teesoraoi; wa'atia siimpameri kihta i'tokao, tekipanameo, ahkai ahpo nokayachio ko'kotepuamekopua.

¹¹ 'Ookapi ta'peekachiami asikaio, Riosichi paparame i'yapuapua, aaata aamo che'repamiachi kiamia tiiachi. Aamo che'repari kiatiachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua. ¹² Aaata ta'pechi asiyao, Riosichi mochikamechitia teepotapuapua. ¹³ Wa'a ta'pechi aamo asiyachiamio, Riosichi paparamechitia aamo asipusoo, wa'ache che'repasa uumatopuapua. Nape ki Riosichi iyoriame enesoo, poanachi i'yapuapua che'repauachio. ¹⁴ Nape wahka mochiwachi, ki aaata aamo kianaresoo che'repauachio, aamo tarachi pechichisache kaakao uumatopuapua wa'ao, ki ahpo kaawe e'reretia pechichisa. ¹⁵ Pu'ka wa'a te'tiamechio ti'tijoeri, pichiwa chaaninia pu'kachio, ki teesa tiame wichimerikopua Riosi kokosario te'ta Riosi katewemiachio pu'a ti'tjoerio. Epeche kokosari aiwamerikopua pu'kao, ki Sooroma muuwari mochiwachi, Oomora muuwari mochiwachioi pu'a tiame, Riosi kokosari aiwariachitiaopua.

Chapinarewa erakoa Eesusichi paparame na'ara yoraniame

¹⁶ 'Tisia maajoichitia che'maka ohjopuapua aamo siimpachio, wa'a aamo no'o uhjurachio, sapoori ti'tijoe ooweru tiame mochiwarichiami aamo uhjuramenia. Wa'ami ahka aamo tetewisaapua, aamo ko'konaremapua, pu'ka aamo Riosi kaaweruma tuuyesiopa, tisia aamo na'areka tetewimapua. Pukaepa eemea, koorochitia kihta chiiame enepuapua, kihta nekame tiameo. ¹⁷ Pu'ka ti'tioechio kaawe aamo neesetopuapua, ki senawato yoorewa neesetoamechi wenejipua tiame

enepuaichiopua, seenekachioi puuua aamo wenejikao karichiami ahkaoi aamo toanaremapua. I'isaeri napawikarichioi aamo i'tomapua wepipuwichioo. ¹⁸ Te'ta yawichi peereirachi u'upapuame eemea wenejika, noomina te'teriapa eemea ahjama. Waika chaachapameri eemea no'o nehpuapakao, wa'akachi, te'ta ya'yawichi tetewachi. Eepi wa'a yorapuame eemea aamo ohjoachio ihta ya'yawichichioi, ihta aaata seesenu ya'yawichichioi i'isaeri. ¹⁹ Nape ahkaoi te'ta yawichichi upatiaio, ka'te seewemitia eemea aamo chaachapamiao, achini ihtana chaachapaka aamo nehpuapapuameopua. Riosi Apoea amochi ihsimeripua nehpuapaka, aamo chaachapamiao nayeweteka. ²⁰ Ki aamoe naewai chaachapameri eemea, apoe Riosi ihsimeripua amochi nayewaka, apoe ahpo Riosiwarie.

²¹ Wa'a cheesaapa i'ka nayewasikapua:

—Asimiitepua piie tawechiamio, aaataa no'o ahjama ohjoniopao, ahpo poponiemeai ahpo ko'imiitepua; noonoraai ahpo tatanao, wa'achi iintomiitepua ahpo taana me'yaka; tatanaraai tiame ahpo noonoo nekamuchekao, merimeripua tiame ahpo noonoo, ki tetewinariapa ahpo noonoo ahjama teereniameo.

²² Ahkaoi ti'tijoeria aamo nekamuchemeripua no'owichioo, nape ahkasi kateweri taawechisi ki se'wika noochi paparaka te'teretosoopua newipatepuamepua, kakupachi iintapakao. ²³ Pirenapi mochiwachi na'ara yoramia naanaritoniana, pirenachi mochiwachiami ujumapuapua; neeea no'o ikimiao, kiisi wehchi wichimeripua, neee Tijoe Tijoetukamea ke'chu aamo yooma ohjoi i'isaeri mochiwachiamio, meritiai eenechi oijenakame eenakame enamania.

²⁴ 'Aaataai masiteraa, ki epeche tiamepua ahpo masitario. Aaataai ahpo teeko tekipanakiamea, ki epeche

tiiamepua ahpo teekoo. ²⁵ Puuu masiteraa, ki ahpo masitari epeche tiiame tetewiniamechitia, ahpo tetewipo maaemetepua. Aaata tekipanamea, ki ahpo teeko tetewiniamechitia, tetewipo ahpo maaemetepua. No'oo, no'o Weseu riaorósi tewatioo, ¿ki epeche eemekamerakosa riaorósi tewapuamepua?

Aatanakamera majawepuame
(*Ruuka 12:2-9*)

²⁶ Eesusi i'ka taamo masitesaapua, i'ka taamo chaanekapu:

—Nee. Ka'te seewemitia masitari ki ka'karumao aamo na'ariao, yooma itapiti aamo na'aretiamea kihta noriwi itipimerikaitepua. Yooma wa'a chaachapakamea, Riosi te'ta kokosari tísia aiwatepuamepua. Yooma noriwi tiamea, yooma ma'chi teerepapuaite puuuu; yooma noriwi na'ara nokitiameai inasoka, yooma nane'repuaitepua, Riosi kokosarichi taawechio, te'ta Riosi ti'tijoeri te'teria katewiachiopua. ²⁷ Pukaepa eeme piineri mochikai no'o masiteria, yooma tetewachi masitepuapua aaatao, yooma aamo no'o ki aaata inamuachi masiteriao, yooma inamuachi masitepuapua pu'kao. ²⁸ Ka'te seewe nokisimitia aamo weerewa merinariameo, aamo weerewa me'yakaipua, ka'chi iika merimeripua aamo iikao, Riosi ahjama yasimeriopua. Riosikamera aamo kokosamia seewepuapua, te'ta ki wahjiamе aiwarichi uhjurapuame.

²⁹ ¿Kikosa tuchikia, piiripi toomichi wa'api nehjioiopua pu'kao, ki nane'retare Riosia pu'kao, piiripi pu'kaoio mukukoo? ³⁰ Aamoo Riosia, ¿ki epeche nateyame tetewame ohjoare Riosia, ki tuchikichitia? Puuuu ahkasi aamo kuupaoui, nane'riamepua kehkina aamo kuupaekopua. ³¹ Pukaepa kihta seeweka mochitomete eemea, epeche nakiwamekapapua Riosieo, ki tuchikichitia.

Ki aaata seeweka Eesusichi paparameko tuuniamē
(Ruuka 12:8-9)

³² Eesusia simiteka masitekao, chiiapua:

—Aaata no'o ahjama tiio tuuyameo, wa'achitia no'o ahjama tiio tuuyo tuuyemania pu'kao, apoe te'ta no'o Noonochi te'pa kahtiamechio. ³³ Nape aaata ti'tijoechio ki no'o ahjama tiio tuukameo, neeea no'o Noochio te'pa kahtiamechio, kiisi machiyo tuumania pu'kao.

Ki napati wa'achi erakowa
(Ruuka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Pu'ka masitesaapua ti'tijoeerio, ki ahpo wa'achitia inataniame masitekapua, eee cheeka:

—No'o i'wa weechi eenariwaa, ki napati ta'iria mochipuawichio no'o eenario erakopuapua, ti'tijoeeriopua noochi simiyame chaachapakao, ahpo nekakomerikopa. ³⁵ Ahkasi aaata ta'pechi mochikameai, ki wa'achitia ahpo erakomapua no'owichio tiiachiopua. Tatanaraa, ahpo noonochi noochi paparamēo, ki wa'achitia erakomeripua; mamararaai ahpo yeeyechioi, ki wa'achi tiame erakomeripua noochi paparopa ahpo yeeyeo; momoriawaraai, noochi paparopa ahpo waasio, nekakomeripua. ³⁶ Wa'a te'terewachio, ahpo ta'pechikaipua wa'apio, ahpo seepuraweka enemeripua.

³⁷ 'Aaata ahpo noonoo ahpo yeeyekamera epeche nakiyameapua ki no'ochitiao, ki no'o ijinuwara teereme tiamepua. Wa'achitia aaata ahpo maaraoi ahpo taanaoi epeche nakiyamera ki no'ochitia, ki no'o ahjama teereme tiamepua. ³⁸ Aaata ki noochi paparawawichio anachaka yasitoamea, na'areniaoi aaataeoi, kiisi noochi teeremepua. ³⁹ No'o ahjama tiia noriwi teerenariamea, kihta iinuemeripuuu noochio, ahpo ahjama teerewao. Nape

ki inasoamea ahpo noochi tiiao, kaawe teeremetepua noochio, ki ahpo inasoamekapapua noochi tiiao.

Iintorewawichio kianiame
(*Marako 9:41*)

⁴⁰ 'Aamo kaawe tetewamea noochi tiiopao, no'o kaawe tetewamepua tiame. Wa'achitia no'ooi kaawe tetewamea, no'o Noono kaawe tetewamepua tiame, Apoe no'o Noono no'o weerakame, tewekachi o'inia kahtiame. ⁴¹ Aata noochi tiame Riosiwichio kaaweruma nayewatuamea, kaawe uuka tetewameapua Riosi chiiiao, wa'achitia ahpo iinuepakamepua, Riosie ahpo kianiameopua. Yooma noochi eneka Riosichi ka'karupakameo, kaawe tetewame no'o Noonoo, wa'achitia ahpo iinuepakamepua Riosie kianiameo. ⁴² Aataai, pukeri noochi o'ichame paparakao, teesaoi ku'ikoipua pu'kao, neeroioi ki'yakaopua paramusoo, Riosia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao, ki wa'atia toimeripua pu'kao, itapiti ahpo kiameripua, tísia kaawerumaopua.

11

Waani Paatori uhjuria
(*Ruuka 7:18-35*)

¹ Eesusia kajusaapa taamo oosa mariki aampa ooka ajawatiame yorapuame tuuyekao, wa'api wa'ami masitemia simikapua taamo ahjamao, ahpo Noono kaaweruma tuuyewari tuuyewamiaopua.

² Waani Paatoria yeetaeka kahtiaopua perekarichio, Eesusi inisia inamukapaopua, ookapi ahpo masitia uhjurariapua Eesusi iinatukemichioo. ³ Waania eee cheeka iinatukenueripua Eesusio:

—¿Muuupu Ehkoriaami enamio tuutiame Iyoterichi, pi-irechikosa puuyetaone, pehji?

⁴ Eesusia iinatuketiapao, nehjiakapua cheekao:

—Nonorasaa eemea, yooma aamo tetewaria no'o ihsia, tuuyepuapua Waanio, yooma aamo no'o chiia inamuriaopua tiame: ⁵ ki mamachiriameo no'o ma'chirepatio tuupuapua; rojowi kokoriameo, sautio tuupuapua no'oo; repera ko'koriameoi, no'o yachapatio tuupuapua tiame, piipakame itipiteka; na'nakapioio, no'o sautio tuupuapua pu'kaoi, inamuteka; mukukameoio, no'o oijenatio tuupuapua eenechi; ahpo tatakoririopa tísia cheriwejerao, nooe cheriwio tuupuapua. ⁶ Noochi kiisi seeweka oowe e'riame, tísia kaawe yorapuameko tuupuapua pu'kao, no'o Noonoeopua Riosi.

⁷ Waikao i'ka Waani na'naritoa nonorapusaapua Eesusia, Waanichi simiyame nayewasikapua wa'a muuwario, eee cheeka:

—¿Ihtana ne'nemia siimpaka eemea ooruchi weechiopua? ¿Aaata majaka kuhsichitia chachapia ihsiam eekaekosa, ne'nemia siimpakame eemea wa'ao? ⁸ Ki wa'a tiame ne'nemia siimpakame enesaa eemea, ¿ihtana ne'nemia siimpanareka eemea naaju, aaata tijoe ka'karuma wakiraemekosa? Ka'iii, ka'karuma wakiraemea peenia tiame, yawichi karichiche wa'a tiame wakiraetaniamepua, apoe yawichikamera. ⁹ Ki wa'a tiame wakiraeme ne'nemia e'enakame enesaa eeme, ¿ihtanakamera ne'nemia siimpaka eemea naaju, aaata Riosi nayewamekosa? Eje'e. Puuu enerepua Riosi nayewatuame, nape ki oowera Riosi nayewatuame. ¹⁰ Waania ki oowera tijoe enerepua, pu'ka Waanio no'o Noonoa ke'chu no'o eenoio masitemiao, cheeriaipua pu'ka nayewakao, eee cheeka:

Neeea, ke'chu aamo o'inioi masitekao,
 wa'a aamo uhjurenania aaata,
 yooma ti'tijoe ooweru tiame ki kaawe te'teriami
 ahpo iikachio,

katewetiamē mochiwamichiopua ahpo iikachio,
yooma pu'ka ki kaawe ahpo te'teriamēopua,
toinuresika na'arariopua, ki kaawe nokiwameo.

Wa'a cheeka nayewakame Riosia Ehkoriaami Iyoteri-
chio, ahpo ehkoriaami nayewaturachio.

¹¹ Pichiwa chaaninia i'kao, yooma ooweruchi
naawakamea, ihji Waani Paatoriche puuua, epeche
weruma itapiti yoorakamea ki wahjachitia; nape Riosi
ye'karichi yasipua ahsepakamea, epeche weruma
tīaitepua, ki Waani Paatorichitia, kihta weruma
iintokaiipua i'ka weeechio.

¹² 'Waani eenariachisi o'inia ahkasi ehpe
taawechemisio, tīsia na'areka tetewiniamēpua,
Riosi ye'karichi muipuame nayewatuamea. Ehpe
taawechemioi, wa'achitia tahpitika e'raka kajuka
tetewinariame, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewaria.

¹³ Yooma ehkoriaami Riosi nayewatukamea, Ehkoriaami
Iyoterichi chiīaa tiamea, i'ka Riosi ye'karichi muira
nayewaka chaachapatiamē puuua, ahkasi Waani
enasaoipu tiameo, pu'kachi ehkoriaamisi o'inia Riosi
ye'kari nayewatiame nayewarepua tiame. ¹⁴ Neeea
pukaepa i'ka Waanio, ehkoriaami Eerīakotinia pukachio,
Riosi na'nayewatura enamio tuuka chaachapariao, pu'kao
wa'achi tiame ihsiwariemekopapua. Aaata wa'achitia
erakonariamea, wa'achi erakomapua. ¹⁵ I'ka wa'a tiame
pahtenariamea, kaawe inataka ne'nepuapua.

¹⁶ 'Īhtanako tuutarenia ehpe taawechemi ti'tijoerio?
Ihji ti'tijoeria, kukuchika te'tiamēpua, muuwaeme
mochikame nehjiwachio, te'eka chaachapakame:

¹⁷ “Teemea chaachatekamepapua pakapucherao,
nape ki yaukame eemea. Yuuawesiwa wikatakame
teemea, nape ki naarakokame eemea.” Ehpīami
ti'tijoeria wa'a te'tiamēpua. Eemea Riosie paaetiai, kiisi

e'wekamepua. ¹⁸ Waanioi ki e'wakame eemea, ohsotia eemea pu'kao, rooroikame teewakamepua eemea, ki ti'tijoeri ahjama koayamekopua pu'kao, mochiwachiami oika. ¹⁹ Ehpeoi no'o Tijoe Tijoetukame eenakoio, wa'achitia te'teriamepua, ki no'o e'wekao, ohsotia eemea no'oo, tísia koayame no'o teewamepua, nawajiamepua tiame. Eemea, oowera wa'a no'o chaachapamepua, senepi ti'tijoeche ahjama koayamekopa. Eemea wa'a chaachapamea no'oo, tatakoriamera ti'tijoeri no'o kaawe e'rio tuuyamepua. Nape aamo no'o na'ariao, no'o kaaweruma ihsia aamo ihchitamapua, no'o yooraka yasitooa, kaawerumakapa, no'o Noono tewekachi kahtiaméo, te'ta peenewari machiwarikapapua.

*Ti'tijoeri mochiwachiai mochikame, kiisi yooriame
(Ruuka 10:13-15)*

²⁰ Waikao Eesusia wa'a mochiwachio, epeche weeka itapiti peenia ihsiwa ahpo iintoriachio, o'inekapua te'yakao, yooma pu'ka ti'tijoeripua, ki toinarekopa ki kaawe ahpo nokayao. Eesusia chaanekapua pu'kao:

²¹ —¡Aiiii eemea Korasini mochikame! ¡Aiiii eemeai We'saira mochikame tiamé! I'ka no'o peeniasiwao Tiiro mochiwachi no'o iintosoopua Siironioipua mochiwachioipua tiameo, pichikemii puuua no'o chiiao Riosichi paparakao, yooma ahpo ki kaawe nokayaopua toakáa. Wisasori suuwiti chuhchamii puuua napisooi ahpo moochi ipaseka, ahpoo kiisi kaawe ahpo nokario erakoka, ahpoo puuua wa'a tiame e'rakao, tetewiteka.

²² Nape neeea aamo chaanemapua pu'ka aamo nokayawichioo, te'ta Riosi katewemiachioipua taawechio, Riosia amochio ki nu'uti kokosari amochi teewemiitepua, epeche ki Sooroma Oomora mochiwachioipua tiameo, te'ta kokosari aiwatetiamechitiaopua. ²³ Eeme Kapenau

mochikameai, ¿Riosie aamo apechunapuamekosa maayame eemeai te'pa Riosi kahtiachio? ¿Ka'ii, ohsotia eemea kiisi wahjiamé wichiwachi uhjurapuamepua, poanachi ki Riosi kahtiachi, wa'ao te'ta tukapachil! Neeea i'ka peenia tiame amochi iintoriao, Sooroma mochiwachi no'o iintokame enesoo, Sooroma mochikame ti'tijoeria, paparamii puuuapa, wa'a iikaopua, ahjaka mochimeriipua pehjo. ²⁴ Nape eemea tetewikameaipua i'ka te'ta kaaweruma no'o peenia ihsiriaio, kiisi nakika tetewikame eemea. Wa'a te'tiapa eemea, te'ta Riosi yooma ti'tijoeri katewiachio, epeche tísia kokosari aiwatepuame eemea Riosieo, epeche ki Sooroma Oomora tiame aiwatetiamechitia.

Eesusi apochi resipupuawichio paayea

(Ruuka 10:21-22)

²⁵ Eesusia yooma ti'tijoeri inamuachio, ahpo Noonoo nayewekaopua, cheekapua:

—No'no, aamoo tewekachi yomatiamé ye'kameopua i'ka weechiopua tiame, aamo cheriwema ki'yame neeea, aamoo, i'ka ti'tijoeri weeechi mochikameo, kihtawichio aamo nakimia erakoamechiopua, ki aamo te'ta ma'chiamé tetewitiamekopapua pu'kao, aapoeo aapoeche, ahpo ahsepari tiiame maayameopua, kaawe te'teriaméopua; ohso kaawe muuuu, tesiwa te'tiamerakachi aamo tetewitiamé muuuu, te'ta aamo machika mochitonariamechiopua. ²⁶ Wa'a ihsiamé muuuu No'noo, wa'a tiame iintomo e'rakamekapa.

²⁷ Wa'a cheesapua Eesusia ahpo Noonoo, chaanekapua ti'tijoerio:

—No'o Noonoo yooma no'o ki'yakamepua ahpo itapitiwao, yooma ihta itapiti iintuameopua tiame. Aataai ki te'ta no'o machiyamepua, no'o Noonooche puuuu, te'ta no'o machiyamea; no'o Noonooi, aataai

ki'tiamepua te'ta machiyamea, neechepua, te'ta machiyameraa, pu'kao neea aatao, no'o Noonoo machitenaria. ²⁸ Pukaepa noochi e'enajeraninia. Aamo noochi e'enasoopua, aamo machitemania no'o Noonoo. No'o Noonoo te'ta machisaapa eemea, resipumeri eemea yooma itapiti amochi pehtiao, yooma aamo ki ka'karuma nokariaopua, cheriwetiame itipikapa. ²⁹ Noochi te'teresa naaju, yooma teitaipua waikao aamo resipuka yasitopuameo. Pepenipapuapua naaju no'o masitiao, kiisi tehki tiame aamo masitema neea, kaawe e'raka. Kihta utewa cheeka aamo masitemeri neea, kaaweruma iikaeka. ³⁰ Neea aamo maakurakiao, kiisi pehtiamepua tehki. Ihji aamo no'o nuuriaa, kiisi pehtiametiamepua.

12

Eesusi masitewaraa resipuwa taawechi, tiiriko muurara tehpucharia

(Marako 2:23-28; Ruuka 6:1-5)

¹ Piie taawe resipuniame taawechio Eesusia, tiiriko echitiachiami u'matoiopua ahpo ma'masitera ahjamao, ihji ma'masitewaraa cho'chorowame nokisiapaopua tiiriko pahchira koi'siriaipua okisikao. ² Nape parisero ti'tijoea wa'a nokisiopua pu'kao, chaanekapua Eesusio:

—Ne'neo aamo masiterao, resipuniachi taawechioipua, itapiti yooraka nokisinapua, ki reesisewa nokiwameopua.

³ Eesusia wa'a chaanetiapao nehjiakapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriaami Iyoterichio ihtana iintorio Raawitaruo ki anachapasaopua toore? ⁴ ¿Ki Riosi kaarirachi pakika paani iyoriwa ko'kakamepua, ahpo yeetoka inisia kipotekaopua tiame, pu'ka paanio tiopachi neeseriosiche reesiseniame, ko'komichio? ⁵ ¿Ki

tetewakame eemea tiameo pu'ka Moisetaru Iyoterichio tiame chiiao, tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, itapiti yoorariopua, Moise nuurari resipuniame taawe-chioi, itapiti ki reesiseri yoorario? ⁶ Pu'ka resipuniame taawechiwichionia, aaata te'ta iyoriniame kahtiotinia pehjo, ki pu'ka tiopachi iyoriwachitia. ⁷ Eemea epeche no'o te'ta machiyame enesaa, ki wa'a no'o chaanemii eemea i'ka ki reesisewaopua. Pahtiam e nesaa eemea i'ka tiopachi iyoriniameo, pahtemii eemea tiamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiaopua, Riosio eee cheeriachio-pua: "Neeea, ki oowera itapiti meritiame oowewari no'o u'yepaka no'o iyorijeraninia; neeea aamo iikachikamera kaaweruma enepaniame, nakiyamenia, aamo aaataopua tesiwe e'remichiopua." I'ka Ehkoriaami Iyoteri chiia nokisiam e nesaa eeme, kihta chaachapamii eemea, i'ka ti'tijoeri kihta ki kaawe nokayameo. ⁸ Nee Apoe Tijoe Tijoetukamea, nee wa'api iintokamepua pu'ka resipuniame taaweo, yahchakao.

Tijoe sekachi chookopakame
(Marako 3:1-6; Ruuka 6:6-11)

⁹ Eesusia wa'a tiirikochi o'inia u'matosoopua napawikarichi pakikapua wa'api mochiwachio. ¹⁰ Wa'a tiopachiopua, wa'a tewitiapua piiripi tijoe sekachi chookopakame. Wa'aoi parisero ti'tijoea, itapiti wenejipuame tewinariapua Eesusio, chaachapaka pu'kao:

—¿Reesisewa ohjoarepua, aaata resipuniame taawe-chi yachapatepuao?

¹¹ Nape Eesusia i'ka nayewaka nehjiakapua:

—¿Aatana eemea po'wa aamo puhkue tekori-chi wichisoo-pua piiripio, ki ma'chipatapua, resipuniame taawe-chikoio? ¹² ¿Ki wa'achi iintotarepu aaataaí tísia ahpo nakiyame enesaaopua aaata tijoeo? ¿Ki epeche

nateyame ohjoarepu ti'tijoea oowerua ki po'wachitia? Wa'a teeresoo resipuniame taawechioiopua, aataai tijoe ku'yamea oowitiameoiopua, kihta ki kaawe tiame ihsiamepua.

¹³ Wa'a cheesaopua Eesusia, chaanekapua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seekao.

Waikao chookopakamea, riisasipasaopua seekarao, ikanati saukame itipikapua seekarao, piire kaaweruma ahpo seekachitiaopua. ¹⁴ Nape parisero ti'tijoea kaawe e'remitioiopua Eesusi kaawe iintorioa, Eesusi meripume ahpo kateweriapua wa'a puuyasao.

Eesusi ikipuame nayewatiame

¹⁵ Eesusia i'ka noonoimia nane'resaapua, sewinachi siimpatiapua waikao, muuwaeme taamo pukamina nokisiniame ahjama. Eesusia ahpo pukamina nokisiameo, ki ookapi sautesiapua. ¹⁶ Eesusia ahpo sauteriao, ki aata tu-yenuresiapua pu'kao, aatana ihsiriopua sauteriao. ¹⁷ Ihji Eesusi kaawe ihsika oiraa, ehkoriai Riosi cheeria teetotiamepua, ehkoriai Isaia tewaniamechi Riosi cheeria, Ehkoriai Iyoterichio puuuu, eee cheeriai Riosia:

¹⁸ ¡Nee! Senawato yachamiitena,
aata no'owichio yorakemeripua;
puuuu aata no'o uurua tijoe enemeripua,
aata te'ta no'o nakiya,
aata no'oo, tísia kaawe e'raka tetewamera;
pukachi yasipameri neea no'o Riosiwario.

Ihja te'ta no'o Taana enemeripua.
Puuuu yomachi weechi mochikameo,
no'o chiia cheesimeri enemeripua,
no'oe cheriwepuame tatakori tiameo.

¹⁹ Ihja kaaweche nayewiame enemeripua ti'tijoerio,
kaawe e'raka nakikache,

kihta uwatiame nayewaka nekayamechitia.

Kihta inamupuamepua, aaata tetewachioipua,
ihta ki oowe e'repuameopua, utewa cheeka aaatao,
weeru nayewaka nekame cheekao.

²⁰ Ihji no'o Taanaa, ki epeche erapatemapua aaata,
ka'chi ikime e'raka kahtiameopua,
neeroturi kahponakachitiaopua,
aaata epeche koomorapatekaopua tísia yuuwesika ya-
sitoameo.

Puuu no'o Taanaa tiameo,
ki wa'atia toimapua ki ku'ikao,
aaata noochi teesa paparawa moroyame choipatiame,
itapiti tahjera meechara choipatiamechitia.

Wa'a inisimeri no'o Taanaa, noochi enapame
ku'isikaopua,
ahkasi ahsepari teeremeriachisi noochi paparameriopua
wa'asi,
ahkasi no'o Taana yawichituwachi,
no'oo mochtepasichi.

²¹ Wa'a pu'ka no'o Taana yawichituwachio,
yomatiamé wehjoarichi mochikame,
no'o Taanachi ahjachi erakoka, ohjoepameripua.

Eesusi wenejiwa reemo utewarie ihsia

(Marako 3:19-30; Ruuka 11:14-23; 12:10)

²² Wa'ao Eesusia, piiripi tijoe ni'o ki ma'chiriame
u'yepatiapua. Ihji tijoea reemo apochi yahchapa wa'a
teereriapua. I'kao Eesusia, reemo ma'chipasekaopua,
saukame itipitekapua ki ma'chiriao, ni'ooi naewatekapua
tiame. ²³ Yooma i'ka wa'a iikame tetewakamea, tahpítika-
tia peenia erakokaopua, ahpo iinatukiapua chaachapaka:

—¿Ki ehkoriaami Raawichi enamerijuare ihji? ¿Ki ihjipu
Riosie enamio tuutiame?

²⁴ Nape parisero ti'tijoea i'ka inamukapaopua, ahpo ihchi chaachaparepua:

—Ihji tijoea, Weseuchi eenamepua utewariraa, pukae ma'chipamepua reemonioo.

²⁵ Wa'a ahpo chaachapopa ihchio, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nape piiripi yawichiwachio, ka'chi iika ahpo wa'apichi nasiwametepua. Ahpo wa'apichi nasiwasaapua ooka pirenaturi enepakao, ahpo wa'api soopameripua. Ahkai mochiwachioi, ahkai ta'pechioi, ahpo wa'api nasiwasaapua, ahpo wa'api soopameripua tiameo.

²⁶ Satanasia ahpo wa'api utewarie aaata reemo ma'chipame enesaa, ahpo wa'apichi nasiwame puuua. Wa'a tiame enesaa, ¿ki ahpo wa'api me'yaka ihsiamepu? Ahpo wa'api merisaapua, ¿Aachin teeka teetotapua waikao ahpo yawichitua?

²⁷ Eemea no'ooi, Weseu utewarie no'o ma'chipame teewasoopua reemoo, ¿ihtana utewarie ma'chipame reemo, aamo na'naritoamea naaju? Puu aamo na'naritoao, Riosi utewarie ma'chipame enesoopua reemo ki Weseu utewarie, se'wi chaachapai no'o wenejina eemea. ²⁸ Nape no'oo Riosi Riosiwari utewarie puuyachame enesoopua reemoo, amochi ihsiamepua wa'a teeso, aaata Riosi ye'karichi muitiamea.

²⁹ 'Ihji no'o reemo puuyaka ihsiaa, Riosi seepurawa puraka ihsiniamepua. Ki Satanasi purisaa teeme pahchao, ka'chi iika upameriai teemea aaatao Riosi ye'karichio. Nee. Aawataai ki ichikuetare aaata karichiopua, ki pahcha purisaopua kariwaemeo. ¿Achini ihsika u'yetariapu aaata iinuwarao tísia inatewa iinueme enesoopua? Ka'chi iika u'yetariare ki purisaapua pahcha.

³⁰ 'Ki noochi tiamea ku'itokao, no'o seepurawapua. Ki no'owichio na'poamea, Riosi ye'karichi upapuameo, no'o chi'ripakiamepua, ki noochi e'enamichio.

³¹ 'Riosia, ahpo Riosiwarié paaeria apochi oowe e'reka e'enekameopua, cheriwame puuuu pu'kao. Nape aaata ki nakikameo ahpo Riosiwarié paaewao, kiisi cheriwepuamepua pu'kao. Nape ahpo paaeriao ahpochi paparameopua nakika, ihta ki kaaweruma iintorioipua pu'kao, yooma cheriwekemeripua pu'kao. ³² Riosia, no'o Tijoe Tijoe tukame na'aretioopua, cheriwemapua pu'kao pehjo, nape ahpo Riosiwarié chii kiisi apochi uunarekameopua, kiisi cheriwemapua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesi taawea, i'wa wehjoarichioi, Riosi weemera wehjoarichioi.

*Ihta kuuu, taakerachi machiwamepua ihtana kuuukoo
(Ruuka 6:43-45)*

³³ Eesusia simiteka masiteka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanekapua:

—Eemea aamo nokayaa, itapiti kuuu taakiameka tiamepua. Ka'karuma taakiamé enesaa eemea, ka'karuma nokayame enema eemea. Nape ki ka'karuma taakiamé enesaa eeme, ki ka'karuma enema eemea aamo yoorao. Ihtaohi kuuu taakiamé, taakiachi machiniamé pua ihtanakoo, kaaweruma enesoo, ki kaaweruma enesoooi. ³⁴ ¡Eeme pa'pariserooo, sayawe ti'tijoeé, kiisi ka'karuma eeme! ¿Achini iika ka'karuma naewata eemea kiisi ka'karumakaio? ¿Ki nane'riame eemea aamo iikachi tahpitika ki ka'karuma e'ra, nayewamekopua? ³⁵ Kaaweruma tijoea, ka'karuma ahpo iikachi e'ra, nayewamepua. Ki kaaweruma tijoea, ahpo iikachi ki ka'karuma e'ra, nayewamepua. ³⁶ Pukaepa neea utewaeme aamo chaaniamé pua, utewaeme aamo neesetomichioo, kiisi se'wika aamo masitemichioopua,

ka'karumache. Wa'a te'teretomeri eemea, te'ta Riosi katewiachiopua taawechio, ahkasi nu'utioi ki kaawe chaachapa tiameo, tuumerichekopua. ³⁷ Te'ta Riosi katewiachio, yooma ihta aamo chaachaparia aamo noonowiria tiame katewemeripua. Yooma ihta aamo noonowiria teteiwachi iintapaka, chanimapua aamoo kaawerumakoo, aamo ki kaaweruma enesooiopua. Waika kateweniachio, ahpo chaachaparichi wa'a kateweniachi chapisipuamepua waikao, ihta ki kaawe iintokame enesoo, kaaweruma iintokame enesooiopua, wa'a nane'repuame eemea.

Ti'tijoeeri ki ka'karumaa, itapiti Riosi peenia ihsiwache tetewinarewa

(Marako 8:12; Ruuka 11:29-32)

³⁸ Waikao pukeri e'enakame ookapi pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, aamo itapiti peenia ihsiwa tetewinare teemea.

³⁹ Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpiami ehpe taawechiami mochikame ti'tijoe ooweru tiamea, no'o peenia ihsiwache tetewinariamepua, nape ihji ti'tijoeeria, ki tetewitepuamepua wa'asi itapiti Riosi peenia ihsiwaeopua, naatiche tetewitepuame puuuu, Riosi iintoriachiche, ehkoriami Oonasichi.

⁴⁰ Ehkoriami Oonasia, kiiya paika taawe tukawari tiame weruma pawesochi topachi yasariaipua ko'kotiaameo, ahkasi yo'yotiaiopua eenechi ahjakame. ⁴¹ Niniwe ehkoriami mochiriamea kateweniachi taawechio, Oonasi cheeria pichikekamea, Riosichi aamo wenejimapua, ki no'o pichikiopa Riosi paajutewaopua. Pichiwa aamo chaaniamenia, neeea aamo nayewiaa epeche ki nu'uti tiamerapua, ki ehkoriami Oonasichitia.

⁴² Wa'achi iintomeripu yawichi oowitiameai, yomatiaame

Tetuyachi weee yawichituka kahtiameai, Riosichi aamo wenejimeripua, te'ta Riosi katewiachio; puuu oowitiamea kai waapi siinka Riosichi paparakamekapa, ahkasi ehkoriaami Saromoni yawichi kahtiachisi eenakamekapa, Riosichi kaaweruma tuuyewari i'yasikao. Nape eemea pu'ka oowitiame iintoria noonoomitiooi, kiisioi no'o keepunariamepua, no'oo, aamo nayewiameo, epeche tísia werumakoipua, ki puuu Saromonichitia.

Achini ihsiameko na'arario
(*Ruuka 11:24-26*)

⁴³ Eesusia ti'tjoeri simiteka nayewekaopua, chaanekapua pu'kao, nape wa'achitarichi naewakao, eee chaanekapua pu'kao:

—Aaata tijoечи oowitiamechioi machenasaa na'araria, wahka oiyai wakiwechi ooruchiamio, tísia aiwaka ki tewakapa ahpo ohjoeka resipumiachio, erapame puua: ⁴⁴ “Ohso kaawe eenechi no'ramania, no'o yasariachi tijoечи.” Waikaopua eenechi ahpo yasariachi enasaapua tijoecho, kakupa ihpichitiachi enesoopua ahpo yasariachio, wa'a ohjoepamapua eenechio, ki Riosi Riosiwari enesoo wa'a ohjoemeo. ⁴⁵ Nape eenechi wa'a enasopua ohjoemiao, oowisani yeeka enameripua wa'a ohjoemiao, epeche nanaarame ki ahpochitia. Wa'a ikitiaa ihji tijoeca, epeche teeremeri ihjia apochio na'ararieo, ki pukerichitia. Wa'achi ikimeri ehpe taawechiami tísia nanaaramea, ki apochi yachatoka ohjoamea Riosi Riosiwario.

Eesusi yeeyera, poponira tiame
(*Marako 3:31-35; Ruuka 8:19-21*)

⁴⁶ Eesusio, iiweta yooremina ihsioipua tijoeca nayewekao, ma'chio, wa'a eenaria Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjama pipinira tiame. Ihjia Eesusi ahjama nayewanariame eneriapua. Wa'a ajakoioipua pehjo ma'chi, tamochi

eenakapua aaata Eesusi tuuyemeri. ⁴⁷ Puuuu, chaanekapua Eesusio:

—Aamo yeeyea, aamo poponi aamo pipini ahjama weeriamepua ma'chi, aamo ahjama nayewamia puuyeka.

⁴⁸ Nape Eesusia ahpo tuuyekameo, chaanekapua pu'kao:

—¿Aatanakamerajuarepu te'ta no'o yeeyea, te'ta no'o poponia pipinia tiame?

⁴⁹ Waikaopua ahpo masiterakamera ma'majoekao, cheekapua:

—¿Ki ihjikosapu no'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta pipinia tiame? ⁵⁰ No'o te'ta tetejimaa, yooma aaata no'o Noono yorajera yooraka mochitoamera puuuu.

13

Itapiti wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 4:1-9; Ruuka 8:4-8)

¹ Eesusia pu'ka wa'api taawechiopua, wa'a wa'api ta'pechiopua, yooremina machenakaopua weruma neeroi maaniachimina yasipakapua, neerosuwe. ² Wa'aoi ki ookapi napawiriopa ti'tijoerio, pawekakerachi moenakapua waikao ti'tijoeri nayewemiao, puuu ti'tijoea oowerua tiamea, pa'wesuwe itipikapua. ³ Wa'a yasipasaopua waikao, ki ookapi itapiti nayewekapua ti'tijoerio, itapiti wa'achitarichi, puuuu o'inekapua cheeka:

—Piiripi echayamea tiiriko echimia simiriataipua.

⁴ Nape echimiaopua, poowechi ruhjiteriataipua ookapi iimorio. Pu'kao tuchikia wa'a e'enakao, yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. ⁵ Wahjachi iimoria, tehteekachi ruhjiriataipua ki tunakame kahtiachi wee. Puuuai ikanati yaupariatapua yaupao, nape waitiamekopua weeeo, ⁶ taaa taipasoopua, ikanati

wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi naawatakamekopua pu'kao. ⁷ Puuu iimoria paikapichio, wehchaekachi ruhjiriataipua. Pu'kao wehchaa, yaupakoipua weweripakao, wi'ropateka wakipateriatapua pu'kao. ⁸ Nape wahjachi iimori kaaweruma weechi ruhjikamea, tísia kaawe taakeriatapua; ihji piiripi pahchiraa, piie sientu pachitariatapua taakekao; wahjachi pahchiraa kaawe taakekamea tiame, paika weerewa pahchi taakeriatapua pipiripi pahchira iimori; epeche ki weeka taakekamea, piie weerewa aampa oosa mariki taakeriatapua, piiripi pahchiraa. ⁹ I'ka pahtenariamea, kaawe inataka i'yewa nakiyamepua.

Aatia wa'achitarichi nayewaniame

(Marako 4:10-12; Ruuka 8:9-10)

¹⁰ Waikao Eesusi masitewaraa, naaepaka iinatukekapua:

—¿Achinikai wa'achitarichi nayewekamua ti'tijerio?

¹¹ Eesusia pu'kao, cheeka nehjiakapua:

—Eemea kiatiamepua pu'kao aamo nane'repuao, itapiti Riosi iinuekaopua aamowichioo, Riosi apoeo noriwi iinuekaopua pehjio, nape aaata ki no'o oowe e'rekache keepuamea, ka'ipua. ¹² Aaata Riosichi simiyame nane'renariamea, epeche nane'retepuamepua Riosieo, ahkasi ki ookapi Riosi oowe e'ria kiapuaopua. Nape aaata oowera no'o na'arenareka keepuamea, kihta pahtewari kiapuaamepua; pu'kao, teesa ahpo pahteriaoi, u'yepuamepua. ¹³ Pukaepa ki Riosichi te'terenariameo, wa'achitarichi masitiamenia pu'kao, pu'kao no'o keepuaio, oowera ki pahteka itipimichiopua; ne'niaio ki tetewika itipimichiopua, pahtewario. ¹⁴ Wa'a iikaopua ihji ti'tijoea, Isaia iyoterichi cheeriachitia ikiyamepua, ehkoriaami Riosi nayewaturachi cheeriachitia; Riosia Isaiachi naewakaopua, cheeriaipua:

Nape ihji ti'tijoea keepuaio, ki pahteka inamumeripua;
ihji ti'tijoea tetewaio, kiisi pahteka tetewimeripua.

¹⁵ Ihji ti'tijoea kiisi pahtenariamepua;
ihji ti'tijoea ahpo nakachio, to'peraemepua;
ihji puichiopua tiameo, kiisi pahteka tetewame
enepakamepua.

Wa'a te'tiapa ihji ti'tijoea, Riosichi simiyameo, kiisiki
pahteka tetewamepua, tetewai;
inamukai kiisi pahteka inamuamepua.

Ihji ti'tijoeri noochi e'enaka pahtekame enesoopua
tiameo,
cheriwemii neea pu'kaoi, puhjekaopua tatakorirao.

¹⁶ Eesusia simiteka naewakao, taamo chaanekapua
ahpo ajawariao:

—Nape eeme no'o pahtenariamea, te'ta
kaawe te'terenariamepua Riosichio, no'o kaawe
keepukamea masitiao, pahteka tetewinariamea pu'kao,
pichikekamekapapua tiameo, noochi paparawao.

¹⁷ Ihjia tísia pichiwa tiamepua, muuwaeme ehkoriaami
Riosi nayewatukamea, ka'karuma enepakamea tiame,
waika taawechiami mochiriamea, tísia tetewinareka
mochikaipua tiameo, i'ka ehpe no'o aamo tetewika
mochikao, wa'atia wahjipakamepua ki no'o tetewika.
I'kachi tísia inamunariame eneriaipua tiameo, i'ka ehpe
taawechiami aamoo, aamo no'o keepuka mochitoao, nape
wa'atia wahjipakame puuua, ki no'o inamuka masitia.

*Echayame nayewatiameo, ihtana masiteka cheeria Eesusio
(Marako 4:13-20; Ruuka 8:11-15)*

¹⁸ Wa'a cheeka kajusaapa Eesusia, taamo chaanekapua:

—Ehpeo echayamechi simiyame aamo ma'chitemania.
Kaawe keepumitiao eeme. ¹⁹ Puuu iimori pooechi
ruhjikamea, Riosi kaaweruma tuuyewari puuua, tijoe
peewaeme iikarachi echitiame. Riosi ye'karichi simiyame

inamukaipua, ki pahtekamepua riaorósie u'yetiapapua ahpo pahteriaio, ahpo iikachi echitiameopua kaaweruma tuuyewari. ²⁰ Puuu tehtekachi ruhjikamea iimori, kaawe e'raka inamukamepua inamuao pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, ²¹ nape ki pewatiame weritokamepua Riosichio, ki teeresi naawaekapa Riosichio; ikanati kokosa yooraka naanaritoniapaopua, towayamepua Riosichi ahpo paparario. ²² Puuu wehchaekachi echitiamea iimori, kaawe e'raka inamuamepua inamuao Riosi kaaweruma naawesario, nape tísia ahpo toomituwa inatapapua i'ka weechi iintuameo, ahpo si'ritiamepua pu'kaeo. Yooma ahpo Riosichi simiyame ahpo masiteretiaopua, wa'a iikapapua pu'kao yooma toayamepua. Wa'a iikapa puuuu yooma Riosichi simiyame ahpo keepuriaopua penipaka, kihtawichio kaawe eenekame puuuu. ²³ Nape kaaweruma weechi ruhjikamea iimori, puuuu pahteka inamukamepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. Ihjia, ka'karuma weeka muuwewa iintomeripua Riosiwichioo, itapiti echitiame ki ookapi taakekamechitia. Ookapi ihji ti'tijoea, tiiriko muuraraka tísia muuwekameka teerekamepua, piiripi iimoriopua, piie weerewa aampa oosa mariki taakekamepua pipiripi pahchirakai, wahjachi ihji tiiriko iimoria, paika weerewa muuwekamepua pipiripi pahchirachiopua muurekao; epeche wahjachi wa'asia, piie sienta pahchira pachitakamepua pipirepi muuraraa.

Ki kaaweruma to'iwe tiirikochi

²⁴ Eesusia piirechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua:

—Riosi ye'karichi mochipuamea, tiiriko iimori echitiameka ikiyamepua. ²⁵ Aata tijoe teekoraa kaaweruma iimori tiiriko echanurariataipua ahpo wasawachio, nape seepurawaa yoomahka kokochinioio,

wa'a eenakao tukao, tiirikotui ki kaaweruma eecheriatapua tiirikochio. ²⁶ Waikao ihji ki kaaweruma tiirikotuiiai tiiriko yaupariachio, wa'achi yaupaka weweripariatapua tiame. ²⁷ Waikao tiiriko ne'nemia enanioipua, pachitariatapu tiirikoapa, tiirikotuiapua tiamé. Wa'a tiame tewakapa ahpo teeko tekipanakiamea, ahpo teeko ne'nemia siimpariatapua tuuyemia, ahpo teekochi ajasisaapua chaaneriataapua pu'kao: “¿Ki ka'karumakosa iimori taamo ki'yakamemua echipuawichio? Tahpitika tiipapua tiirikotuiiai tiirikochio, ¿aatia wa'a tiiarepua?” ²⁸ Waikao teekora chaaneriataapua: “Aa puuuu, aaata no'o seepurawa iintoriapua, taamo echariao, tiirikotui ki kaaweruma pahchira ipasekao”, cheeriatapu teekora. Tekipanakiamea waikao chaachapariataapua: “¿Napotare teemea pu'kao?”, chaachapariataapua. ²⁹ Waikao teekora cheeka nehjiariataapua: “Ka'i, wa'atia toipuapua pu'kaopua pehji, tiiriko ahjama po'tamaoipu — cheeriatapu teekora —. ³⁰ Wa'atia toipuapua pu'kao pehji, ahkasi tiiriko i'ipapuachisi. Ahkasi waika, naponuremania pu'kao, pu'ka tiirikotuio, patuka purisa kosimania pu'kao, tiirikochi poanatasapua —cheeriatapu teekora —. Tiiriko ki tiirikotuiekachi i'ipatiameo, tiirijomachi katewemania pu'kao”, chaaneriataapua teekora ahpo tekipanakiao.

Wa'achi yoorapuame ti'tijoeai, Riosi katewiachi taawechi, asisoopua.

*Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewatiame
(Marako 4:30-32; Ruuka 13:18-19)*

³¹ Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewekaopua tiame, cheekapua tiame:

—Riosi ye'karia wacherai tewaniame kuuu pahchiraka tiamepua. ³² Ihji wacherai kuuu pahchiraa kiisi weru-makaipua pahchira, ki nu'uti kuuu weripamekaitepua, ahkasi tuchikiai muuwaeme ta'sotachi wa'a nu'nunti ato-warachi. Wa'achitia Riosi ye'karichi mochimeria, ki nu'uti mehtamiitepua, ki ookapi enepakao.

Rewarurachitia wa'achitari
(Ruuka 13:20-21)

³³ Eesusia wa'a tiame taamo nayewesopua, piirechi wa'achitarichi taamo nayewakapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi nayewaniachio, Riosi kaaweruma tuuyewaria rewaruraka ihsiamepua. Aaata oowiti-ame teesa rewarura yahcheka wesosoopua paatusio, rewaruraa yomachi muika weruma a'potiamepua paatusio. Wa'achitia Riosi tuuyewariai, yomachi wehjoarichi mu'ipaka tuuyetowatiaopua, ki nu'uti enepatiamepua Riosi ye'kario, Riosichi paparakameepua.

Aatia tiiachipa Eesusi wa'achitarichi naewaria
(Marako 4:33-34)

³⁴ Eesusia yooma i'ka ahpo masiteria ti'tijoerio, wa'achitarichiche ahjae masitekapua pu'kao, ki wa'achitarichiopua, kihta. ³⁵ Ihji Eesusia wa'achitarichi naewaniamea, Riosi ehkoriaami ahpo nayewaturachi cheetiamepua, waika taawechimio, cheeriaipua:

Wa'achitarichiche nayewema neeea;
itapiti nayewatupuame no'o noriwi teereriopua, ahkasi
Riosi i'ka wehjoari mochiwachio, yahchariachisi.

Eesusia to'iwe wa'achitarichi nayewariao, ihtanako tuunapua

³⁶ Waikao Eesusi toisoopua ti'tijoerio, wa'api karichi muiiapua waikao. Wa'a muiioopa teemea, iinatukekapua Eesusio:

—¿Aachin cheeka chanikamua to'iwe naewakao? Naane e'renare teemea Masitari.

³⁷ Waikao Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Puuu kaaweruma iimoria, Riosi kaaweruma tuuyewari echayame puuuu, echayamea neepua, Riosi Tijoe Tijoetukame. ³⁸ Waasa echiwachio, yoomatiame wehjoarichi ti'tijoeeri puuuu. Puuu ka'karuma iimoria, ti'tijoe puuuu Riosi ye'karichi mochitoame. Puuu ki kaaweruma to'iwea, ti'tijoeeri nanaarame puuuu, ki Riosi ye'karichi mochimeri, Satanasi ijinuwarakapa. ³⁹ Puuu ki kaaweruma to'iwe echakamea, riaorósi puuuu. I'ipaniamea, i'ka yomatiamе weee kajuyachi teeremeri puuuu, te'ta Riosi katewiachi wa'asi. Puuu echitiame i'ipameria, tewekachi Riosi ku'iwari e'enameri puuuu. ⁴⁰ Puuuu ti'tijoeeri ki ka'karumaopua, to'iwe ki ka'karumachitiaopua, yooma patuka poanatasaoopua, ihpapaka na'ichi kosimapua pu'kao, ki teesa aiwaniachiopua. Wa'asa teeremerikapua i'ka yomatiamе wehjoari kajuyachioopua. ⁴¹ Nee Tijoe Tijoetukamea waikao, tewekachi mochikame no'o ku'iwaro, yomatiamе wehjoarichi uhjuramania, no'o ye'karichi ki ka'karuma ti'tijoeeri wa'a mochikameo, yooma puuyanamichiopua, ti'tijoeeri ka'karuma tatakoritameopua. ⁴² Wa'a ikisaopua, yooma pu'ka nanaarame aaata tatakoritameopua tiameo, na'ichi ihpapamapua ooronachi. Wa'ao puuuu, tísia aiwameripua tajakao, tísia naarakomeripua tísia aiwapa; kiisi anachapa aiwakaopua wa'ao, tahpitika chanimapua taamera ki'sukao, ki teesa tiame aiwapa puuuu Riosi kokosario. ⁴³ Waikao Riosi te'ta weruma katewiachi u'matosoopua, yooma ti'tijoea ooweruaiopua tiamea, Riosi te'ta nakiyachitia noonowikamea, yooma te'ta Riosie piipatetiamea, tisiwa kaawe erakomeri puuuu, taaachitia peenia tiame tajayamechitia, no'o ah-

jama mochikapapua no'o Noono ye'karichio. Epeche pahtenariame enesaa yooma aamo no'o nayeweriao, tísia kaawe inataka i'yepuapua pu'kao, tísia pahtewari nakimerikopua aamoo, aamo masiteka ohjoachiopua.

Wehtere inasotiame toomi wa'achitarichi nayewatiame

⁴⁴ Pu'ka to'iwe ki kaaweruma wa'achitarichi nayewaka kajusaapua, eee taamo chaanekapua ahpo ajawariao:

—Riosi ye'karia, weee toomi majitiame tísia nateyame iinuemeka tiamepua. Aata nane'resaapua tísia nateyamekopua pu'ka weeeo, ahpo ta'pe no'rakaopua, yooma nehjimapua ahpo iinuekao, ahkasi ahpo kariwaoipua tiame. Pu'ka nejisaapua pu'ka toomitutiameopua, pu'ka toomitutiame i'toka siimapua, pu'ka tísia nateyame weee ahjae tarimiaopua. Pu'ka weee tarisaopua, tísia kaawe eramapua waikao, ahpo tarariachi yasakao. Wa'achi iintomeri aataa, ki teesa te'ta nateyamechitia tetewamea, Riosi ye'karichi yasiwao. Te'ta Riosi chiia e'weka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi ahpo yasipoa reesisepuawichioopua.

Perera ki teesa nateyame nayewaniame

⁴⁵ Eesusia weee wehtere toomichi simiyame kajusaapua nayewakao, chaanekapua taamoo:

—Riosi ye'karia, perera ki teesa nateyamechitia tiamepua. Aata perera tarayame, ⁴⁶ perera tísia nateyame tewisaa, ahkasi yooma ahpo iinueka toomichi nehjisaopua, tarimeripua pu'kao. Wa'achitia aata tijoea oowitiameai, tísia nateyamechitia tetewikameapua Riosi ye'kario itapiti pererachitiao, yooma Riosi ahpo nuuria yooraka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi yasipoa kiapuawichioopua. Wa'a tiame inatari masitemitia eemea, ahkaoi aamo masitiachiamio.

Sochichaira wa'achitari

⁴⁷ Perera wa'achitaka nayewasaopua, sochichaira wa'achitarichi taamo nayewekapua, eee cheeka:

—Riosi ye'karichi muimeria, sochichairae pa'wechi chapiwameka ikiniamepua. Yooma ka'karuma so'chi, ki ka'karuma ahjama tiame chapisaopua, ⁴⁸ suuwerachi upasaopua, poanataka uuka ka'karumarao, ihpapaniamepua ki ka'karumao. Yooma ka'karuma uusaopua, weruma waarichi toaniamepua. ⁴⁹ Wa'achi ikipuamepua, i'ka wehjoari kajuyachiopua. Waika taawechio yomatiamewe hjoarichi ti'tijoe ooweruopua tiameo, Riosi ku'iwari tewekachi e'enakamea, yooma ka'karumara uusaopua, ⁵⁰ ki ka'karumao na'ichi ihpapamapua pu'kao ooronachi, wa'ao tísia naarakomiachio, na'ie tajaka ki anachapaopua, tahpitika cheemeripua taamera ki'sukao, tísia kokosa tiame aiwakaopua.

Oochetiame masitewa, weemera masitewa tiame

⁵¹ Wa'a cheesaapua Eesusia, taamo iinatukekapua ahpo ajawario:

—¿Pahteka inamukame eeme i'ka no'o cheeriao?

—Eje'e —chaachapakapu teemea.

⁵² Waikao Eesusia ki ka'karuma toiwamechi simiyame taamo nayewekapua, piirechi wa'achitarichi. Puuuu pu'ka wa'achitarichio, eee taamo chaanekapua:

—Aaata Riosi ye'karichi tiame masitiamea, aaata kariwaamechitia tiamepua, ahpo ijinuwa to'wachi ka'karumache poanataka uuyamechitia, ki ka'karumao ki uuka. Wa'achitia Riosi kaaweruma tuuyewari ma'masitariai, poanatameripua oochetiame Moisetaru masiteria nokiwameopua, Riosichi te'tereretiao, weemera Eesusi masitiachitia, te'terepuawichioopua, pu'kakamera masitemeri Riosichi simiyame ma'masitaria, oochetiame Riosichi te'tereretiaopua, toaka.

Eesusia ahpo weripariachi eenani
(*Marako 6:1-6; Ruuka 4:16-30*)

⁵³ Eesusia kajusaapa yooma pu'ka wa'achitarichi taamo nayewekao, wa'a Ooriwo roomosachio, wa'a chaachapaka taamo masitenurakapua, ahkai taamo masiteka ohjoachiopua. Waikao Ooriwo roomosachi o'iniaio, Eesusi nu'utikai weripariachi, nonoratiapua Kapenau tewaniachi. ⁵⁴ Eesusia Kapenau ajasitioopua, wa'a napawikarichi pakikapua, i'isaeri napawikarichi. Wa'a masitekapua waikao weesa, senepi taawechi. Wa'a napawikarichi nanapawiamea, tísia peenia erakokaopua, chaachapakapua ahpoo:

—¿Akatia penipakamejoarepua, ahpo tísia peenewariopua, ahpo tísia peenia ihsiaopua tiame? ⁵⁵ ¿Ki ihjipu tijoe, i'wa mochiwachi ma're sipaka itapiti neteyame, taanara? ¿Ki Maaria tewaniamepu yeeyeraa ihji? ¿Ki puuu poponirapu Saantiaoa Oosea tiame, Siimonia Uurasia tiame? ⁵⁶ ¿Ki i'wa ohjoepu pipiniraai, i'wa taamo mochikachi? ¿Achini ihsika tísia machiyame enepariarepu?

⁵⁷ Pukaepa Eesusia ki ahpo yoorenariopao e'wekao, chaanekapua pu'kao:

—Riosi nayewatuamea, yomachi kaawe tetewiniamepua, nape te'ta ahpo mochiwachioopua, ka'i.

⁵⁸ Ki apochi pichikiopa wa'a ti'tijoerio, paikapi ki weeka peenia ihsiwa wa'api ihsikapua wa'ao.

14

Waani Paatori mukuria
(*Marako 6:14-29; Ruuka 9:7-9*)

¹ Pu'ka taawechiamio Eeroreo, Arireasi yawichikoio, tísia peenia ihsiame inamukapapua Eesusio, ² Eerorea cheeriapua ahpo nuurewao:

—Puuu Eesusia, Waanitaru puuua eenechi ahjakame, weruma utewari yahchaka eenakame. Pukaepa peenia ihsika oiyamepua —cheere Eerorea.

³ Eerorea me'yakamekapapua Waanio, eenechi oijenakame maaeriapua, apoe kaarenae o'yaeka yahchakamekapapua karichio. Eerorea wa'a iintokame Waanio, i'ka Waanio ahpo wenejika naewakopa, kiisi kaawe iintorio tuukaopua Riosichio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewikaopua. Eeripea Eerore pa'chira eneriaipua, Eroria kuunaraa. ⁴ Waania chaaneriaipua Eeroreo:

—Muuua aamo pa'chi uupira uupitariapao, kiisi yoorekamemua Riosio, tísia tatakorikamemua Riosichio.

⁵ Eerorea pukaepa waika taawechiami merimo o'rariaipua Waanio, nape ki me'yariaipua pehjio, majawiapa Waanimina ti'tijoeriopua, Riosi nayewaturachitia tetewameopua. ⁶ Nape Eerore paamupari paamuachiohua pahkochio, ahpo piisimarara machenasoopua yawimia yooma paajutetiame mochikachiohua tetewachi, tísia pu'serekaopua ahpo piisimarao, u'matome chaacharepua tísia teekupakao. ⁷ Pukaepa ahpo piisimaraopua, chaanerepua:

—Nee, ihtaoi no'o itanekooio, aamo kiamache neeea, kiisi wihtuka chiiamenia.

⁸ Waikao piisimarara ahpo yeeye cheerewachio, chaanerepua Eeroreo:

—Waani Paatori merisa no'o kiamitia naaju, pehtorichi yachasa mo'orao —chaanerepua Eeroreo.

⁹ Waikao Eerore yawichia wa'a chiiame yoomae inamutiapao, yuuwesiparepua erapakao: “Ki wa'a cheeme teeriainia naaju.” Nape Eerorea yooma ahpo paajuteria tetewachi wa'a iintomo tuukapao, kiisi wa'a iintomo e'raipua, wa'a iintoriapua. ¹⁰ Waikao Eerorea yeetepatiame yahchahipua Waanio kaarenae o'yaekao,

mo'ora tehpunasa u'yepanurarepua, itapitichi oowatoka.

¹¹ Waikaopu piisimararaa pu'ka u'yepatiao, ahpo yeeye ki'yarepua.

¹² Wa'a iintosoopua Eeroreo Waanio, wa'a e'enaka Waani na'naritoamea meritiachio, i'ka weerewara i'tokao, wetemajirepua. Wa'a noonoisaapua, Eesusi tuuyemia siimparepua.

Mariki miiri ko'kotena Eesusia

(Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

¹³ Eesusia Waani ikiria nane'resapao, tísia yuuwesipakaopua poanachi siimo orapakapua piineri tiiachi. Waikao pawekakerachi moenasaopua, pukachi simitiapua. Nape ti'tijoea nane'rekapao, muuwaeme na'naritoriapua pa'we suuwerachikoopua ma'chi, ahkai yooma mochiwachiami ahpo yeetopasikao, muuwaeme enepasiriapua. ¹⁴ Eesusi tekimiachi asisaapua, ki ookapi muuwekame mochiriapua wa'ao, ti'tijoei. Waikaopua wa'a noonowiriame tewakapaopua, tísia tesiwa e'repakapua pu'kao, wa'a erapakapua, yooma kokoriame u'pariaopua, sautekapua. ¹⁵ Aari enepasooa wa'ao, teeme Eesusi ajawariaa Eesusi naaepakao, chaanekapua pu'kao:

—Paamira, ariwatonapa wa'asi, mehka ki'tiachi mochiwachi i'wao. ¿Ki kaawe ohjoare ti'tijoeapa nonoraputia, aapoe kooame i'yamichiopua mochiwachiamio?

¹⁶ Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ka'i, ki nonoramierinia pu'kao. Eeme wa'api ko'kotemeripua pu'kao.

¹⁷ Waikao teemea Eesusi masiteraa, chaachapakapua:

—Nape teemea, mariki paani wa'api itipitiamepua, ooka so'chi tiame.

¹⁸ Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—Ehsoo, no'o u'yepaopua pu'kao.

¹⁹ Wa'a cheesapa Eesusia, wehchi mochipanurakapua ti'tijoeo ooweru tiameopua, paachi. Waikaopua, pu'ka mariki paani uusaopua ooka so'chiopua tiameo, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, taamo ki'yakapua pu'kao, taamoo naachutamichiopua. Wa'a ikitiaapua yooma ti'tijoeri naachutekapua. ²⁰ Waikao yooma ahka ko'kakapua ahkasi poposaniachisi. Ehjepao ko'kotiname soparakameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari na'poatiapua pehji, chi'wapame. ²¹ Wa'a ko'kakame ti'tijoea, mariki miirikapua, ki ihtetaka ooweruopua kukuchioipua tiame.

Nerojampa ihtoria Eesusi

(Marako 6:45-52; Waani 6:16-21)

²² Waikao pu'ka muuwari ko'kotesaopua Eesusia, taamo paonamina uhjurakapua pa'wechio, pawekakerachi taamo mo'moenapuka. Wa'a taamo uhjurasapua apoeo, ti'tijoe nonorapuka itipikapua pehji. ²³ Yooma nonorapusaapa Eesusia ti'tijoerio, teewi kaawitiachite akipariapua ahpo Noonoo ahjama nayewamia. Tukasipoiopua pehji, iiweta wa'a ihsiriapua piineri. ²⁴ Wa'a keenakoopua teeme masiteraa, paaomi nokisiniapua wa'asi. Nape tísia ekayopao, tísia pe'kosiopa pa'weopua tiameo, tehki nokisiapua wa'apoo. ²⁵ Marikarowaopua Eesusia, taamo nokisiachipo eenakapua nerojampa weritoka. ²⁶ I'kao nerojampa weritopao, tísia majakao chaachapatiapua:

—¡Wéiii, naayuripu puuuu!

²⁷ Nape Eesusia taamo sisinamukao, taamo chaanekapua:

—¡Ka'te majakoo, oisa erapasa! ¡Ka'te tahpitika erakoo!

²⁸ Waikao Peeroa sisinamukapua tiame:

—¡Paamiraaa, pichiwa Eesusi enesaa no'o Paamira, nerojampa weritoka no'o aamo natepatemitiapuaaaa!

²⁹ —¡E'esaaa iiyetasao wa'ananaa! —chaanekapu Eesusia.

Waikao Peeroa pawekakerachi o'inia niipakao, nerojampa o'inekapua simika, Eesusi natepamia. ³⁰ Nape Peero nerojampa ihtoaiopua tísia ekayopao, tahpitika erapakaopua piwiteme teetoapa. Waikao sisinamukapua Eesusio, cheeka:

—¡Yaapitiii, no'o ku'isaaa! —cheeka sisinamukapua.

³¹ Waikao Eesusia, Peero inisiachi asikaopua, ikanati sekachi chapitokapua, chaanekapua Peeroo:

—¿Kiisi noochi paparama muuuu teesaoi? ¿Achini iika wekakame muuuu noochi paparao?

³² Wa'a cheesoopua Eesusio, wa'a pawekakerachi moenasacheopua Eesusia, teewetekapua tísia ekayao.

³³ Eesusio teewetesoopua eekao, teeme pawekakerachi mochikamea, chopokorieka ajapekao Eesusio tísia iyorikao, chaanekapua Eesusio:

—Muuuu pichiwa tewekachi o'inia eenakamepua, Riosi weeechi eenaka Tijoe Tijoetukame.

*Eesusia, Eenesare mochikame yachapateka kokoriamé
(Marako 6:53-56)*

³⁴ Wa'a neerochi paonasaapua teemea, Eenesare weeechi tetekitiapua. ³⁵ Waikao wa'a ohjoemea Eesusikoopua wa'a eenakameo, muuwaeme u'yepatiapua kokoriamé. ³⁶ Eesusio tesiwa chaachapopa, ahpo wisasori suuwerachioi ihchepapua itanekapua. Wa'ao waikao, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame nonorakapua ahpo ta'pechiamio.

15

*Itapiti taamo eiwepua ohchorewapa ikitewa
(Marako 7:1-23)*

¹ Ookapi Eerusareni e'enakame parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoeapua tiamea wa'achi e'enakame, Eesusi naaepaka iinatukekapua:

² —¿Achinikai ki paanikosa koayame aamo masiteraa, taamo pa'pamiratuameo masitiachitia?

³ Wa'a chaanetiapao Eesusia tiame, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai eemea aamo pa'pamiratuamekamera nokaya, inatamepua yoorepuameo, ki Riosi nuurari yoorepuamekamera? ⁴ Riosi nuuraria eee chiamepua: “Yooreka yasitopuapua aamo yayawao; ki yooreka yasitokamea pu'kao, mukimachepua.” ⁵ Nape

eemea chaachapamepua aaatao, ahpo yayawao chaachapamichiopua: “Yooma no'o iinuekao Riosichewichiopua, wa'a tiipa neea ka'chi iika aamo ku'imetenia.” ⁶ Wa'a chaachapakao eemea, wehchi

ipaka tetewame eemea Riosi nuurari iyoriwao, aamoe wa'apiche nokiwa yoorepuawichiopua na'naritoka.

⁷ Eemea, ¡“wisikuarikamera erakoai”!, chaachapamepua aamo masitiao. Wa'a aamo nokimiao, ma'chiam cheeriai Riosia, ehkoriaami Isaia iyoterichiopua, eee cheeriaopua:

⁸ Ihji mochiwaria no'o kaawe chaachapanipua chaachapao,

nape oowera chuwaeché,

nape ahpo iikachiopua kai waapi mochikai chaachapamepua noochio.

⁹ Puuua wa'a nokayamea, kihta no'o iyoriwa nokayamepua,

oowera ti'tijoeche nokaya masitiamepua,

ki Riosichi eename nokipua.

¹⁰ Pu'ka kajusaapa naewekao Eesusia, ahpo wapichuri ajapanuresaopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo, yoomahka taamoo, chaanekapua:

—Pahteka inamumitiapua i'kao: ¹¹ Aaata chu'wachipo rupituniamea, kihta ki kaaweruma chuhkiamepua aaatao; aaata chu'wachi chiia machenakamera, na'atamepua pu'ka aaatao, tatakoriwatekao.

¹² Neipa taamoche ahjama kahtioi Eesusio, teeme ma-siteraa chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Nane'rekamua pariseroo, aamo wa'a chaanesoo, nekamuka inamurio?

¹³ Nape Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Pe'yachipua. Yooma puuu ki no'o Noono ahpowichio uuriao, ihpapameripua, itapiti to'iwe ki ahpo echaria-chitia, po'tanaka ihpapaniamechitia. ¹⁴ Ka'te pichikemitia eemea pu'ka parisero ti'tijoe masitiaopua. Puuu ki mamachiriai, aaata tukapachi ohjoameo, neesetoka panitonariamepua. Wa'a te'tiamea aaata panitoaiopua wichipasaa, wichipatemapua tiame ahpo panitoaoi.

¹⁵ Waikao Peeroa chaanekapua Eesusio:

—Kaawe taamo tuuyeomua pu'kao, chu'wachi machenamechi simiyameopua, aamo naewariaopua.

¹⁶ Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—¿Naakona iiweta ki pahtieme eemea pehji? ¹⁷ ¿Ki nane'rena eemea yooma chu'wachi rupituniameo, topachi eenamekopua, wa'a ikisaopua eenechi machenamekopua weerewachio? ¹⁸ Nape chu'wachi machenamea taamo nayewa, iikachi eenamepua, puuukamerapua taamo na'aratiamea. ¹⁹ Ihji na'arari itapiti, tijoe iikachi o'inia machenakamea ihjipua: ki kaaweruma e'raniamera, tijoe ko'inarewa, suwepori nokinarewa, ooweru ikotuwa eraniame, ichikonarewa, wihtunarewa eraniame, na'ara chaninarewa. ²⁰ Yooma puuupua ti'tijoerio ki ka'kaweruma enepatiamea; puuu ki paanikosa koi'wamea, kihta na'ara ikiwamepua iikachio.

*Piiripi seenu oowitiame, Eesusichi paparakame
(Marako 7:24-30)*

²¹ Neipa wa'a o'inia puuyasaapua Eesusi ahjamao, Tiio weechiami e'enatiapua Siironi weeechi tiame. ²² Wa'ao piiripi oowitiame Kaanani weeechi ohjoemea, Eesusi sisi-namukapua:

—¡Paamira, ehkoriaami Raawitaru oochiwaraa, no'o tesiwa e'remitia muuuuaa! ¡Reemoikamekapu no'o kute-weee!

²³ Nape Eesusio kihta nehjiakopa pu'kao, teeme masit-
eraa, naaepaka utewaeme terijerakapua pu'kao:

—Paamira, ¿achinikai ki te'yanimua pu'ka oowitiame aamo pukamina kichiwa cheesiameo?

²⁴ Nape Eesusia taamo nehjiakopa chaaneka:

—No'o Noonoa, isaeri mochikamechiche no'o uhju-rakamepua, apochi simiyame tuuyemichioo, wa'ao po'wa wewekamechitia, te'teriamekopa.

²⁵ Nape puuu oowitiamea, Eesusi ihsiachi ahsesaopua, tísia ahpo tesiwa cheeka ahpo sautejerakao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, taamo cheriwemitiapua no'o kutewe yachapatekao.

²⁶ Nape Eesusia chaanekapua:

—Ki kaawe iintomaoui neea aamo ku'isaa, no'o Noonoeno no'o tetejimarichikamera uhjuratiamekapa pahcha, ku'imichiopua pu'kao. Kiisi kaawepu kukuchi ko'komiao, u'yesa chuhchuri kianiaapua pahchao.

²⁷ Wa'a chaanetiapa oowitiamea, nehjiakapua:

—Wa'atepua tiiao, nape chuhchuriai meesatere ruhjikameo, koayamepua.

²⁸ Wa'a chiioapa oowitiameo, chaanekapua Eesusia:

—¡Ai muuuu, tísia paparamemua noochio! Muuuu noochi paparakapao, te'ta aamo itayachitia ikimamua.

Wa'a cheesoche Eesusiopua, saukame itipiriapu puuu kuteweraa.

Eesusia muuwaeme yachapatena kokoriamē

²⁹ Eesusia Tiiro weeechi machenasaapua, Arirea e'enatiapua pa'wechi. Wa'a pa'wesuweo, suuwerachitetu uumatotiapua. Wa'atetu nokisinioio roomosachite mo'moenatiopua, yasipaka Eesusia. ³⁰ Wa'aoi muuwaeme napawikapua ti'tijoe ooweru tiame, chookopakame kokoriamē u'yepaka, ki mamachiriamē u'yepaka, rojomika ohjoame, ti'tijoe ni'o ooweru no'oopua tiameo, wahjachi ki ookapi itapiti kokoreniamē tiame. Yooma pu'kao Eesusi chokichi upatioopua, Eesusia yooma sautekapua pu'kao. ³¹ Wa'a iintokopao Eesusio, ni'oo nayewatioopua, rojomio kaawe ohjotetioopua, chookopakameo sautetioopua, ki mamachiriamēo tetewitetioopua tiameo, wa'a napawikame muuwaria, ki nu'uti kaawe erakoapua Riosio, tísia peenia Riosiopa Eesusio, isaeri Riosiwachio.

Eesusia, naao miiri ti'tijoeri ko'kotena

(Marako 8:1-10)

³² Eesusia ahpo kahtiachi taamo paesapao masiterao, chaanekapua:

—Tísia tesiwe e'renania i'ka ti'tijoerio, i'ka muuwari taamo ahjama nokayameopua, paika taawe i'toamekopaopua, kiisi iinueka kooameo. Ki wa'atia uhjuranarenia i'kao, ki ko'kotesao, toore wahjipamerikopua wahka pooechi nokisiaiopua.

³³ Waikao teeme Eesusi masiteraa chaachapakapua:

—¿Nape aatia nokaka tewitare teemea kooameo, i'wa kai waapi ki tijoeekachio, ki ookapi ti'tijoewichio ko'kotepuawichio?

³⁴ Eesusia waikao iinatukekapua ahpo masiterao:

—¿Ihkina paani to'ame eemeapa?

—Oowisani paani wa'api, ookapi nu'nunti so'chi tiame
—chaachapaka teemea.

³⁵ Waikao Eesusia yooma ti'tijoerio, wehchi mochipapurekapua. ³⁶ Wa'a cheesaapua oowisani paani uusaopua ookapi so'chiopua tiame, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, chi'wanasa ki'yakapua taamoo masiterao. Waikao teemea masiteraa, ahkasi yooma ahsepachisi naachuteka teemea, pu'ka muuwariopua. ³⁷ Ihjia yooma ahsepari poposatioiopua. Ko'kotiamе soparakamea, oowisani weeweruma waari pochiwatia-pua, yooma chi'wapameopua soparakame. ³⁸ Kehki wa'a ko'kotiamеa, naao miirikapua ti'tijoe, ki ihtetakaopua ooweruopua kukuchioi. ³⁹ Neipao Eesusia nonorapuso muuwario, pawekakerachi moenatiapua waikao. Pukachi mo'moenasaopua, Makarani weeechi siimpatia-pua.

16

Pariseroa saruseoa tiame, Eesusi peenia ihsiwa itani
(*Marako 8:11-13; Ruuka 12:54-56*)

¹ Parisero ti'tijoea, saruseo ti'tijoea tiame, Eesusi ne'nemia e'enariaipua, oowera Eesusi peenia ihsiwa teewinaria. Puuuu oowera itapiti ki kaawe iintowachi chapinariapao, chaanekapua Eesusio:

—Riosi peenia ihsiwa taamo tetewitepuapua, wa'a aamo iintoomua, nane'reme teemea, pichiwa tewekachi eenamekoopua.

² Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Achinikai epeche tiame tetewinare eemea no'oo naania ihsiwao, tísia machika tetewameko tuuyameai itapiti uurapario, ariyachi sehtanasipasoopua tewekachio, kaaweruma ma'chirepamio tuuyameai, ³ eemea,

cherayachitepa sehtanasipasooi ki nu'uti yukimio tu-uameai tiame? Yooma pu'ka uurapari machika tete-wameai eemea, ¿kiisi machika tetewame eemea, ehpiami no'o naania teetoao no'o yoorao, ihtana ikipuame ohjoare ehpe taawechiamio? ⁴ Ehpe taawechiami ki ka'karuma ti'tijoeri ki Riosi yooreka mochitoamea, no'o peenia ih-siwachee nane'renariamepua no'o aatanatawao; nape eemea ki tetewitepuamepua wa'asio, no'o peenia ihsiwae no'o aatanatawao, no'o ikimiaeche tetewitepuamepua no'o aatanatao, puuu enemeripua no'o naaniatiwatamea. Puuu no'o ikimiaa, ehkoriai Oonasi ikiriachitia teere-meri, pu'kao, ki nu'nuti so'chie ko'kotiaio, simiteriame-chitiaopua ahjakao.

Wa'a cheesoopua Eesusio, uumatotiapua wa'ao.

*Parisero masitewara rewarurachitia ihsiame
(Marako 8:14-21)*

⁵ Paonamina pa'wechi ajasitioopua Eesusia, taamoo ki uparioiopua nutukao, paani ki rewarurarachi simiyame taamo nayewekapua. ⁶ Pu'kachi wa'achitarichio, taamo chaanekapua:

—Nee, kaawe aamo inateka ohjopuapua parisero rewarurawarachio, saruseo rewarurachioopua tiameo, yoomachi paatusichi mu'ipameka nokayamechiopua.

⁷ Rewarura nayewatioopua, taamo nutuka ki u'pario iji-natepaka teemea. Waikao taamoo, chaachapaka teemea:

—¡Aa e'enone, natakepare teemea nutuka! ¿Ihtana noonoita teemea ehpeo?

⁸ Waikao Eesusia taamo wa'a chaachapame inamukapao, chaanekapua taamoo:

—Ai eeme, ¿kiisi oowe erakoame eemea noochio? ¿Achinikai paani nutuka no'o nayeo erakoame eemea, aamo nutuka natakeparia? ⁹ ¿Kiisi pusakona eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki inatepame eemea no'oo, mariki

paanieo mariki miiri ti'tijoe ko'koterio, ki ihtetaka ooweruo kukuchiopua tiaméo, kehkina weeweruma waari popochiame na'poatiamekoopua soparakameó? ¹⁰ ¿Ki inatepani eemea neipamioi wa'achi no'o iintoriopua, oowisani paanieoiopua tiame, naao miiri ti'tijoe no'o ko'koteriopua tiame, wa'a soparakameopua kehkina weeweruma waari apechunatiopua? ¹¹ ¿Ki nane'reka inamukame eemea, no'o rewarura naewakoio, pariserochi simiyameo saruseochiopua tiameo, ki paani rewarurara no'o nayewaka cheerioiopua?

¹² Ahkasi waika wa'a chiiopa, inateparepua Eesusio ki rewarura nayewaka cheeriopaopua, pa'akachiopua. Parisero masitewakamera naewaka cheeriopua, saruseopua tiame, ki paanikamera rewarurara.

*Peeroa Eesusiko tuunapua Riosie Weratiameo
(Marako 8:27-30; Ruuka 9:18-21)*

¹³ Makarani weechi puuyasaopua, Sesareami e'enaka teemea, Iiripo yawichi ye'karichi. Wa'ami ohjonioio, taamo ahpo masitia, iinatukeka Eesusia:

—¿Aatanako no'oko tuuna ti'tijoeria, no'oo Tijoe Tijoe-tukameo?

¹⁴ Teemea chaaneka nehjiakapua pu'kao:

—Ookapi ti'tijoea, Waani Paatoriko aamo tuunapua; wahjachi ti'tijoea, ehkoriaami Eeria aamo maayamepua; epeche wahjachia, ehkoriaami Eremiako tuuyamepua aamoo; epeche wahjachia pehji, aaata piirechi ehkoriaami Riosi nayewatukame maaenapua.

¹⁵ —¿Eemepe, aatanako no'o tuuna eemea? —
chaanekapua taamoo.

¹⁶ Siimoni Peeroa, nehjiakao chaanekapua:

—Neeea aamoo, Riosie Weratiamekotipua, Riosi te'ta ahjarichi eename.

¹⁷ Waikao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Wa'a e'ramekapa muuua, tísia kaawe yorapuame muuu Siimonia, Oonasi taanaraa. Ki aata amochi iintokamepua, aamo wa'a tiame inatatekaopua, no'o Noonokamera iintokamepua wa'a eratekao, apoe te'pa kahtiamera. ¹⁸ Wa'a cheeriopua aamoo no'oo, Peero teewa aamo yahchiamе neeea, e'pe, cheeka chaniwame. Peero aamo teewame neeea, pu'ka aamo noochi simiyame cheeriao, e'pechitia pewatiamekopa. Pu'ka e'pechio neeea, yooma noochi paparakame wa'a mochiwama neeea, no'o tewekachi tiopachio, ki teteiwame pusieopua. Wa'a no'o tiopachi mochikame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, aaataai ki no'o u'yemapua, te'ta mukiwari utewarirai apoe Satanasiai. ¹⁹ Aamoonia Peeroo, aata yeetapura ki'yamechitia Riosi ye'karichiopua, muiniame. Puuu yeetapura no'o aamo kiamiaa, no'o aamo aatanakoo cheeriapua. Pukae aaata Riosi ye'karichi pakinariameo, pu'kae aamo wahjopurae reesiserimua pakimichioo, aaata aamochitia no'o aatanakoo ma'chitame enesoo; nape aaata ki aamo cheeriachitia ma'chitakameopua no'o aatanakoo, ki reesiserimua pu'kao, Riosi ye'karichi pakimichioo.

²⁰ Wa'a cheesaopua Eesusia, utewaeme taamo chaanekapua ahpo masiterao, kiisi tuumichiopua ahpoo, Riosichi ahpo eenamekoopapua, Tijoe Tijoeotukao, ehkoriaimi o'inia Meesia tewaniame.

Eesusia mukimio tuunapua

(Marako 8:31-9:1; Ruuka 9:22-27)

²¹ Waika o'inia Eesusia Eerusareni enasaopua, tísia aiwamio tuutuwisikapua, yooma wa'a Eerusareni isaeri pa'pamiratuameopua, pukaeo, ki teesa ahpo aiwatepuameko tuukapua, ahkasi mukiwachisi ahpo aiwatewachisi, nape meritiaiopua, paika taawechi oijenamio tuukapua eenechio. ²² Waikao Peeroa kiisi

inamunariapao Eesusi chiiao, poanachi i'tokaopua te'ya cheekao, chaanekapua:

—¡Kiisi mukimerimua! ¡Riosiai kiisi wa'a aamo ikijer-amepua!

²³ Nape Eesusia ku'rikao, chaanekapua Peeroo:

—Waamiami se'wisa noochio. Satanasi muuua wa'a chiiapao. ¿Ki no'o Noono Riosie ikika itipimeriche tuutiame, eerinatame muuua? Puuu wa'a chaniwamea, oowera tijoechitia inataka chaniwame puuua, kiisi Riosi inata.

²⁴ Wa'a chaanesapua Peeroo Eesusia, eee cheeka masitekapua masiterao:

—Aaata noochi paparaka no'o na'naritonariamea, aiwaka ahpo yasitomia eramete puuua, ki ta'iriache ahpo yasitopo inataka. ²⁵ Aaata ki aiwanariamea noochi paparawawichioo, ki uumapua weemera ahjario, ki pichiwarikapa puuua noochio, ahpo paparao. Nape ki seewiamea ahpo aiwamiao noochio, kiapuame puuua weemera ahjario, pichiwaka noochi paparakamekapua. ²⁶ ¿Ihtatia kaawe enetapu tijoea, ki ookapi paarasatekaipua toomio, ki uumeri teeresapua weemera ahjario? ¿Kehkina toomi aamo ahsepamia maaena eemea, weemera ahjari taripua, tariniame enesoopua?

²⁷ ¿Aachin teeretapu naaju puuu ki weemera ahjari iinuemea, no'o Noono tisiwari teetokae enasoopua, yooma tewekachi ku'iwari ahjamao? Waika taawechio neeea, yooma aaata kiapuame i'toka enameri neeea, yooma aaata noochi paparamewichioo. ²⁸ Pichiwa chaaninia, ki wa'atia itipimerikopua aamo ookapiopua, ki tetewikaopua no'o o'iniameopua no'o ye'kari yawichitukao.

17

*Eesusi ahpo sewina tiame ikiria
(Marako 9:2-13; Ruuka 9:28-36)*

¹ Puhsani taawechi neipao Eesusia, Peero yeetokapua, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame, pu'ka yeetokao teewi kaawichite siimpakapua, kai waapi te'pa weeriachi kaawi. ² Wa'a kaawichi asisaapa Eesusia, sewina tiame eneparepua, yooma pu'ka paika ahpo yeetoria tetewachiopua. Wa'ao Eesusi nanariraa, taaachitia tajayame eneparepua, puuu wisasoriwaraa, tisiwa tohsaname eneparepua, tisiwa tohsaname, kiisi ne'neme eraniame, tatapara ihsiname. ³ Pu'ka wa'apichioi, wa'achi ajakame tetewiriapua tiameo, Moise Eeria tiame, ehkoriame ahjariame Eesusi ahjama nayewaka. ⁴ Pu'ka wa'a tetewapa Peeroa, senawato kihta inatasa chaanerepua Eesusio:

—jPaamira, kaawechupena aamo ahjama e'enakame teeme! Aamo erasoo, paika ekapora ajawama teeme i'wa, piiripia aamowichio, piiree Moisewichio, piirechia pehji, Eeriawichio.

⁵ Wa'a chiiioi Peeroo, paawi tajayame eenaka, yooma mo'poreparepua Eesusi ahjama ajaniachio. Waikao pu'ka toomarichi o'iniaa, eee chiiame inamuriapu puuu paikaa, Eesusi ahjama siimpakamea, Eesusi masiteraa:

—Eeme yooma weechi mochikame, ihjipu no'o taanáá, ki teesa nakika no'o uuriaa, pukachio no'oo, tísia kaawe e'reka yasitooaa. Yooreka mochtomitipua pu'kao, e'weka keepuka tiame.

⁶ Wa'a chiiame inamukapa Eesusi masitewaraa, tahpitika erapakaopua, ki nu'uti yoorewa e'reweka Eesusio, chopokorieka ajaparepua, ahkasi wehchisi koomorasi-paka. ⁷ Waikao Eesusia wa'a te'tioiopua pehji, wa'a te'tiachi pehji eenakao, ahjachi seekarepakao chaanerepua:

—Ajasisa. Ka'te majako wa'asi.

⁸ Waikao Eesusi masitewarao ajapaka ne'nepoio, Eesusiche wa'a weeriname tetewarepua, ahpo chokichi.

⁹ Ehjepao kaawichi o'inia tetekiaiopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoria masiterao:

—Ka'te aaata tuuyemitia eemea, i'ka aamo teewi tetewiriaopua, ahkasi no'o Tijoe Tijoetukameo, no'o meritioi oijenachisi.

¹⁰ Wa'a chiiopua Eesusio, iinatukeria puuu paika masitewaraa:

—¿Achinitio yasipameri muuuu naaju aamo ye'karichio, iyoteri ti'tijoeo ke'chu Riosie Weratiame yawichi yasipoio, Eeriakamera enameriko tuuyamekopua pahchao?

¹¹ Wa'a chaachapopa ahpo masitewarao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa chaachapame puuuu, Eeria pahcha enameriko tuuakao, puuupua, iintomerikoo ti'tijoeri Riosichi te'terepuame katewemeria. ¹² Nape puuu Eeriaa, eenakamekaite puuuapa, nape ti'tijoea ki machika tetewikamepua pu'kao, ohsotia a'chikoi yoorarepua na'arekao. Wa'achitia yorapuame neeeai Tijoe Tijoetukamea, pu'ka ti'tijoeri nanaarameeo.

¹³ Wa'a chiiopua Eesusio masiteraa, pahteka inamure puuuu, Waani Paatori nayewaka chiiamekopua, Eeria yoorari simiteriopa Waanio yorasikao.

*Eesusia temari, na'arari tijoeturi yahchame yachapatena
(Marako 9:14-29; Ruuka 9:37-43)*

¹⁴ Wa'a kaawichi o'inia tetekioiopua Eesusio, taamo Eesusi masitera toaria mochikachio, muuwaeme e'enakame mochikame tewakapua wa'ao. Wa'ao piiripi wa'a e'nakamea, chopokorieka weripaka Eesusi natepakao, chaanekapua:

¹⁵ —Paamiraa, taamo tesiwa e'rejerani neeei, no'o taanaa, mumukipamekapu na'ararie. Tísia aiwamekapu wa'a tiipao, weesa na'ichi wiwichipateniamepua

reemoeopua, neerochiamioipu tiame. ¹⁶ Pukaepa i'wa aamo u'yepakamenia aamo sautemichio. Aamo masitera sautenurekainia nape ki kajukapua yoorakai.

¹⁷ Eesusia nehjiakapua:

—¡Ai eeme kiisi ahjachi erakoame Riosichio! ¿Akanasi aamo chaaneka neeea, aamo noochi paparapamichio? ¿Akatiasi aamo anachata neeea, aamo ki noochi oowe erakoao? Ehsóó, no'o u'yepao pu'ka temario.

¹⁸ Waikao Eesusia pu'ka temario, pu'ka na'arario, te'yaka ma'chipakapua temarichio. Pu'ka na'arari ma'chipasetiaapua temaria, ikanati kaaweruma kahtiapua, saukame.

¹⁹ Neipao Eesusi piineri kahtioio taamo ahjama ajawariacheo, iinatukeka teemea:

—¿Achinikai ki kajukame teemea, pu'ka tijoe reemo na'arari yahcha ma'chipasekao?

²⁰⁻²¹ Wa'a chaachapaniopao, taamo chaanekapua Eesusia:

—Ai eeme, ¿ma'chipamekosa erakokame eemea, kiisi Riosichi paparaka itayame enesaa? ¿Ki aamo wa'api utewariekosa ma'chipasemo erakokamekosa eemea? Ihjia tisiwa pichiwa tiamepua: Eemea teesaoi te'ta Riosichi paparakame enesaa, mohtasa pahchirakoi kehchuma ki weruma, Riosia aamo kajutemiipua pu'ka na'arari aamo ma'chipasenariaopua; ihtaoi aamo yoranariao, teesaoi Riosichi aamo paparasoo, Riosia aamo kajutemerikoipua kajutekao, ahkasi i'ka kaawioi ikicha weripanurekooi.

Eesusia eenechi tuunapua ahpo mukimia

(Marako 9:30-32; Ruuka 9:43-45)

²² Neipao Arirea weechiami ohjonaiopua, Eesusia taamo chaanekapua:

—Nee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjipuamepua. ²³ Neeea pukaeko, meripuamenia me'yao

nape paika taawechi oijenamerinia eenechio. Wa'a chi-
iopa Eesusio, tísia yuuwesipaka teemea.

Yawichi koparoawa i'isaeri tioparawichio

²⁴ Eesusio Kapenau asisoopua taamo ahjamao, wa'a
tiopachi koparoamea, Peerochi e'enaka chaanekapua:

—¿Aamo masitariwaa, ki natetiamepua tiopachi
koparowaniameo?

²⁵ —Eje'e, natetiamepua tiame pu'kawichioo —
nehjiakapua Peeroa.

Ehjepa petechi pakioi Peeroo, Eesusia ke'chu nayeoi
iinatukekupua:

—Siimonii, ¿achini chiiamemua? ¿Aatanakamera
koparoame ohjoare i'isaeri ya'yawichia, ahpo tiopawi-
chioo, i'wa wa'api ohjoemekosa, ma'chikosa o'inia ena-
pamekosacheoi?

²⁶ Peeroa nehjiakapua:

—I'wa ohjoemeraa, ka'i.

Eesusia waikao aampachi cheekao:

—Wa'a teeresoo teemea, kihta natetemetepua
pu'kawichioo. ²⁷ Nape ki seesenukai natetenia kaawepua,
ki aaata ki kaawe eramichiopua. Wa'a teesoo, wiitu
siinka weruma neerochi, so'chi po'wachupuapua. Pahcha
so'chi aamo ma'chipariachi, ne'nepuapua chu'wachio
wahjoneka, wa'a tewimamua piiripi toomi. Pu'kaeche
ahsepameripua, yawichi koparowa natetepuameo, taamo
na'pawichio koparowaniameo.

18

Aatana ohjoare epeche tiiamea weruma

(Marako 9:33-37; Ruuka 9:46-48)

¹ Waikao pu'ka wa'api taawechi, aaata Eesusi masitia
pepenipanariamea, Eesusi naaepakao, iinatukekapua:

—¿Aatanakamera ohjoarepu, epeche weruma enemeria tewekachi ye'karichio?

² Waikao Eesusia piiripi kukuchi paesapaopua, taamo naasipa werapakaopua, ³ cheekapua yooma inamuachio:

—Tísia pichiwa ihjia: Aata ki i'ka kuitachitia tiiamea apochio, ka'chi iika pakimeri puuuu tewekachio, no'o Noono ye'karichio. ⁴ Epeche weruma teerenariamea tewekachi ye'karichio, i'ka kuitachitia teeremeripua, yooma ahpo noono chiia pichikiamé. ⁵ Aata kuitachitia noochi paparamea, pakimeripua Riosi ye'karichio, te'pa tewekachio.

Tatakorichi wichiwa eeyowa

(Marako 9:42-48; Ruuka 17:1-2)

⁶ Nape aata kukuchichitia noochi paparakame tatakoriichi wichitekamea, ohso kaawe kutachi o'yesa tusura matasurara, pa'wechi ipaniame nakiyamepua, pu'kao kai waapisi teere piwitewika, si'rika mukimichio. ⁷ Eesusia pu'ka nayewaka kajusaapa, taamo tatakoriichi wichipua, eeyowa tiia taamo nayewekapua. I'ka naewakaopua, eee taamo chaanekapua:

—I'ka wehjoarichi taamo mochikachio, tahpitika tiamepua itapiti, taamo wichiteme tiame. Wa'a tiiachi i'wao, ki ookapi mochikamekopa ti'tijoeri ki ka'karuma taamo tatakoriichi ruhjitenariame. Nape ¡ai puuu wa'a aata iintokamea!, kiisi cheriwepuamepua Riosie.

—I'ka wehjoarichi taamo mochikachio, tahpitika tiamepua itapiti, taamo wichiteme tiame. Wa'a tiiachi i'wao, ki ookapi mochikamekopa ti'tijoeri ki ka'karuma taamo tatakoriichi ruhjitenariame. Nape ¡ai puuu wa'a aata iintokamea!, kiisi cheriwepuamepua Riosie.

⁸ 'Pukaepa neeea, aamoo chaaniamepua, aamo seeka aamo taarai tatakoriichi aamo wichitesoo, ohso kaawe tehpunasa ipania kaawepua, nape mehkaa. Epeche kaawepu piiripi seekaeka, piipiri taaraekaoi, ki wahjiamé ahjarichi pakiniamea ohso kaawe, ki na'pa seekaekao, na'pa taaraekaoi, ki teesa aiwaniachi pakiniamechitiao.

⁹ Aamo puusioi ki kaawerumachi aamo wichitenaresoo, ma'chipasa mehka ipapuapua pu'kaoi. Epeche kaawepu

piiripi puusiekai Riosi ye'kari ahjarichi pakipuaa, ki ooka puusieka ki wahjiamena'ichi ahpo ipaniamechitia.

Po'wa wekakamechi wa'achitaka nayewatiame

(Ruuka 15:3-7)

¹⁰ Pu'ka naewaka kajusaapa Eesusia, po'wa wekakamechi simiyame nayewakapua. Pu'ka nayewakao o'inekapua cheekao:

—Ka'te ki kaawe chaaneka tetewi aataoi u'utichitia noochi paparakameo, no'o te'pa te'ta Noonoo, ahpo tewekachi ku'iwarie neesetoamekopapua pu'kao, noochi ahpo paparao ku'ika ki toitemichiopua, ihta keenakooi ku'ipamichio ahpo ku'iwa nakiso. ¹¹ Nee Tijoe Tijoe Ti-joetukamea, pu'ka po'wachitia wewekakame, i'yamia eenakame neea, noochi e'enamichiopua pu'kao, noochi paparaka.

¹² 'Ihija, aata piie sienta po'wa iinuemeka tiamepua. Puuuu, piiripioi ahpo tepuya wekasoo, ikanati simika i'yamepua pu'kao, wahja ahpo tepuyao toisa ku'itapioi.

¹³ Pu'ka wekakame teisaa, ¿ki epeche kaawe e'retarepua pu'kao, ki wahjachitia naao weerewa oosa mariki watani ahpo toariaopua ku'itapi, po'wa?

¹⁴ Wa'achitia no'o Noonoi tísia kaawe erapamepua, aata ki kaawerumachi oiyai, apochi upatioopua, nu'utichitia apochi paparakopao. Tísia kaawe erapame puuuu, aataai i'ka nu'utichitia apochi paparakameo, wekakame itipijerapapua, ki kaawerumachio.

Achini teeka ahpo cheriweka mochitoniamé

(Ruuka 17:3)

¹⁵ Neipao Eesusia, taamo poponiwa cheriwewa nayewakapua. Puuuu pu'ka nayewakao cheekapua:

—Aata Riosichi paparamé ki kaawe iintosoopua amochio, piineri ihsioi amoe simika katewepuapua pu'ka

ahjamao. Kaawe teereka itipinariaapua amochio, ahpo cheriwenuramapua. Wa'a iintosoopua, ahpo kaawe e'reka itipima eeme. ¹⁶ Nape ki katewenaresoopua aamo ahjamao, i'yapuapua ooka paikaoi pu'ka iintoria tetewikame, pu'ka pichiwatarie aamo katewepuapua pu'ka iintoriao. ¹⁷ Ki e'wesoopua pu'ka aamo ku'yame katewekaopua, Riosichi paparama pirenaturichi i'topuapua pu'kao, aamo ku'ika ne'neweka katewemichiopua pu'kao. Nape pu'kao ki e'wesoo Riosichi paparama pirenaturio, wa'asi waikao, wa'atia toipuapua pu'kao. Nape pu'kachepa pu'kao, ki Riosichi paparama tetewipuapua pu'kao, tijoekoio oowitiamekoiopua, pu'kao ki ka'karumachiche oiyamekopao.

¹⁸ 'Ihji no'o chiiaa kiisi se'wi ikimeripua: i'ka weeechi aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia cheriwepuamepua tewekachioi; nape ki aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia ki cheriwepuamepua taamo Noono te'pa kahtiameeopua tewekachi.

¹⁹ 'Enechio chaaninia: Aaata eeme ookaoi paikaoi aamo ki kaawe noonoria katewemia napawisooopua, aamo cheriwepua itasoo Riosichio, no'o Noono tewekachi kahtiamea, aamo cheriwemapua. ²⁰ No'o Noonoa aamo cheriwemapua, nee aamowichio tatakori natetekamea, aamo napawiriachi ihsiopa tiame.

²¹ Waikao Peeroa Eesusi naaepakao iinatukekapua:

—Paamira, aaata no'o Riosichi poponiwa ki kaawe iintosoopua noochio, ¿kehkinasi anachetania cheriweka pu'kao, oowisanisi?

²² Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Muuua ki oowisanisi cheriwemerimua pu'kao, ahkasi paika weerewaoi oosa marikisi o'owisanisa, cheriwemerimua pu'kao.

Yawichichi tekipaname ki cheriwekame aaata

²³ Ahpo cheriweniame naewaka kajusaapua Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewakapua wa'achitarichio. Pu'ka naewakao, eee cheeka o'inekapua:

—Aaata yawichia, yooma ahpo tehkiwa neesetoame wikirieka koparoamo o'rariataipua. ²⁴ Pukeri o'ichoi wikiriawa ne'nekao, pahcha puuu u'yeparia aaata wikiria ne'niaopua, ki ookapi toomi wikirewakatapua, oosa mariki miiriahka. ²⁵ I'kao teekoraa, ka'chi iika natetemio tiiopa wikiriemeo, toomichi nehjinuremo o'rariataipua wikiriemeo, yooma pu'kao iinueka ahjamaopua, uupiraopua, tatanaraopua tiame, pukae nehjitiamemo, natetetiame itipimichioipua wikiriaraa. ²⁶ Wa'a yoranarewaopua wikiriemea, chopokorieka weripaka tísia naaracheriataipua ahpo teekoo, tesiwa cheeka ahpo cheriwenureka: “Muuu no'o teekoo, ka'te te'ta yaapi no'o e'remitiamua aamo no'o wikirikawichio; no'o puuyemitiapua pehjo paikapi taawei, yooma aamo natetemiitenia pu'kao.” ²⁷ Waikao teekoraa tísia tesiwa chiiopa pu'kao, tesiwe e'repakaopua pu'kao, yooma cho'weriatapua wikiriarao. Wa'a ikisaopua wa'atia toariatapua no'ramichio. ²⁸ Nape puuu wa'api cheriwetiameaio, ahpo ta'pechi no'raio, aaata wa'achi tekipanameopua tiame, piie sienta wa'api wikiriekoipua pu'kao toomi, poechei natepakaopua, kutachi chapikaopua chaaneriataipua: “¡Ehpe wa'api no'o natetepuapua aamo no'o wikirikao!” ²⁹ Waikaopu wikiriemea, chopokorieka weripaka tísia tesiwa cheeriataipua chaaneka: “Ka'te ikanati aamo natetejermua no'o wikirikao, yooma aamo natetemiitenia, aamo wikirikao.” ³⁰ Nape ihjia ki puuyenareriataipua pu'kao, ohsotia karichi pachariatapua pu'kao, ahkasi yooma ahpo natetiachisi. ³¹ I'kao wahjachi wa'api tekipanamea, wa'a iintokopa pu'kao, ahpo teekochi wenejiriataipua pu'kao. Nekamuchiapapua pu'kao, yooma i'ka iintoria tuuyeri-

apua ahpo teekoo. ³² Waikao teekoraa paaeriatapua wa'a wenejitiameo, enasoopua pu'kao, chaaneriataapua: “¿Ki tísia na'arame muuuu? No'oo yooma aamo cheriwekoipua aamo wikiriao, ³³ ¿ki wa'achi iintomo teereriamua naaju, no'oo aamo cheriweriachitia?”, chaaneriataapua.

³⁴ Waikao teekoraa tísia nekakao, karichi yachanurariataapua pu'kao, wa'a yoorakaopua ahkasi wikirieka nateteriataapua.

³⁵ Eesusia cheekapua aampachi pehji:

—Wa'achitia no'o Noonoi ki cheriwemapua aatao, ki ahpo iikachi e'raka cheriwiameopua ahpo piirechio, aata ahpo cheriwenuresoopua.

19

Nenewikai poanatumame masitewa Eesusie (Marako 10:1-12; Ruuka 16:18)

¹ Neipa pu'ka wa'achitarichi naewasoopua Eesusio, puuyatiapua Arireao. Oorani akichi paonamina e'natiapua waikao, Uurea ye'kari nenekuwachi. ² Ki ookapi wa'ami taamo na'naritokameo Eesusia, yooma sautekapua kokoriameo.

³ Wa'a ohjonioio ookapi pariseroa, iinatukekapua Eesusio, itapitichi wichipatenariapapua, eee chaachapaka:

—¿Reesiseri ohjoarepua ahpo uupichi poanatumamea, ihta itapitiwichiooi?

⁴ Eesusia nehjiakapua:

—¿Ki iyoname eemea Ehekoriameo Iyoterichio, pukeri Riosi tijoe neterioio, eee chiiachio, “piiripi tijoe neterepua, piiripi oowitiame tiame”, chiiachi? ⁵ Riosia pirenachi Iyoterichio, cheriaipua tiame: “Pukaepa tijoea, ahpo yayawa toayamepua, ahpo uupi ahjama neewisaapa, na'pa pirena piiripi enepamiapa.” ⁶ Wa'a tiiachipa no'o Noonoi Riosia, ki ookachitia tetewanipua nenewikameo,

piiripichitia enepakamekopua pu'kao. Pukaepa Riosi pirenaturia nenewika, aaataai ti'tijoeria, kiisi poanatame-
tepuu pu'kao.

⁷ Wa'a chiioa Eesusio, eenechi iinatukekapua pa'pariseroa:

—¿Nape aatia Moise Nuurari Iyoteria chiiamepuu, reesisewako tuuka pu'kao, iyoterichiche poanataru iyotesa kiasapua nenewikameo?

⁸ Wa'a chaachapopu, Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Moisea wa'a iintorepuu pu'kao, ti'tijoerio kiisi e'waka mochitonariopu Riosi nuurario, wa'a tiame aamo tísia itariopu aamoo. Pukaepu wa'a iintorepuu poanatuwa reesisekau, nape no'o Noonoa pukeri o'iniachisio, kiisi reesiseriaipuu wa'a tiameo. ⁹ Pukaepu neeeu aamoo chaanenapuu, aaata ahpo uupichi poanatakamea, kihta suwepori iintokame enesoo, wa'a iintosapu piirechi oowitiame ahjama neewisaapuu, apoekamera suwepori iintoamepuu.

¹⁰ Waikau teemeu Eesusi ma'masitewaruu pu'ka wa'a tiame inamukapuu, chaanekame teemeu Eesusio:

—Wa'a teeresoo ohso kaawe ki nenewinia nahkipuu.

¹¹ Waikau Eesusia, taamo chaanekapuu:

—Ihji no'o chiiaa, ki yoomawichio puuuu, nenewini-
amewichioche puuuu, puuuu, Riosi chiia te'ta iyorika mochitonariamewichiochepuu. ¹² Nenewiniame nayewaniachi tiamea, ki yooma ti'tijoe nenewime te'teriamepuu. Iintuame ti'tijoe ahpo naawariachisi o'inia ki tatanatame te'tiamekapu. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepuu, kaponitatiamekapuu. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepuu, Riosi tehkiwachiche ki wahjiame teetonariapu. Wa'a tiichipuu, ihji no'o chiiaa, te'ta Riosiwichio iyorikache yasitonariamewichioapu.

*Eesusia, Riosi kaawerumari yahchena kukuchi
(Marako 10:13-16; Ruuka 18:15-17)*

¹³ Piie taawechi Eesusi u'yepanioi kukuchio, i'kawichioo kaawerumari itamichiopua Riosio, Eesusi masiteraa te'yariaipua Eesusi u'yepapuaichioo. ¹⁴ Nape Eesusia, chaanekapua masiterao:

—Toowa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao, pu'ka kukuchi tiamekopua no'o Noono ye'karichi muimeria, puuu kukuchi ahpo noonoo ihta chiiwai ikanati pichikiamekopua.

¹⁵ Waikao Eesusia, pu'ka kukuchichi seekarepaka, ahpo Noono paparaka kaawerumari yahchesoopua, uumatotiapua wa'ao.

Aaata ki paamira pehji tísia paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani

(Marako 10:17-31; Ruuka 18:18-30)

¹⁶ Piie taaweo aaata tijoe eenariapua Eesusi ne'nemiao, puuuu chaanekapua Eesusio:

—Kaaweruma Masitari, ¿ihtana iintotarenia ki wahjiamesi ahjari no'o iinuepuamichioo?

¹⁷ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—¿Ihtana tiiachipa no'o tísia kaaweruma teewamemua? Te'ta kaawerumaa, piiripi wa'apiche puuuu, Apoe tísia te'pa kahtiamie Riosiche. ¿Wa'a tiamekosa no'o e'riame muuuu? Weeh, pu'ka aamo ki wahjiamie ahjari iinuenarewachi simiyameo, no'o Noono nuurarira e'weka yasitopuachepua.

Waikao tijoea cheekapua nehjiakao:

¹⁸ —¿Ihtanapu nuurari no'o e'wemias?

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Ka'te me'ya, ka'te suwepori ihsi, ka'te ichiko, ka'te wistumitia muuuu aaatao, ki kaawe yorapuawichioo,

¹⁹ aamo yayawao yoorepuapua, aamo piirechioi kaawe e'raka tetewipuapua tiameo, aamo wa'apichitia.

²⁰ Wa'a chiiopua Eesusio puuu tijoea, chaanekapua:

—Yooma pu'kao neeea, yooraka yasitokame neeeapa, temarikai o'inia. ¿Ihtanajupu no'o toitiaa naaju pehjo?

²¹ Eesusia wa'a chiiopa pu'ka tijoeo, pu'ka pichiwarira nane'renariaapa, chaanekapua:

—Te'ta kaaweruma enenariaa, yooma nehjipuapua aamo iinuekao, wa'a iintosaapa muuuu, te'ta tooremuka mochikamerao, pu'ka ihkokepuapua wa'a iintosaapa waikao. Wa'a iintokame enesaamua, tewekachikamera iinuemerimua aamo te'ta pichiwari paarasario, pu'ka ki wahjiamе ahjario, aamo i'yáo. Yooma pu'ka iintosaapa muuuu, noochi enapuapua waikao, no'o yeetowa enepaka.

²² Wa'a chaanetiapa puuuu, yuuweeme akipakapua, no'rakao, ki ookapi tomiwaemekapa puuuu, kihta wekateme e'ramekapa puuuu.

²³ Pu'ka no'rasoopua Eesusia, chaanekapua ahpo keepuameo:

—Ihja tísia pichiwapua: aaata tísia tomiwaemea, tísia eerina tiame puuuu, ahpo Riosi ye'karichi pakimiao.

²⁴ Eenechi aamo chaaniamenia: aaata ihtaoi te'ta paarasatiamea, epeche ki tehki tiame piiripi tumusari animari i'ikia puusirachiami u'matoteniamеaa, ki aaata te'ta tomiwaemechitia ahpo Riosi ye'karichi pakimiáo.

²⁵ Masiteniamea wa'a tiame inamukapao, epeche tahpitika erapakao, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aa, naakona! ¿Wa'a teesoо aatanakamera newimeripua?

²⁶ Waikao Eesusia kaawe ne'nepakao, chaanekapua:

—Ihji newitoniamea ti'tijoewichioo, kiisi ahsepame tiamepua, nape Riosiwichioo ka'i.

²⁷ Wa'a chaachapatiopua Peeroa, chaanekapua Eesusio:

—Kaawechupena teeme aamo masitewaraa, yooma taamo iinueriao, toakamepua. Wa'a tiiao uumeri teemea pu'ka paarasario, ¿nape ihtana paarasaripu puuuu?

²⁸ Waikao Eesusia, cheeka nehjiakapua Peeroo:

—Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiaa: Yooma ihta weemeratatiachi taawechi asisoo, nee Tijoe Tijoe-tukameo yasipasoopua tiame, no'o tísia peenia tiamechi ye'karichio, neee aamoo no'o ku'ika katewemeri ajawamania, pu'ka i'isaeri oosa marikichi aampa ooka tetejimarichio, kateweri enemichio. ²⁹ Yooma aaata ahpo iinuwa toakamea no'owichioo, naatichitia: ahpo kariwao, ahpo papachi, ahpo pipini, ahpo yayawa, ahpo tatana, ahpo weewa tiame, epeche ki ahpo toariachitia kiapuamepua Riosieo, u'matoame piie sientoo si'siento paarasari kiapuamepua, wa'a kehki ki'yakameaipua pehjiio, weemera ahjari kiameripua tiameo, ahkasi ki wahjiamesi. ³⁰ Wa'a Riosi weemeratariachio, yooma napati wa'achitia paarasateka mochipuamepua, napati te'terewa tiame, ki i'wa weechitia.

20

Tekipaname noonowiriachitia wa'achitari

¹ Eesusia, Peero nehjiaka kajusaapa, yooma taamo wa'a keepuameo, piirechi wa'achitarichi taamo nayewekapua, ahpo ye'karichi simiyame. Puuuu eee cheekapua: Ihji Riosi ye'karichi kiapuamea, aaata tekipanakame nateteniameka tiamepua. Aaata teekoa echakamea, pa'a piari werisika simiriataipua aaata tekipaname i'yamiaopua. ² Ihjia tekipaname teewisaapa, piie taawe yowiwame yowitemio tuuka uhjurariataipua tekipanamichioo. ³ Watanichi keenakoo, wa'asi tiame, eenechi simiriataipua wahjachi tekipaname i'yamiao muuwaeka nehjiwachi, wa'amiahka ajariatapua

wahja kihta yoorame. ⁴ Pu'kaoi chaaniatapura: “No'o echiwachi siimpamitia eemeai tekipanamiao, kaawe aamo natetemane”, chaaneriatapua. Puuuai, wa'achi siimpariatapura tiame, tekipanamiao. ⁵ Oowetawe asitoio wa'achi iintoriatapura, arikiriopua tiame, tekipaname i'yamiao. ⁶ Marikichi simiyachiopua aario, wahjachi wa'ami ahka oowera ajakame tewakatapura. Pu'kao chaaneriatapua: “¿Achinikai ki tekipanakame eemea, ehpe taawechio?” ⁷ Ihjia chaachapariatapura: “Ki aata takewakopa”, chaachapariatapura. Waikao takewameraa chaaneriatapua: “Siimpamitia eemeai no'o echiwachi tekipanamia.” ⁸ Neipao teekoraa cheeriatapura ahpo tekipanakiam paamiratiao, nateteniachi asisooapa aario: “Natetemitiamua no'o tekipanakiao, pipiripi paaesika, neipa e'enakamechi o'ineka.” ⁹ Marikichi keenako aari tekipanamia e'enakameopua, ahsieme piie taawe yowiwame sotateriataipua pu'kao. ¹⁰ Pahcha piari e'enamea epeche ahpo natetepo orakoriataipua, nape wa'api kehki piie taawe yowiwame kiatiapaopua. ¹¹ Wa'a ikitapua, kiisi kaawe erakokao, chaachapariatapura ahpo teekoo: ¹² “¿I'ka ku'itapi wa'api tekipanakameoi, wa'achi kehki natetere muuua tamochitia, taamoo yooma taawe tekipanakoipua, tatae aiwakao?” ¹³ “Eje'e —chaaneriatapu teekoraa —. ¿Ki piie taawe yowiwamewichiokosa e'enakame eemea aamo tekipanamiao? —chaaneriatapu teekoraa pu'kao —. Ahsieme aamo natetekamenia aamoo. ¹⁴ Natetetiame muuupa, yaapi no'rasa. I'ka neipa e'enakameopua, nooe wa'a kehki e'rekapa, wa'a kehki natetekamenia. ¹⁵ ¿Ki no'o iintonaria iintotarenia naaju, no'o wa'api tomiwaeo? ¿Tísia ikotuchiamekosamua naaju, i'ka nooe no'o oowe e'reria nateteria toomi?”

¹⁶ Wa'a cheesapa Eesusia, cheekapura:

—Wa'achitia no'o Noono ye'karichi muimeria, neipa kuwachi wa'asi e'enakamea noochi paparamiao, pukeri o'iniachi pahcha e'enakamechitia noochi paparamia, wa'achitia napati kiapuamepua, no'o Noono tewekachi kahtiameepua.

Eesusia paisa simiyame tuuya ahpo mukimiao

(Marako 10:32-34; Ruuka 18:31-34)

¹⁷ Eerusareni siimpapooio Eesusia, taamo ahpo oosa mariki aampa ooka masiterao poanachi i'tokao, chaanekapua:

¹⁸ —Née, Eerusareni siimpani teemea ehpeo. Wa'ao nee Tijoe Tijoetukamea, isaeri tioparachi neeseriesie nanaaramechi nehjipuamepua, iyoteri ti'tijoechi. Puuu ti'tijoea, no'o merinuremapua. ¹⁹ Wa'a noonowitioopua tísia no'o na'aresao, tísia no'o wepisaopua tiameo, ki isaeri ti'tijoechi kiapuame neea, kurusichi chuhchaka merimichioopua. Nape wa'a yooraka meritiainia, paika taawe i'toio, oijenamerinia eenechi.

Saantiaoo Waani tiame yeeyera Eesusi itaria

(Marako 10:35-45)

²⁰ Eesusio Eerusareni siimpanioiopua taamo ahjameo, Sewereo uupiraa, ooka ahpo tatana ahjama eenakaopua, Aakowo Waaniopua tiame Sewereo tatanarao, Eesusichi eenakaopua chopokorieka weripakapua Eesusio, tesiwa cheeka nayewekaopua, itapiti itanareka. ²¹ Eesusia wa'a iintokopao, iinatukekapua cheeka:

—¿Ihtana eratoame muuuu?

Waikao puuu oowitiamea chaanekapua Eesusio:

—Paamira, neea aamo itamia eenakamepua, i'ka ooka no'o tatanao, aamo ye'karichi yasipasaamua, aamo kah-tiachi nenekuo, chokichi mochitejeraninia, piiripi ahjamina, piireo owemina.

²² Eesusia wa'a chiropa pu'ka oowitiameo chaanekapua:
—Muuua kiisi inatamemua aamo itayao.

Wa'a cheesaopua Eesusia, oowitiame tatanara
iinatukekupua:

—¿Anachamerikosa eemea naaju, no'o paasowachi
iijimiao iijika, tisiwa chihpuameopua pu'kao?

Aapoeo chaachapakupua:

—Eje'e —chaachapakupua—, anachaka iijima teemea.

²³ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eemea kajutarepua kajuya pu'ka iijikao, nape pu'ka
no'o neneku mochipuameo, ki neee iintomeripua pu'kao,
apoe no'o Noono iintomeripua pu'kao.

²⁴ Waikao teeme oosa marikia, wa'a chaachapame in-
amukapa pu'ka tehtemario, nekumeka teemea pu'kao.

²⁵ Wa'a iikopa taamoo Eesusia, taamo chaanekapua:

—Eemea tetewamepua weeweruma tiarieme
ya'yawichio, tísia e'raka yooraka tetewamekopua ahpoo
yoorewachi mochikameo, tísia ahpoo utewarieo saetekaka.

²⁶ Nape amochio eemea, ki wa'a erakoka mochimetepua
Riosichi iyoriamea. Ohso kaawe eemea, aata

paamiratuame enenariamea, eemekamera yorakiamera
enemeripua aata aamo ahpoo, kihta aamo weruma

uuka. ²⁷ Eemea amochio epeche weruma enenariamea,
yorakiamera enemeripua. ²⁸ Wa'a teeremeripua, neeeai

Tijoe Tijoe tukameai ki no'okamera yorakepuawichio,
eenakamenia. Neeea Tijoe Tijoe tukamea, ohsotia

aamokamera yorakemia eenakamenia, ahkasioi
no'o ahjarioi nehjimia, mukiwachisi, ki ookapi

ti'tijoe wichioopua, pejana nateteteka kokosapuameopua,
tatakoriawichioo.

*Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena
(Marako 10:46-52; Ruuka 18:35-43)*

²⁹ Taamo Eriko o'inia puuyatioio, ki ookapi Eesusi ahjama e'enatiapua. ³⁰ Pooechi nokisinioio, ooka ki machiriame tetewitiapua pooesuwe mochikame. Puuuu wa'ami taamo u'matopoio, Eesusi sisinamukapua, wa'ami ihtoame inamukapa. Puuuu chaachapakapua:

—¡Muuu ehkoriaami Raawitaruchi eenameee! ¡Taamo tesiwe e'resa pahchuu, tísia tesiwa erakoka chaachapame teemeaaa!

³¹ Waikao ookapi wa'a nokisiamea taamo ahjamao, ihchi mochinuriaipua pu'kao ta'omaka. Nape aapoeo ohsotia epeche weeru sisinamukapua Eesusio, chaachapaka:

—¡Paamíraaa, Raawítaru ehkoriaamichi eenámeee, Taamo tesiwa e'resa pahchúuu!

³² Waikao Eesusia paaekapua weripakao, wa'a ikisaapua iinatukekapua pu'kao:

—¿Ihtana aamo yorajerani eemea?

³³ Waikao ki mamachitiamea, muuenati naewakaopua wa'asio, chaachapakapua:

—Paamira, taamo ki mamachiria sautejerani teemea.

³⁴ Waikao Eesusia tesiwa e'repakaopua pu'kao, puichi seekarepakao, sautekapua pu'kao. Ikanati kaawe ma'chiriame itipitekapua. Waikaopu ki mamachiriame sautetiameai wa'a, Eesusi ahjama nokisikapua tiame siimpaniachi.

21

Eesusia Eerusareni pakina

(*Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19*)

¹ Eerusareni ke'chu asinioio, Wepaje tewaniachi aj-asitioopua Ooriwo roomosachi mo'moenakao, Eesusia ooka ahpo masitera uhjurakapua chaaneka:

² —Eemea paao siimpamitiapua, ma'chiachi mochiwachi. Wa'a teimeri eemea piiripi uuru ye'ira, oowira taanaeme. Pu'ka uuru taanarao o'yaeka chuhkuao, na'sonasa no'o u'yepapuapua. ³ Aaata aamo wa'inesoo, chaanepuapua pu'kao, aamo Paamirae i'yetonuretiamekopua, ku'itapi, ehjepa upapo tuutiamekopua eenechio.

⁴ Ihji uuru upatiamea, ehkoriaami chanitiame pichiwa eneriapua, waikami Ehkoriaami Riosi cheeriaopua, ahpo nayewaturachiopua Iyoterichio. Eee cheeriaipua:

⁵ Siioni muuwari mochiwachio, chaanepuapua pu'kao:
 “Ne'neo eemea aamo Yawichio;
 tesiwa teetoka yasitoamepua uuru taanarachio.”

⁶ Puuu ooka Eesusi masitewaraa waikao, yooma wa'a noonowirepua waikao, Eesusi uhjurariachitia. ⁷ Ehjepao Eesusia pu'ka uuru taanara i'yepatiaapua, wisasori ipeteka yaasetokapua. ⁸ Waikao muuwaeme puuyeka ajakamea uumatopuachio, wisasori ipetesiapua u'matomiachio. Wahjachi puuuu, kuhsisawa ipekesiapua, u'matomiachio. ⁹ Waikao pahcha nokisiamea, pukamina nokisiamea tiamea, weeru chaachapasiapua siinasikao:

—¡Nee tetewísaaa, ehkoriaami Raawi yawichichi o'inia enamériiii! ¡Te'ta kaaweruma Yawichi Riosichi eenámeeel
 —chaachapaka siinakosiapua simipakao.

¹⁰ Eesusi Eerusareni pakisoopa, yooma weeru noonowikapua muuwari mochiwachio, ihjia chaachapakapua:

—¿Aatana ihjia naaju?

¹¹ Eesusi ahjama nokisiamea chaachapakapua:

—Eesusi ihjia, Riosi Apoe nayewatura, Nasare ohjoeme tijoe, Arirea weechi.

*Eesusio i'isaeri tiopa piipateria**(Marako 11:15-19; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22)*

¹² Eerusareni enasaapa Eesusia, i'isaeri tiopachi eenaka yooma puuyanakupua wa'a nehjameo, yooma tarayameopua tiame. Meesa toomi naakuriwaniachiopua tiameo, yooma yakana ihpapasekapua, kooro nehjiwaopua korokariraopua tiamé. ¹³ Eesusia chaanekaopua pu'kao:

—Ehkoriami Iyoterichio no'o Noonoa, chiamepua: “No'o kariwao, no'оче ahjama nayewapuawichio netetiamepua”; nape eemea ichikuame teesowara enepaterepua.

¹⁴ Wa'a i'isaeri tiopachio, ookapi ti'tijoe ooweru tiame Eesusi naaeparepua, ki mamachiriame, chookopari kokoriame tiamé, puuua Eesusie ahpo sautemichio e'enariapua wa'ao. Waikao Eesusia, yooma sautekapua pu'kao. ¹⁵ Nape wa'a i'isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi ki maaepori iintokopao, kukuchiopua eee chaachapakana siinako chaachapachaniopua tiopachio: “¡Ee, taamo newipateri Eesusiii, ehkoriami Raawitaru yawichi o'inia eename oochiwaraaa!”, tísia nenekakapu pa'pamiratuamea. ¹⁶ Wa'a ijikikaopua, chaanekapua Eesusio:

—¿Ki inamuame muuua kukuchioi ihtana aamo chaachapachanio?

—Eje'e, inamuamenia —nehjiaka Eesusia—. ¿Naakona ki iyonamekosa eemea, Ehkoriami Iyoterichi chiiiao, i'ka kukuchichitia teereniame, nayewaka chanitiameo, eee chiiachio?:

Ahkasi kukuchia, nu'nunti chiameai pehji, aamo kaawe chaachapamapua.

¹⁷ Wa'a chaanesopa Eesusio pu'kao, uumatotiapua waikao Wetania mochiwachi. Wa'a ajasisaapa, wa'a che'repatiapua waikao.

*Eesusi chuuna kuuu wakipateria
(Marako 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ Piario eenechi Eerusarenite e'enapanioio, Eesusia chorowapariaipua. ¹⁹ Puuuu, chuuna tetewikapao pooechiami u'matoaiopua, ahseka ne'nekaipua, taakaekoipu e'raka. Nape puuuu ki taakaeme eneriapua, saawarache weeriamе. Wa'a tiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—;Kiisi taakemeri muuuu wa'asio!

Waikaopu chuuna saawaraa, ikanati waaropakapua. ²⁰ Waikao teemea ikanati wa'a iikopa pu'ka chuunao, iinatukekapua Eesusio:

—;Achinikai ikanati wakiparepu?

²¹ Eesusia taamo nehjiakapua:

—Neeea pu'ka chuuna wakipatekane, itapiti ki kaaweruma iinueriopa, ki toayame taakemichioo. Pichiwa chiiame neeea i'kao: Wa'achitia eemeai, aamo pichiwa Riosichi paparaka no'o itasoo, ihta itapiti ki kaaweruma amochi iinuemeo, pujime tiiamemua amochio, Riosi utewariraeo, kaaweruma taakiamе aamo enemichiopua, Riosiwichio. A'chitia kehchumaoi aamo eerina tiaopua Riosiwichio aamo taakemiaopua, i'ka kaawi kehchumakooi, kajuyamenia aamo puhjenekao, aamo i'ka kaawi chaanekooio: “Waami pa'wechi wichime”, wa'a iintotekaolio, kajumania. ²² Yooma ihtaio amochi eina tiame Riosichi paparaka aamo puhjenurewa itanesoo, aamo ahsieme puhjetiamе itipimamua amochio.

*Aatana nuurewachi iintoria Eesusi
(Marako 11:27-33; Ruuka 20:1-8)*

²³ Ajasisaapa Eerusareni taamo siimpachio, Eesusia i'isaeri tiopachi pakikapua wa'ao. Wa'a yooremina masitioio Eesusio, neeseriosi pa'pamuratuamea Eesusi naaepakapua, puuu Uurio o'ochetiamechitia uuniame tiame. Puuuu iinatukekapua Eesusio:

—¿Aatana nuurewachi ihsina muuuu i'kao? ¿Aatana aamo ki'yakamepua i'ka aamo iintomichioo?

²⁴ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Nape neee aamo iinatuketao pahchao. Pu'ka kaawe aamo nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai waikao, aamo iinatukiao. ²⁵ ¿Aatanakamera iintokame Waani uhjuraka paatomichioo, Riosikosa puuuu, aata ti'tijoerikosaoi?

Waikao ihchi ahpo nayewekaopua, chaachapariapua:

—Riosiko tuusoopua taamoo, taamo chaanemapua: “¿Achinikai ki pu'ka pichikeka eeme waikao?” ²⁶ Aata ti'tjoerioiopua ka'chi iika uhjurario chaachapamete teemea, pu'ka yooma ti'tjoeria Waanio, Riosi nayewaturamekoo, erakoamekopua pu'kao. Wa'a tiiachio, maapori tiamepua taamowichioo, tamochi nenekamiopa puuuu.

²⁷ Wa'a erakoamekapaopua, chaachapaka nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea pu'kao.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki chanimapua, aatana no'o nu-urekamekopua, yooma i'ka no'o ihsimichioo.

Ooka tatanachi wa'achitaka nayewatiame

²⁸ Eesusia iinatukekapua waikao i'isaeri pa'pamuratuameo:

—Ehsoo, ¿ihtana chaachapata eeme i'ka wa'achitarichi no'o aamo nayewamiao? Piiripi tijoea ooka tatanareriataipua. Ihji noonoraa chaaneriataipua piiripi ahpo taanao: “Taamo panijuwari eechichi siimitia

tekipanamia.” ²⁹ Ihji taanaraa nehjiariatapua ahpo noonoo: “Ki siminarenia tekipanamia”, cheeriataipua. Nape wa'a cheekaipua simiriatapua. ³⁰ Ehjepao piire ahpo taanaoi wa'achi chaaneriataipua. Ihjia nehjiariataipua: “Siimania.” Nape wa'a cheekaio, kiisi simiriatapua. ³¹ Ehsoo no'o tuuyemitiao, zaatanakamerapu ihji ooka tatanaraa, kaawe noonokamepua ahpo noonochio?

—Pahcha simiyamera, ki siimo tuusa simikamera — chaachapakapua i'isaeri pa'pamuratuamea.

Waikao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Eemea pu'ka pahchachitia te'teriamepua, ki e'weka mochikamekapa te'pa kahtiame no'o Noonoo. Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiaa: Rooma yawichiwichio ko'koparoamea, ooweru suwepori nokayamea tiame, i'kao ki Riosi ye'karichi muimeri enesoo, eemea epeche ki muimeripua. ³² Eemea Waani Paatorio, Riosi kaaweruma tuuyewari aamo masitemia eenarioio, kiisi pichikere eemea pu'kao, nape yooma Rooma kahtiame yawichiwichio koparoamea, suwepori tekipanamea tiame oowerua, pichikerepua pu'kao, Waani chiiao; puuu koparoamea, suwepori tekipanamea tiame, pichikekamekapaopua Waani chiiao, ahpo ki kaawe nokaria cheriwejerarepua no'o Noonoo te'pa kahtiameo. Nape eemea pu'ka no'o Noonoo cheriwetiame tetewikaio, kiisi sewina erapakame eemea kaawerumachio, Waani Paatori cheeria pichikekaopua.

Panijuwari wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 12:1-12; Ruuka 20:9-19)

³³ Eesusia kajusaapa pu'ka ooka tatanachi simiyame nayewakao, piirechi wa'achitari o'inekapua nayewakao. Puuuu pu'ka wa'achitarichio cheekapua:

—Aaata tijoea, panijuwari echariataipua. Echisaapua, ko'reteriataipua pu'kao, wa'a ikisaapa, satuneropuachi neteriataipua tiameo. Wa'a iintosaapua, kai waapisi weeriame ne'nesori neteriataipua wa'a werika inatepuawichioopua yomachi ma'chiachi echitiachio.

'Wa'a ikisaopua tiameo, ti'tijoe tekipanameri takewariataipua. Yooma wa'a iintosaapua waikao, wahka simiriataipua mehka, seenu weeechi. ³⁴ I'ipaniachi asisooopua, aaata uhjurariataipua waikao ooka ahpo seekaraeka kahtia, ne'nemichioopua pu'kao, kehkina ahpo yowiria i'ipatiameo. ³⁵ Nape eechi neesetoka toitiamea wepiriataipua pu'kao, piireo me'yariatapua, piirechi pehjiio wa'api pasipuka kahsinariatapua mo'orao. ³⁶ Ehjepao teekoraa eenechi uhjurariatapua epeche weeka, nape pu'kaoui, wa'achi yoorariatapua tiame.

³⁷ 'Neipaopua wa'asio, ahpo taana uhjurariataipua waikao: “Pu'kao no'o taanakopao yooremakoipua”, e'raka. ³⁸ Nape ihji tekipanamea pu'ka taanarakopao pu'kao, ahpo chaachapariatapua: “Ihji tijoea, taamo teeko taanarapua, ihjipua, yooma ahpo noono iinuekao, yooma ahjama itipimeria; meritaria pu'kao, teeme yooma ahjama itipuwawichioopua noonora iinuekao.” ³⁹ Wa'a erakosaapua, chapisa me'yariatapua pu'kao.

⁴⁰ Waikao Eesusia iinatukekapua pu'kao:

—Eemea i'ka noonowiriawichioo, ¿ihtana iintomio maaena eemea teekora enasaa, pu'ka tekipanameo?

⁴¹ Waikao aapoeo nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi cheriwemapua pu'kao, tísia na'ara noonoikamekopa. Wa'a iintosaapa teekoraa, piirechi ajawamapua ahpo eechichio, ahsieme nehjame ahpo i'ipariaopua ahpo teekochio.

⁴² Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea EHKORIAMi IYOTERi chiiao, eee chiiame?:

Puuu tehte ahjae karitaniame ki nakitiameo,
epeche te'ta nateyame enepakamepua, te'ta kaari
naawarachi yachaniamechitia.

I'ka wa'a tiame iintokamea apoe Paamirapua,
wa'a tiichipa tísia peenia e'riame teemea pu'kao.

⁴³ Pukaepa aamo chaanenia aamoo, pu'ka no'o Noo-
noe aamo kiaretiaopua u'yepuame eemea, pu'ka ahpo
chiia ye'karichi simiyame masitepuameopua ti'tijoerio,
ki kaawe noonowiriopua neesetokao. Pukaepa wahjachi
ti'tijoeri kiameripua pu'kao, te'ta ka'karumara, kaawe
taaketiamera ahpowichioo, pichiwa paparameopua apo-
chio, te'ta iyorika mochitoame. ⁴⁴ Nape aaata no'o
Noono ahpo karitachi naawarachi yahcheria tehtechi
motchikamea, pihtumeri puuuu. Puuu tehte aaatachi
wichisaa, piwiyaame pihtunamapua pu'kao.

⁴⁵ Puuu ne'neserosi pa'pamiratuamea, i'ka chiia kee-
pusaapua, nane'reriapua Eesusio, ahpokamera nayewaka
chiio. ⁴⁶ Pukaepa chapimo o'rariaipua Eesusio, nape
wa'atia toakapua majawiapa ti'tijoerio, pu'ka ti'tijoeo
ooweruopua tiameo, Riosi nayewatura erakoamekopa
Eesusio.

22

Nenewiwa pahkotawa wa'achitarichi nayewatiame

¹ Eesusia eenechi wa'achitarichi nayewekao, chaaneka-
pua pu'ka keepuameo:

² —Riosi ye'karia naatika tiamepua, aaata yawichi ahpo
taana nenewiwawichio, pahkotakameka tiamepua. ³ Ihjia
ahpo ta'pechi weweripateriao, yooma ti'tijoe ooweru
tiameo, aaata ahpo paajutenariakamera paajutenureri-
ataipua, nape paajutetiamea, kiisi aaata e'enareriataipua.

⁴ Waikao wahjachi ahpo weweripateriapechi uhjurariatapua tiame, eenechi paajutemichiopua aaata wahjachi. I'kao chaanesa uhjurariatapua: “Chaanemitiapua ti'tijoeri paajutekao: No'o teekoa, kooame wasikame weerotiapua wa'asi. Wakasi wi'wiyame pasuriapu ko'isa, aamo paajutiapu, wa'a siimpaka ko'komichio, ahpo nenewiwa pahkotaniachiopua.” ⁵ Nape puuu paajutetiamea tiameo, kiisi e'enariatapua aaataoi. Nape puuuu ookapio, ahpo wasachi ne'nemia siimpariatapua; wahjachia ookapi, ahpo tehkiwachi uupariatapua ohso kaawe. ⁶ Wahjachi pehja, yawichi uhjurario, chapisa wepika ko'yariatapua pu'kao. ⁷ Waikao yawichia tísia nekakao, ahpo soontarowa uhjurariatapua waikao, pu'ka ti'tijoe ko'yameo, ko'imichiopua; wa'a ikisaopua yooma ko'isaopua wa'a mochirachio, kosinureriatapua pu'kao. ⁸ Waikao yawichia, chaaneriapua ahpo weweripateriao: “Yooma yoratiamé iinuemenia iinuemeko nenewipuameopa, nape pu'ka ki e'nakameopua te'ta paajutetiaio, kiisi reesiseiania pu'kao, no'o neewiwa pahkochi muimichio. ⁹ Ohso kaawe eemea, ahkaii pooechiami ajapasikao, aaataoi paajutepuapua”, cheeriatapu yawichia. ¹⁰ Waikaopu yawichi weweripateriaa, wa'a noonowiriapua waikao, yooma aaataoi paajuteriatapua waikao, ka'karuma ti'tijoeri ki ka'karumaopua tiame. Waikao yooma aaata paajutetia e'enakamea, apoche puuuu pochiriapua nenewiwachio.

¹¹ 'Ehjepao Yawichia wa'a eenaka ne'niaio yoorekoo, aaata tijoechi ne'neka itipiriapua, pu'kao ki nenewinichi wakirataniame chuhchaka eenariopa. ¹² Pu'kao chaaneriapua: “¿Achini ihsika pakikamua i'wasio, ki nenewiwachi enapaniame wakiraekai?” Nape puuuu kihta nehjiaka ihchi itipiriapua. ¹³ Waikao yawichia chaaneriapua wa'a neesetowao ko'kopuachio: “Purimitia pu'ka

tijoeo sekachi tonochi tiame, wa'a ikisa ma'chi ipami-tiapua pu'kaopu tukapachi ki ma'chiachi, wa'ao te'ta naarakoniachi; wa'ao tahpitika chaniwachi taameraopua ki'sukao.” ¹⁴ Riosi ye'karichi muimichio paajutetiamea, ki ookapipu, nape wa'a muimichio uutiamema, paikapi wa'apipua, piipakame wakiraemeche.

*Yawichiwichio koparoaniame iinatukewa
(Marako 12:13-17; Ruuka 20:20-26)*

¹⁵ Pa'pariseroa, neipa apochi utewaeme nayeweretia Eesusie, puuu pa'pariseroa Eesusi ahpo chapimia katewepua. Puuu pa'pariseroa, itapiti iinatukemo o'rariaipua Eesusio, Eesusi nehjarichi chapinariapua pu'kao, ah-jae wenejipuameopua. ¹⁶ Wa'a chaachapasaapua ah-pominakamera te'tiameopua, aaata ti'tijoe uhjurariapua Eerore yawichichi te'teriamema ahjama, Eesusio chaanemichioopua:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo tisia pichiwari chiiamekopua, pichiwa te'ta Riosichi simiyame taamo masitiamekopua aamoo, aaataoipua napati wa'achitia tetewamekopua, ki aaata epeche werumaka tiame tetewika. ¹⁷ Wa'a tiioopua aamoo, taamo tuuyemitiapua, ¿kaawe ohjoare nateteniaopua Rooma ohjoeme yawichiwichioopua, Seresa tewaniamepua?

¹⁸ Nape Eesusia nane'riapa pu'ka erakoao, ahpo itapitichi wichijeraka chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Wihkuame eemea. ¿Achinikai itapiti chairachi no'o wichtenare eemea? ¹⁹ Ehsoo, no'o ki'yaopua piiripi toomi yawichi koparao.

Eesusia u'yepatiaapa pu'kao ne'nesaa, ²⁰ iinatukekapua pu'kao:

—¿Aatanajupu ihji toomichi kahtiame nanariraa, aatanapu teewaraapua tiame i'ka toomichi iyotetiame?

²¹ Aapoeo chaachapakapua:

—Seresa yawichi —chaachapakapua.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo pu'ka yawichio, ahpo kiajerakamera kiauapua, toomikamera; Riosio ahpo kiajerakamera kiauapua, iyoriwakamera.

²² Waikaopua Eesusio wa'a tiame inamukapaopua, tísia inatamekoopua, tahpitika erapakaopua, nonorakapua wa'asi.

Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa

(Marako 12:18-27; Ruuka 20:27-40)

²³ Pu'ka taawechi wa'apioi, ookapi saruseo ti'tijoe wa'a e'enakaipua Eesusi ne'nemia, ki'tio tuuyamekapua eenechi ahjaniameo. Ihjia i'ka iinatukekapua Eesusio chaachapakapua:

²⁴ —Masitari, ehkoriaami nuurarichio, Moisea cheeri-aipua: Aaata tijoe pa'chira neewikai ki taanaeka mukisoo, wa'api poonira ahjama neewinuriamepua, pa'chi uupirao, ahpo tatanao ahpo pa'chi tatanarachitia enemichiopua.

²⁵ Wee, aamo tuuyemane aachin teeriaopua aatao i'wao taamo mochiwachio. Piie taaweo, oowisani ahpo poponiemea, pahcha simiyame pa'chiraa, neewisache wa'atia mukuriataipua ki tatanataka. ²⁶ Wa'achi ijikiri-atapua wahjachi poponiraai, ahpo pa'chi uupira ahjama nenewikaméa, wa'atia ki tatanátaka yooma pipiripi wahjipariatapua, ahkasi yooma oowisanisi kajuka, kisi tatanataka wahjipakao. ²⁷ Yooma i'ka wahjipasoo, oowitiameai mukuriatapua waikao. ²⁸ Wee, ihji oowitiamea, yooma pu'ka oowisani ahjama neewikame enesaa, ¿aatanakamerapu te'ta kuunaraa i'ka oowitiameo, i'ka

oowisani ahpo poponieme ahjama nenewikamea, pichiwa enesoo eenechi ahjapuameo?

²⁹ Waikao Eesusia nehjiakapua:

—Eemea sewina chaachapanipua, kiisi machiyapa eemea Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, ki machiyapa tiameo, Riosi utewarario. ³⁰ ¿Ki nane'riamekosaa eemea wahjipakameo, eenechi ahjarichio, kiteremerikopua nenewiniameo? Wa'a eenechi ahjatiachio, ti'tijoea oowerua tiame, Riosi ku'kuira tewekachi ohjoemeka te'teremeripua. ³¹ Nape pu'ka eenechi ahjaniamechi naewaniachio, ¿ki iyonakamekosa eemea pu'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiao? Riosia eee cheeriaipua: ³² “Nee puuu Apoea, Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa tiame, Aakowopua tiame Riosiwaraa wa'achi.” Riosio pu'ka Riosiwarako tuuyoiopua pehjio, wahjipakame eneriaipua wa'asio. Riosia wa'a cheekao, simitiameko tuukamepua ahjaniameo, nape ki weechi weerewa weerewaeka. Wa'a teeresoo ki aamo chaachapachitia tiame puua, wahjipatioo ki eenechi ahjaniameko tuuyao.

³³ Wa'a tiame inamukapa yooma wa'a napawikamea, ma'chiam e chiipua Eesusio, tísia peenia tiame chiipao, ki teesa pu'sereka inamukapua waikao.

Moise kiaretia nuuraria, aachin tiamerakopu te'ta nateyameraa

(Marako 12:28-34)

³⁴ Waikao parisero ti'tijoea nane'riapa saruseo ti'tijoeo, newitoriopua Eesusio, ahpo poanapuka teesa, kateweriapua ihtanachi chapipuameopua Eesusio. ³⁵ Wa'a ahpo katewesaapua, aaata te'ta peeniamera Moise nuurari, uhjurariapua waikao Eesusi iinatukemichioo:

³⁶ —Masitari, yooma puuu Moise Riosie kiaretiaa nuurari, ¿aachin tiamerajuarepu epeche nateyameraa?

³⁷ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Epeche nateyameraa, ihjipua: “Aamo Paamira Riosio, yomatiam e aamo iikae nakipuapua, yomatiam e aamo e'rae iikachi, yomatiam e aamo inatarie.” ³⁸ Puuupua epeche nateyameraa, te'ta weruma te'terepuamea. ³⁹ Ookachi simiyamea nuurari, ihjipua tiameo: “Aamo piirechiopua, aamo wa'apichitia nakipuapua tiame.” ⁴⁰ Yooma Riosi nuuraria Moiseo, ahpo naewaturachiopua tiameo, ihji ooka nuurari nokipua ahsepari teereniamepua yorapuameo.

¿Aatanachi machenakamepu Riosie Weratiame?

(Marako 12:35-37; Ruuka 20:41-44)

⁴¹ Pu'ka nehjiasapa, iiweta wa'a mochikopua pehjiio, iinatukekapua pariseroo:

⁴² —¿Ihtana erakoame eemea, Riosie Weratiameo? ¿Aatana ojochiwarachi eenameko maaena eemea pu'kao?

Waikao pa'pariseroa nehjiakapua:

—Raawitaru —chaachapakapua.

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Wa'a teesoo, ¿aatia tiiachipa Raawitaruai ahpo Paamira teewarepua Riosie Weratiameo, Riosie ahpo iyoteteniaio? Ehkoriaami Raawitarua ahpo iyoterichio, eee cheerepua:

⁴⁴ Te'ta no'o Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Weratiameo:

“No'o ahjamina yasipamitia muuuu, ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao, aamo taratere toapachisi.”

⁴⁵ Wa'a cheekame enesoo Raawitaruo ehkoriaamio, ¿achini teeka Raawichi eename enetapu Riosie Weratiamea, Raawitaru wa'apioi ahpo Paamira teewakamekoopua pu'kao?

⁴⁶ I'ka wa'a chiia Eesusio, aaataai pa'pamuratuame wa'a keepuamea, ka'chi iika nehjiame erakokapua. Waika taawechi o'inia wa'anao, aaataai ki iinatukeme erakoapua Eesusio.

23

Eesusia ki kaawe nokayo tuunapua pa'pariseroo

(Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)

¹ Neipa i'kao Eesusia chaanekapua ahpo masitia ti'tijoeriopua, taamo ahpo masiteraopua tiame:

² —Iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, Moisetaru nuurari neesetora enepakamepua. ³ Wa'a iikamekopa pu'kao, pu'kakamera e'weka mochitopua, Moisetaru nuurarichi simiyame nokisika, nape kihta aampachi na'roetiameo nokisipuapua, pu'ka ahpo na'roeriopua, pu'ka aapoe ahpo na'roeriaopua, aapoe wa'apioi ki ajasepa yoorakao. ⁴ Tahpitika pehtieme tiamekoopua yorajerawa, aaataoi ki chewame tiameopua yoorakao; Aapoeo sutueoi ki ihchepame erakoamekopua pukachio yorapuaichio, tísia pehtiemekopaopua pu'kao yorapua. ⁵ Yooma ihji i'ka yooraa, ahpokamera kaawe tetewipuawichio nokayamepua, weeweruma iyotetiame Ehkoriaami Iyoteri e'wewa chiia, kutachi chuhchaka ohjowa pu'seriamepua, ramakachi tiame. Ihjia tiameo, ahpo wisasoriwa suuwerachio, itapiti peenia tiame chucheraeme ohjoamepua. ⁶ Pahkochi koi'rachioi epeche kaaweruma yasirachi mochinariamepua puuua, napawikarichioi tiame epeche peenia yoratiamechi momochinariamepua tiame. ⁷ Ihjia wahka ahpo natepaniachioi poowechio, kaawe ahpo yooreka teepotajeramepua masitari teewaka.

⁸ 'Nape eemea te'ta yoorekao, aaataoi ki masitari tewapuapua, yooma eemea Riosichikamera aamo

poponiemekapaopua, te'ta pichiwari Masitari iinuemekapa, piiripi wa'api, Riosie Weratiame Eesusi. ⁹ Ka'te aawataoi aamo noono teewamitiapua eemea i'ka weeechi mochikameo, te'ta iyoriwa yoorekaopua; te'ta aamo Noonoa, te'ta te'pa kahtiamerapua tewekachi, káii waapisi te'pa. ¹⁰ Eemea aawataoi ki aamo ne'netosiamete wapuapua, i'ka weeechi mochikameo, neechekopua Riosie Weratiamea, aamo ne'netesiamete aachin teeka aamo teetomiachiopua. ¹¹ Amochio eemea, epeche weruma tiameraa amochio, apoe inisiamete enemeripua itapiti aamo yorakewao. ¹² Puuu ahpo wa'api werumatamea, yooma tesiwa erapatepuamekaitepu; nape ki ahpo weruma uuyameraa, puuukamera werumatapuaitepua.

¹³ 'jAi eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeopua tiame, kiisi ahjachi kaawe simiyamechi chaachapamepua! Eemea wa'a chaachapakao, aamo wa'api yeetepamepua Riosi ye'karichi muipua. Eemea ki muinarepua muiyao, nape kiisioi ki toinariamepua eemea aamo piirechio, Riosi ye'karichi muimichio.

¹⁴ 'jAi eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiiisioi aamo inata chaachapame eemea! Eemea, ooweru kukunara kariwara u'yamepua. Eemea tiameo, ti'tijoeo kaawe aamo tetewipuawichio, ki e'nekuma ni'ochame eemea. Eemea wa'a aamo nokariawichio, tísia kokosa yorapuame eemea Riosieo.

¹⁵ 'jAi eeme iyoteri ti'tijoea parisero ti'tijoea tiame, ki kaaweruma inatameai chaachapame eemea! Ahkai ohjopamepua weechiamio pa'wechiopua tiame, ahpo na'naritomeri i'yakaopua amochitia nokayame enepámichiopua. Wa'a nokaka eemea aamo te'ta kokosa aiwapuame epechetame eemea.

¹⁶ 'Ai eeme! ;Ki mamachiriameai eemea, aaata piirechi ki ma'chiriame neesetoka panitonariame eemea! Eemea chaachapamepua aaatao: "Aaata tiopae pichiwata ahpo iintomio, kihta nateyo tuuyame eemea; nape tiopachi maaniamee o'ro ahpo pichiwasoo, tísia nateyameko tuuyame eemea." ¹⁷ ;Kiisi ijinatame eemea! ;Kiisikoi mamachiriame eemea! ;Ki tiopachi upatiamekapapu o'roa, epeche nateyame enepakamepu? ¹⁸ Eemea tiameo, chaachapamepua: "Riosi tepawetiamechi natewataka iintomo tuuniamea, ki nateyameko tuuna eemea; nape wa'a oowewa towatiamechi aaata ahpo iintomo tuuya pichiwasoo, nateyameko tuuyame eemea." ¹⁹ ;Kiisi mamachiriame! ;Ihtanakamera epeche nateyamera maaena eemea, Riosi tepawetiachi toatiamera oowewari, naatikosoi, Riosi tepawekamera? ;Ki puuu oowewaria epeche nateyamepua, Riosi tepawechi toatiamekapa? ²⁰ Riosi tepawetiae ahpo iintomo natewatamea, ki Riosi tepawetiachiche nayewaka chiiatepua. Yooma wa'a maaniame to'wetiamеchi ahpo natewatai chiiamepua. ²¹ Puuu Riosi tiopachi ahpo nateyataka ahpo iintomochamea, ki tiopachiche ahpo natewataka chiiiai chiiamekaitepua, Riosie ahpo natewatai chiiamepua, Riosiai wa'a yooremina kahtiamekopua tiopachio. ²² Tewekachi ahpo natewataka itapiti iintomo tuuyamea, Riosi yasirachi ahpo natewatai chiiamepua tiameo, wa'a ikisaopua tiame, wa'a Riosi yasirachi kahtiameopua tiame, Apoe Riosichi.

²³ 'Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, kiisi aamo erakoa chaachapame eemea! Eemea oosa marikio, piiripi poanatakiamеai, Riosiwichioo, yooma itapiti echitiame pahchiraopua, meenta pahchirachitiaopua, aanisioipua pahchiraoi, koomino pahchiraoiopua tiameoio, ki e'waka mochitoame eemea epeche nateyameopua Riosi nuurario, i'ka te'ta

kaaweruma masiteniamechitiaopua: tísia kaaweruma eneniame ahpo wahjachiopua, tesiwewa e'reniame aaata, te'ta Riosi nuurari iyorika yasitoniamé. I'kakamera yooraka mochimete eemea aamo wahjawichioo, kiisi wahjiamé teewetoka. ²⁴ ¡Eemea ki mamachiriameai, aaata neesetonariame eemea! Eemea ti'tijoerio, ihta nu'uti ki kaawe tiamekoi tísia teripo chaachapamepua; nape eemea wa'a chaachapaio, epeche ki nu'uti ki kaawe nokayame eemea, Riosiwichioo.

²⁵ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, ki ahpo masitia nokayame! Eemea pehori tísia ohchorewaemeka te'tiamepua. Aampache aamo papakoame eemea, nape aamo yooreminao tísia ohchorewaeme itipitekaopua, aamo ki kaawe nokaka ichikoriaeo, eemea tiameo, amochoewichio tahpitika erakoamepua yooma ihta itapitichio. ²⁶ Eeme pa'pariseroa, kiisi mamachiriame ti'tijoe: aamo yooreminakamera papakopapua pahchao, wa'atiao ma'chioi papakotiame itipimapua. Wa'a tiame papakotiame enesaa eemea, yooma aamo yooraii ka'karuma enemapua waikao.

²⁷ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoe, parisero ti'tijoe tiame, sewina erakoai chaachapame eemea ki kaawerumachi! Eeme wahjipame toaniachika te'tiame eemea aamo yooreminao, ma'chio peenia yooraka tosawetiame, nape yooreminao, tahpitika tiamekaitepua pikakameo, oowera tisiwa eiwepua tiame. ²⁸ Wa'a te'tiamekai yooreminao, ma'chio ka'karumaka te'tiamepua, nape aamo yooreminao pochikame kahtiaipua aamo wihkuariao, aamo na'arariaoipua tiame.

²⁹ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiisi kaaweruma erakoai wa'a chaachapame eemea! Eemea wahjipame wetemajira wejayamepua, aaata Riosi nayewatuame meritioopua, kaawe erakoamekapa.

Wa'a te'tiameai eemea, tesiwa yoraretupua me'yakao chaachapamepua chaachapao, nape amochio ki wa'a erakoamekai. ³⁰ Ahkasioi eemea, chaachapamepua tiameo: “Teeme ehkoriai mochiriame enesaa, ki ku'imii teemea pu'ka Riosi nayewatura ko'yakao, pu'ka eerara wi'sutekao.” ³¹ Nape wa'a chaachapaio eemea, pu'ka noonowiria Riosi ehkoriai nayewatura ko'yakame, pu'ka ojochiwarasisikameko tuuyamepua. ³² ¡Ki wa'achikosa nokayame eemeai, ehpiámikosaoi!

³³ ¡Eeme siinowi iikamepua! ¡Sayawe ti'tijoe! ¿Aamo newipamio maayame eemea Riosi aamo kokosamiachio, ki teesa tiame aiwapuameo? ³⁴ Pukaepa amochi uhjurementa, te'ta Riosichi simiyame nayewatura, te'ta ma'machiyamera masitekao, te'ta pepeneka ye'kamera, aamoo Riosichi oowe erapatemichiopua. Nape eemea pu'kaoio, ko'imerapua tiame ookapio; wahjachi pu'kaopua tiameo, kurusichi chuhchaka ko'imerapua; epeche wahjachiopua pu'kao tiame, aamo napawikarichiamio, wepika kokosa aiwatemerii eemea, yomachi mochiwachiami wa'achi nokimeripua naanaritoka. ³⁵ Yooma pu'ka aamo ehkoriai ki kaawe noonowiriawichioo, yooma aamo ki kaawe noonowiriawchioopua tiameo, te'ta kokosari iintomeri Riosia amochio. Yooma eemea Riosie kokosapuamepua, Riosi na'nayewatura ko'yakamekapa, ehkoriai Aaweri taawechisi o'iniaopua, ahkasi Sakaria Werekia taanara taawechisi, pu'kao eemea, naasipa Riosi iyoriwachi Riosi tepawetiachi ihsioiopua. ³⁶ Neeea i'ka kokosari Riosi iintomerio, ki nu'uti pichiwa chiiamenia, kiisi wa'atia itipimeripua kii iintokao, yooma aamo ki kaawe nokayamechiopua.

Eesusia Eerusareniwichio nanaranipua

(Ruuka 13:34-35)

³⁷ ¡Ai muuu Eerusareni! ¡Muuu Riosi na'nayewaturao papaka ko'yakamea, aamokamera no'o uhjurekoipua, Riosi te'ta ka'karuma nayewaturaopua! ¡Kehkinasa aamo na'poanarekame neeea aamo tatanao, nu'nunti pipi-lochitia no'o masatere koominarekaopua, aaata totori yeeyera ahpo tatana koominariachitia! Nape muuu Eerusarenia ohsotia aamo wa'inekamepua. ³⁸ Pukaepa wa'a te'terekamekapa eemea, aamo te'ta iyoriachi tiopaa, ooruchi itipimeripua. ³⁹ Aamo chaaniamenia tiameo, ki no'o tetewipuamekopua, ahkasi taawechi chaachapaniachio: “¡Nee, Riosi te'ta taamo Paamira Tijoetukamea, kaawechupena tamochi eename puuuapa!”

24

Eesusi Eerusareni tiopao ru'mimio tuuria

(Marako 13:1-2; Ruuka 21:5-6)

¹ Eesusi Eerusareni tiopachi machenaso nonoraka nokisinioiopa, teeme Eesusi masitewaraa tísia peenia tiame peeniatewetime tetewapa tiopa ka'kariwarao, chaachapasiai teemea:

—¡Néee! ¡Ne'neo achini yooraka tísia peeniatewetiamepu tiopaa!

² Nape Eesusia poanachi sewina tiame e'rapao, chaanekapua taamoo:

—Wa'a tiame tiiao ihjia, nape ihji wa'a tiame aamo tetewaa ehpe, meeriamahkaopua taawechio, kiisi raampata itipimiitepua tehte to'weraa. Yooma pihtuame itipimiitepua ru'mikao.

I'ka wehjoari kajuyachi naaniatiwa

(Marako 13:3-23; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)

³ Wa'a muuwarichi puuyasaapua, Oorio roomosate e'enatiapua waikao. Teeme masiteraa wa'a yaspasoopua Eesusio, naaepaka iinatukekapua, piineri kahtioio:

—Paamiraa, wiitu i'isaeri tiopachi taamo cheeriao, ¿achinitio wa'a ikimeri puuuu? ¿Ihtana enetapua naania teerewaa, i'ka wehjoari kajuyachi aamo eenechi enamiamchiopua?

⁴ Taamoo nehjiakapu Eesusia:

—Waika taawechiami mochikamea, yooma noochi paparakamea amochitia, tísia kaawe ahpo inatemetepua, ki aawata ahpo wisikuemichiopua. ⁵ Waika taawechiamio ki ookapi e'enamerikopua: “Neeepua Apoe Riosie Weratiame”, chaachapame. Wa'a chaachapakao puuuu, ki ookapi ti'tijoeri wihkuemeripua, ti'tijoe, ooweru tiame. ⁶ Waika taawechiamiopua tiameo, ki nu'uti nasiwaniame inamupuamepua ahkaoi. Nape wa'a teetoiopua pehjio, ki te'ta majapuamepua pehjio, ki te'ta kajuyachipuapua pehjio. ⁷ Piiripi ti'tijoeturia piirechi ti'tijoeturichi nasiwari mehtameripua. Piiripi yawichituwachi, piirechi yawichituniamechi nasiwasimeripua, ahpo soontarowae. Waika taawechiamio tísia toorewi aiwapuamepua, waikamio ihji wehjoari weechiamioi tiame, ahkaoi ki muenati noonomeripua. ⁸ Nape yooma i'ka ikiyoiopua pehjio, pukeri o'icharichi enemapua tísia iinya tiame aiwapuachiopua, ki teesa kokosa tiame aiwapuachio.

⁹ Waika taawechiamio amochitia noochi paparakameopua, tísia nekamuchepuame puuuu, yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikameeopua; pu'kaopua chapisaoi tísia na'ara kokosa yorapuamepua, ahkasioi merinarekaopua. ¹⁰ Wa'a yoraniapa puuu noochi paparamea, ki ookapi noochi paparamea toimeripua, ahpo noochi paparao. Waikaopua, noochi paparame nekamuchiamekapaopua, ki ookapi noriwi wenejimapua

pu'kao. ¹¹ Waika taawechiamiopua tiameo, ki ookapi Riosi nayewatuame puuyamapua, kiisi pichiwa chaachapame Riosi pichiwarirao, puuuu wa'a chaachapaka wihkuekao, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiameo, sewina erapatemapua. ¹² Pu'ka taawechiamioi, tísia muuweemapua tiameo, na'ara nokayameai, ahpo piirechi kaawe e'riameai, wekamapua ahpo piirechi kaawe e'riao. ¹³ Nape noochi wa'api teetokamea paparakao, kiisi sewina erapaka ahkasi kajuyachio, newipatepuamepua no'o Noono Riosieo. ¹⁴ Ihji kaaweruma tuuyewari Riosi ye'karichi simiyamea, yomachi wehjoarichi tuuwitopuamepua, ke'chu wa'a ikinioiopua, yomatiamé i'ka wehjoarichi, nane'reka mochtitopuamichiopua; waika enemeri, i'ka wehjoari kajuyachiopua wa'asio.

¹⁵ 'Ehkoriami Riosi nayewatura Raanieriai, itapiti eee tuuwame cheeriaipua iyotekao, wahka ihtorichio, itapiti tísia iinya tiame werapuamekopua Riosi te'ta iyoriwachiopua, tiopachio. (Aaata i'ka iyoteri iyonamea, Raanieri cheereria pu'ka iinya tiamechi simiyame iyotekao, ahkasi ikisopa nane'remapua pehjiio, ihtanakoopua pu'ka iinya tiame ahpo iyonario.) ¹⁶ Waika wa'a tiame ikiyopaopua, pu'ka te'ta iinya tiame te'ta Riosi iyoriwachi yachatiamé naaniatiwariaopua, Uurea mochikamea ti'tijoeria, tísia majaka kaawichiami ujumeripapua waikao. ¹⁷ Te'pa karijampa ihsiamé, ka'te tekimitiapua itapiti ma'chipamiaopua ahpo petechio, ohso kaawe wa'atia toisa ujumameripua. ¹⁸ Ahpo wasawachi nokayameai tekipanakao, ki ahpo ta'pechio e'enametiioi teeremeripua, ahpo wisasoriwaoi ma'chipamiaopua. ¹⁹ ¡Ooweru petetiamea, kohja chiitiamea tiame pehjiio, tísia tesiwa te'teremeripua waika taawechiamio! ²⁰ Pu'ka taawechiamio, yomatiamé ti'tijoeri mochikamea, Riosichi itaka mochimetepua,

ki tuuroi enemichiopua pu'ka kajuyachi taawechemi ikiniopua, respuniame taawechiopua. ²¹ Waika taawechi aiwaniame, ki teesa kokosa tiame aiwaniame teeremeriopua, ihta taawechioi naayachisi o'inia, ka'chitia aiwatiamechitiaopua, neipamioipua ki iintumeriopua wa'a ikiniameopua aiwario. ²² Pu'ka aiwari ki ku'we teewetesoopua Riosio, ki aawata newimeriaipua, nape Riosia pu'ka aiwario, ahpo uuriachi ti'tijoerio, ki tehpe teewetemeripua pu'kao, yooma ahpo uuriao, apochi newipateka.

²³ 'Pukaepa wahka ihtoriachi ahjaka mochtioameopua, aamo chaaniame, aata wa'amahka enasoo aamo chaanekao: j'“Nee, i'wa kahti Riosie Weratiamea”!, j'“Waamiami ihtonapua”!, aamo chaanesooiopua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, wa'a chaachapio. ²⁴ Aamo mochikachio e'enamiitepua aata ki pichiwa chaachapame, Riosie Weratiame ahpo teewaka. E'enamitepua tiame, wisikuaka Riosi nayewatura ahpo teewaka, ki nu'unti peenia ihsiwa nokimeripua tiame, ahkasi Riosi uuriao wisikuemeripua. ²⁵ I'ka aamo tuuyamenia, kaawe aamo neesetoka mochtiomichiopua pukachio, ke'chu enapoiopua pu'kao, ²⁶ aata aamo chaanesoo: “Nee, Riosie Weratiamea, waami ihsiamepua ki tijoeekachi”, ka'te siimpamitiapua wa'ao; seenekachiooio aamo chaanesoopua aatao: “Nee, waami kahtipua yooremina”, ka'te pichikemitiapua pu'kaoi. ²⁷ Ka'te pichikemitia pu'kao, no'o enameria yomatime ma'chiamie weechi tetewiniame enameripua, kuhjipari tahjepakamechitia, cherayachisi o'inia ahkasi ariyachisi. ²⁸ Yooma pu'ka wa'a tiame ikiwame no'o aamo chaaneriachitia teetooopua, kihta toiyame enemapua wa'asio, no'o enameriopua wa'asiopua, oonori ruhjiame tetewapachitia eemea, wa'a po'ipu mukukamea

erakopapua.

Tijoe Tijoetukame eenechi enameri

(Marako 13:24-37; Ruuka 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Waika taawechiamio, neipa te'ta tísia aiwari u'matsoopua, ikanati taaa tukapasipamapua, meechaai choipameripua ahpo mechatajenao, so'poriai ruhjimeripua waikao tewekachi o'iniaio; ahkasi tewekachi ohjoeme nanaarame utewariraai, chachapia noonoimapua majaka. ³⁰ Waikao te'pa tewekachio, no'o Tijoe Tijoetukame enameriopua wa'asi, tísia naanateremeripua, tahpitika tiame. Waikao yomatiam weeechi ti'tijoeturi ki Riosichi paparakamea, naarakomapua chaachapakao: “¡Ai teemea, kiisiki ahjameripua!”, chaachapaka, no'o Tijoe Tijoetukameo ki nu'uti utewariego tajitoame, toomarichi weritoka no'o tekioio. ³¹ Waikao weeechi tekisaapania, no'o ku'iwari ki ku'ita chiiame kusutenuramania ahpo turupucharío, yomachi weeechi inamumichio, ahpo yooma na'pouamekoopua noochi upapuachio, yooma te'ta noochi paparakameopua, pu'kao yooma no'owichio uuriaopua, yomatiam i'ka wehjoarichi naomina ohjoemeopua.

³² 'Pahtemitia eemea, i'ka wauri echiwamechi simiyamechi nayewaniame, wa'achitarichio: Eemea i'ka wauri uuyoio, sawatakao, nane'rema eemea amori asiamekopapua paamunio. ³³ Wa'achitia teeka no'o enamiachi taawechio, yooma i'ka no'o cheeria tetewapa ikiwameo, nane'remapua no'o Tijoe Tijoetukameo, tísia waapi ihtoamekopua wa'asi, ahpo petechi pakiwachi weeriamechitiakopua wa'asi. ³⁴ Yooma ihji no'o aamo chaaneria ikipuameo, ikikache itipimapua, ke'chu wahjipoi i'ka no'o cheeria tetewikameopua, waika taawechiamio. ³⁵ Tewekaa weea tiame kiteremapapua,

nape yomatiamē ihji no'o aamo chaaneriaa, kiisi wa'atia itipimeripua, kiisi ikikao.

³⁶ 'I'ka wa'a tiame ikimeriopua keenakoo, aawataai ki nane'riamepua pu'kao, ihta taawechioi ikipuameo, tewekachi ohjoemeai Riosi ku'iwari, kiisi nane'riamepua, neeeai tijoechitia nane'rewao, apoeche nane'riamepua pu'kao, te'pa tewekachi kahtiamēche no'o Noonō.

³⁷ 'Ehkoriami Nooe taawechiamichitia ikitiamēka teeremeri no'o eenariwaa. ³⁸ Ke'chu i'ka weechi si'riwa neeroiopua, natakeka mochoriaipua tiameo, pu'ka taawechiami itapiti ta'iria pahkotaka, nenewiwa ta'iria pahkotaka tiame, ahkasi ehkoriami Nooeo, tisiwá ki nu'uti pawekakerachi pakiriochisi. ³⁹ Senawato yu'ki wawasora eenakaopua, yooma si'ripurepua. Wa'achitia no'o enamio taawechiopua, wa'achitia senawato enameripua; wa'a teeka enameri neeeā, nee Tijoe Tijōetukamea. ⁴⁰ Pu'ka taawechio, ooka nokayachio, piiripi wa'api apechunapuamepua. ⁴¹ Ooka ooweru nokayamea tusuka, piiripi apechunapuamepua, toaka piireo.

⁴² 'Pukaepa ki nane'riapa achinitio no'o enamerikopapua, no'o aamo Paamiraopua, ka'te kochika mochoromitia eemea no'o enamiao. ⁴³ Eemea inataka keepusaomua i'kao: Aata kariwaameraa, nane'riame enesaa ahpo ichikopua, ki kochika yasimii puuua, te'ta taawechi ahpo ichikuepuachiopua. ⁴⁴ Pukaepa eemea ka'te kochika mochoromitiaipua, i'ka no'o Tijoe Tijōetukame enoioipua, neeeā, senawato enamerikaitenia.

*Kaaweruma seekaerewa, ki kaaweruma seekaerewa tiame
(Ruuka 12:41-48)*

⁴⁵ Wa'a cheesaapua Eesusia, eee taamo chaanekapua:
—¿Aatanakamera ohjoare te'ta kaaweruma seekaerewaa? Kaaweruma seekaerewaa ihjipua: aata teekorae

toitiame ahpo ta'pechi neesetomichio, kaawe koi'teka yasitokamepua ahpo teeko ta'pechio, yooma kaawe yooraka yasitokameopua, ahpo teeko weweripateriao ahpo ta'pechi, ahkasi ahpo teeko eenachisi. ⁴⁶ Waikaopua, ihji Teekoraa eenechi eenasaapa, tísia kaawe yoramapua pu'kao, ahpo ta'pechio tísia kaawe neesetoka yasitoripua pu'kao. ⁴⁷ Puuu teekoraa, kaawe neesetokame enesoopua ahpo ta'pechio, ¿ki epeche tiame tehki kiatarepua neesetomichioo, ahkasioi yooma ahpo iinuwachioopua? ⁴⁸ Nape pu'ka neesetoame ahpo toariao, na'ara iintokame enesoopua ahpo ta'pechio, ⁴⁹ wepikame enesoopua ahpo ta'pechi weweripakameo, oowera yasaka koaka nawajikame enesoopua, ⁵⁰ teekoraa senawato enasaa, tísia kokosa yoramapua pu'kao. ⁵¹ Wa'achi yorameri Riosiai aatao, ki ahpo chiia e'waka yasitosoo. Poanatapua pu'kao, ki ahpo chokichi yasitomichioopua pu'kao, tísia aiwaniachi ipamapua pu'kao, ki teesa naarakoniachi, tahpitika cheeniachi taameraopua ki'supakaopua, tísia aiwaka.

25

Oosa mariki kutewe wa'achitaka nayewaniame

¹ Waikao Eesusia, pu'ka ooka seekaerewachi simiyame wa'achitari naewaka kajusaapua, oosa mariki kutewechi simiyame, wa'achitarichi o'inekapua taamo naewekao, eee cheekao:

—Nee, no'o Noono tewekachi kahtiame ye'karichi muimeria, kaawe ahpo katewetiamе mochtomeripua no'o eenachisi puuyekao, aata nenewiwachi noonowitiachitia. No'o keepumitiao i'ka wa'achitarichi no'o chanimiao, i'ka eee tiameo: Piie taawechio, oosa mariki kutewe eneriataipua, muuwaeme napawiriachi nenewipuachio. Wa'a nenewiwachio puuu oosa

mariki kutewea, neewimeri natepamerikataipua tahjetokao. ² Puuu oosa mariki kutewea mariki puuu, ki ne'niame eneriataipua ahpo ikitariao, nape mariki puuu oosa mariki kutewea, kaawe ijinatame eneriataipua ahpo ikitariao. ³ Ihji mariki ki ahpo a'chi ikimia inatakamea, ki soparame i'toriataipua aasieteo, ahpo tahjewa to'emiaopua. ⁴ Nape piire mariki kutewe ki kochika te'terekamea ahpo tahjetomioa, u'matoame soparame i'toriatapua ahpo ahjae tahjemia aasieterao. ⁵ Nape wa'a neewimeri puuyeka mochinioio, tehpe eenepakopa neewimerio, kokochipariataipua ki anachapakapa kochirewao. ⁶ Nape naasipa tukaoopua, sisinapuretiatapua tahjera tahjemichioopua, eee cheeka: “¡Née, wa'a ihtona neewimeriapaaa! ¡Tahjetoka natepasaaa!” ⁷ Waikaopu yooma puuu kutewea, mochisiriataipua waikao yooma ahpo tahjetomia tajenatemia. ⁸ Nape puuu mariki kutewe ki ahpo ikimia inatakamea, yooma soopasaapua ahpo tahjetoa aasieterao, chaachapariatapua ahpo wahjachi mariki kuteweo, ahpo ikipua inatakameopua: “Eemea, taamo rewemitia ku'witaoi aasiete, amori choipatiameka teeme taamo tahjetoao, wikipamekapua wa'asi aasietera.” ⁹ Nape puuu kutewe aasiete i'toamea pehji, chaachapariatapua pu'kao: “Ka'i, ki aamo kiasa teemea. Aamo kiasa teemea, ki ijinueka itipimeri teemeai. Tarimitia eemea ohso kaawe.” ¹⁰ Nape pu'ka kutewe aasiete tarimia siimparioiopua, puuu kutewe ahsepari aasiete i'tokamea, ahjama muiriatapua neewimiachio, pahkochi. Pu'ka ahjama muisoopua neewimeria, yeeteparetiatapua muiwachio. ¹¹ Puuu kutewe aasiete tarimia siimpakame e'ensaaapa, chaachapaka sisinamuriataipua muirachio: “¡Taamo paamiraaa, taamo wahjonesaaa, muinariame teemeee!”

¹² Nape apoe neewimeria nehjiariatapua pu'kao: “¡Ka'i eemea! ¡Kiisi aamo machiyamenia aamoo!”

¹³ Eesusia kajusaapa i'ka wa'achitarichi naewakao, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

—Pukaepa eemea kaawe aamo neesetopuapua, no'o enamiachi taawechisiopua, no'oo senawato enamerikopapua.

Teekora tomiwara wa'achitarichi nayewatiame

¹⁴ Pu'ka oosa mariki kutewe noonowiria nayewasaopua, teekora iintoria ahpo tomiwae, wa'achitarichi taamo nayewekapua eee cheeka:

—No'o enamiaa i'ka wa'achitarichitia teeremeripua. Piie taawe aata teekoraa, aata ahpo tekipanatia ahpo toomi tekipanamichio toowesa simiriataipua wahka, seenu weeechi.

¹⁵ 'Piiripi pu'ka toomi tekipanamerio, mariki miiri apoche o'ro toomi ki'yariataipua. Piireopua pu'kao, ooka miiri. Piirechi pehjiopua tiameo, piire miiri toomi tooweriatapua pu'kao. Ihji toomi kiatiaimea, yoomahka tekipanaka muuepumichio eneriataipua, ahkasi ahpo ye'kachisiopua pipiripio. ¹⁶ Waikaopu mariki miiri apoche o'ro toomi kiatiaimea, oosa mariki miiri iintapariatapua pu'kao, tekipanakao. ¹⁷ Puuu ooka miiri apoche o'ro kiatiaimea, naao miiri iintapariatapua pu'ka toomio, wa'achitia ooka miiri yowiteriatapua ahpo teekoo. ¹⁸ Nape piie miiri apoche o'ro toomi kiatiaimea, kihta muuwepuriatapua, oowera wa'amiahka majisa yasariatapua pu'ka toomio.

¹⁹ 'Tehpe neipamio teekora enasaapa, ne'neriatapua i'ka noonowiriaopua ahpo toomiwaeo, kehkisa ahpo yowika machenariaopua ahpo toomiwaeo. ²⁰ Waikao mariki miiri tooetiaimea, pahcha naaepakaopua ahpo teekoo, chaaneriataipua pu'kao: “Íya, i'wa maani aamo toomiwaa mariki miiri, i'wachi maaniamepua

tiameo, mariki miiri toomi no'o yowiteria tekipanakao.”
²¹ Waikao apoe teekoraa chaaneriataputa pu'kao: “Kaawe iintokame muuua no'o tekipanakiaa, kaawechupena aamochi oowe e'rere neeea. Kaawe tekipanatekamemua no'o toomiwao, wa'a aamo iintoriawichioonia, epeche weruma aamo kiamania tehkio. Kaawe e'ramitia muuua noochio, wa'achi erameri neeeai amochio.”
²² Ehjepa neipao, wa'achi eenariataputa aho teekoe ooka miiri toetiamakai toomi. Puuua wa'achi eenakaopua chaaneriataputa aho teekoo: “Paamira, i'wa maani ooka miiri toomi, aamoo no'o tooeria tekipanamichioo. I'wachi maanipua tiame ooka miiri, aamo toomiwae yowiteria tekipanakao.”
²³ Pu'kao teekoraa chaaneriataputa: “Tisia kaawe iintokamemua tiameo, kaawechupena kaawe iintorenia aamochi e'rarenia. Kaawe neesetoremua no'o tomiwao, wa'a aamo iintoriawichioo neeea, ehpeche epeche tiame aamo toowemania yowitemichioo. Kaawe e'ramitia muuuai noochio, neeeai wa'achitia e'ramepua amochio.”
²⁴ Waikaopu piie miiri toomi toowetiamea, aho teeko naaepakao, chaaneriataputa pu'kao: “Paamira, i'wa maani piie miiri aamo no'o tooweriaa. Neeea nane'riamekapa ki cheriwiamekopua ki kaawe mächenatioo, aamo majawekania, aamoo ki echakamekaio, muuu i'ipamekopua, aamoo oritiameo ki ekasuwakai ekasuwatiamē uuyamekopa.”
²⁵ Pukaepania aamo tomiwao, kihta muuwepukania, wehtere majika katewekania ohso kaawe. Pukaepa wa'api kehki aamo no'rawenania toomio, i'wa maanipua wa'api kehki.”
²⁶ Nape teekoraa wa'a iintoriopua pu'kao, chaaneriataputa pu'kao: “Kiisi kaawe iintokamemua, oowera nahsinaka yasakamemua, kihta yooraka pu'ka toomio, itapiti muuetekao.”
²⁷ Muuwejerame e'rakame enesaamua pu'ka toomio, toomi yowiteniachi toamii muuua, pu'ka toomio ehpe taawechi no'o eenoiopua,

yowika manimichiopua paikapioi, paikapioi yowikame no'o teimichiopua eenoio.”²⁸ Wa'a chaanesapa teekoraa, ahpo tekipanatiameoopua chaaneriatapua pu'kao: “U'yemitiapua pu'kao pu'ka piie miiri no'o ki'yaria toomio, naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki miiri muuwepukamera tekipanaka.²⁹ Wa'achitia Riosichi tekipanameai, epeche kaawe iintokamea Riosie ahpo oowetiao yorajera, epeche kaawe yorapuamepua wi'suamesi; nape kiisi yoorakamea Riosi ahpo ooweria teesaoi Riosi nakiya yorajerawao, teesaoi ahpo oowe e'reretia wekatemapua, kihta yoranarekapapua Riosi tehkirao.³⁰ Waikao Riosia pu'kao, ki apochi teerenarekopaopua apochi tekipanakao, pu'kao, tukapachi ipamapua pu'kao, wa'ao te'ta naarakoniachi, tísia kokosa tiame aiwaniachi, wa'ao tísia aiwakao, ma'chi cheeniachi taamerao ki'supaka.”

Yomatiamé wehjoarichi ti'tijoei katewewa

³¹ Waikao Eesusia teekora ahpo tomiwae iintoria kajaapua, wa'achitarichi naewakao, i'ka wehjoarichi mochiniamé katewerichi simiyame, taamo nayewekapua wa'achitarichio, eee cheeka:

—Neeé Tijoe Tijoe tukame eenao, norikame tajitoka enamerinia, no'o tewekachi ku'iwari ahjama; wa'a teetoka enamerinia, no'o ye'karichi yasipamiao wa'asi. No'o ye'karichio, tahpitika teeremeripua wa'ao, te'ta peenia tiario.³² Waika taawechionia, yoomatiamé wehjoarichi mochikame ti'tijoeo ooweruo tiameo, no'o kahtiachi upanuremania pu'kao, yooma ahpo nonowiriaopua, katewepuawichio. Waikaonia Tijoe Tijoe tukamea, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, poanataniamé pu'kao, aaata tepuyamechitia po'wao, poanatanamechitia chiiwachio.³³ Waikaonia pu'ka po'wachitia no'o poanatariao, no'o ahjamina mochiwama

neeea. Pu'ka chiiwachitia no'o poanatariaopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo, no'o oweminakamera iintapamania pu'kao. ³⁴ Waika wa'a iintosaania, no'o ahjamina mochiwariao chaanemania pu'kao: “Yooma eeme no'o Noonochi piipakamea, no'o Noono ye'karichi mochimeripua, no'o kahtiachi ahjama. Ihji no'o ahjama aamo mochimiaa, ke'chu naayachikoi o'inia eratiamepua no'o Noonoeo, waika o'inia aamowichio nuuteweniamē. ³⁵ I'ka no'o wa'a iintomiaopua aamo no'o ahjama mochimiao, no'o chorooi eeme ko'koteriawichiopua; no'o paramukoioopua no'o nerojiteriopa; no'o pooechi ihtoio aamo ta'pechi no'o asipuriopa, no'oo aamoo, kaawe noonowiriopua pu'kao; ³⁶ no'oo wisasori nakiyoio, no'o ki'yariopua pu'kao; no'o kokorioioopua, no'o ne'nemia e'enariopua aamoo; no'o perekarichi kahtioio, wa'achi e'enariopua aamoo, no'o ne'nemia.” ³⁷ Waikao no'o ahjamina ajawariaa, chaachapamapua: “Nape Paamira, ¿achinitio wa'a noonowikame teemea, aamo chorooio aamo ko'koteriao, aamo paramoi nerojiterioio? ³⁸ ¿Achinitio aamo kaawe yoorakame teemea taamo ta'pechi i'tokao? ¿Achinitio aamo ku'ikame teemea, ki aamo wakiraekoio ki'yakao? ³⁹ ¿Achinitio siimpakame teemea aamo ne'nemia kokorioio? ¿Achinitio aamo ne'nekame teemea aamo karichi kahtioio?” ⁴⁰ Waikao neeea Yawichichitia, nehjiamapua: “¿Ki no'okosa ku'ikai iikame eemea, aaata no'o poponichitia tetewao no'o pipinichitia tetewaopua tiame, tesiwa te'terioio aamo ku'irioioopua?”

⁴¹ 'Waikao no'o owenamina ajakameopua chaanemania pu'kao: “Eemea se'wimitapua noochio, eemea Riosieo, te'ta kokosarichi uhjurapuamepua, te'ta aiwaniachi na'ie tatae, kiisii seenampa choipachi na'i, Satanasi ipapuachi na'itiachi, wa'a aiwatepuachi pu'kao yooma

ahpo ku'iwari ahjama. ⁴² Wa'a yorapuame eemea no'o chorooio, kiisi ko'kotekamea, no'oo tísia paramoio, kiisi nerojitekameo; ⁴³ no'o ki machiwachi oiyoio, kiisi no'o asipuriopua aamo ta'pechio; no'o wisasori nakiyoio kiisi no'o ki'yariopa; no'o kokorioiopua kiisi no'o neesetoriopa, no'o karichi kahtioio kiisi e'nariopa no'o ne'nemiao.” ⁴⁴ Waikao no'o owenamina ajakamea chaachapamapua: “Nape teemea Paamira, ¿achinitio aamo tetewikame teemea chorowameo, paramuameoio, ki machiwame oiyoio, wisasorioi nakiyoio, kokoriameoi po'yoio, karichi kahtioiopua tiameo? ¿Achinitio ki aamo ku'ire teemea?” ⁴⁵ Nape neea Yawichichitia kahtiaio, aamo chaanemapua: “¿Ki nane'riame eemea aaata tesiwa te'tioio ki ku'irioo, ki nane'riame eemea no'okamera ki ku'irioo?” ⁴⁶ Wa'a teesoo no'o owemina poanatiamea, riisaka aiwaniachi uumpamapua, ki wahjika aiwaniachi; puuu no'o ahjamina poanatiamea, ki wahjiame ahjaniachi itipimapua.

26

Eesusi noriwi chapipua ahpo katewewa

(Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

¹ Neipa yooma pu'ka taamo cheesaapa Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

² —Nane'riame eemea ooka taawe toiyamekopua wa'asio, Semejenato pahko enemiachio. Wa'a pahkochi nee Tijoe Tijoetukamea, kurusichi meripuamenia, nanaamechi ki'yaka.

³ Pu'ka taawechiami ne'neserosi pa'pamiratuamea, Uurio pirenaturi o'ochetiamea tiame, Kaija te'ta neeserosi paamiratuame kahtiachi napawiriaipua, te'ta weruma tiopachi. ⁴ Ihjia Eesusi ahpo chapipua katewemia

napawiriaipua, a'chikoi yooraka meripuaichiopua, wistuka. ⁵ Puuua ahpo katewekao chaachapariapua:

—Nape pahkokoio ki chapima teemea pehjiio, ki tahpiti-
tika noonoimichiopua pu'ka na'naritoao nenekaka.

Oowitiame, Eesusi peenijauwa to'wekame tarachi
(Marako 14:3-9; Waani 12:1-8)

⁶ Eesusi Wetania ihsioio Siimoni reperaeme teewataniame ta'perachio, ⁷ wa'a eenaka piiripi oowitiame sewajuya i'tokao, puuua piire riimeta pochikame u'pariapua pu'kao, tísia nateyame. Ihji oowitiamea wa'a enasa, meesa chokichi kahtioiopua Eesusio, moochi to'wepakapua ahpo sewajuya u'pariaopua. ⁸ Teemea wa'a iintokame tetewapao, kiisi kaawe erakokao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Achinikai ihji oowitiamea na'atanipua pu'ka sewajuya, tísia nateyameoiopua? ⁹ ¿Ki ookapi toomichi nehjime teeeriaipua ohso kaaweo, kihta ko'kome tiamekoopua ihkokepuaichio?

¹⁰ Nape Eesusia inamuriapaopua taamo chaachapao, taamo chaanekapua:

—¿Achinikai wa'a aamo chaachapani eemea i'ka oowitiame wa'a ihsiametewikapao? Ihji oowitiame noochi iintoriaa, káátisia kaawe iintotiamepua. ¹¹ Kooamewichio tesiwa te'tiamea, senepi taawechi tetewimeri eemea pu'ka ku'ipuawichioo, nape no'oo ki senepi taawechi tetewimeri eemea. ¹² Ihji sewajuya no'o to'wetiamea, no'o weerewa kateweka ihsitiame puuua, ke'chu no'o mukuyoio, no'o weerewa ki iinyajuwa ujuremichiopua. ¹³ Pichiwa chiiamenia i'kao, ihji oowitime no'o yoorariaa, ahkasi wahka ihtoriachi i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatuniachisi, nayewapuame ihji oowitiamea, inatepasikao.

*Uurasi noriwi iintoria Eesusi
(Marako 14:10-11; Ruuka 22:3-6)*

¹⁴ Waika taawechiamio piiripi taamo Eesusi oosa mariki aampa ooka masiteraraa, Uurasi Ihkarióte tewaniame masiteraa, ne'neseriosi pa'pamiratuamechi simiriaipua.

¹⁵ Pu'kao chaaneriapua wa'a eenakao:

—¿Ihkina no'o kiatare eemea Eesusi no'o amochi ne-jisoo?

Aapoeopua chaachapariapua:

—Ahkasi piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomi.

¹⁶ Waikaopua, pu'ka toomi ahpo kiatiachisi wa'anao, o'ineria Uurasia i'yakao, aachin teeka noriwi nehjimiaopua Eesusio.

*Taamo Paamira Aari Koi'wa ko'karia
(Marako 14:12-25; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)*

¹⁷ Pahcha taawechi pahkochio ki rewaruraeme koi'wachiopua paanio, teeme masiteraa, iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana aamo yorakejeranimua Semejenato koi'wariopua?

¹⁸ Wa'a taamo chaanesoopua puuuu, taamo chaanekapua:

—I'ka muuwarichi siimpamitia eemea i'ka tijoe ta'perachi, pu'ka wa'a ta'peemeo chaanemitiapua: “Taamo Masitariaa, eee aamo chaanemichio taamo uhjurakapua: Waapi toinapua no'o kiteremiachio; wa'ami simiyamekane aamo ta'pechi, Semejenato koi'wari ko'komiaopua, yooma no'o masitera ahjama.”

¹⁹ Wa'a chaanetiapa teeme masiteraa, wa'a siimpatiapua waikao. Wa'a e'ensaoopua teemea, yooma iintokapua chaaneretiao, wa'a yoratiapu kooameai.

²⁰ Ehjepami aari enasaapa Eesusia, meesamina yasi-pakapua, yooma taamo ahjamaopua, oosa mariki aampa ooka masitera. ²¹ Wa'a koaka mochinioio, taamo chaanekapua Eesusia:

—Aaata i'wa mochikamea teeme, no'o noriwi nehjimeripua.

²² Waikao teeme masiteraa, tísia yuuwesipatiapua. Wa'a chiipao teemea yoomahka pipiripio, iinatuketiapua:

—¿Paamira, aatana ohjoare puuua, neekosa? — chaachapatiapua.

²³ Neipa yooma wa'a chaachapatioopua, nehjiaka Eesusia:

—Aaata piirepua, taamo ahjama ichuyame. ²⁴ Nee Tijoe Tijonetukamea, wa'a yooraka noriwi nehjipuamepua, Ehkoriaami Iyoterichio, wa'a chiipaa, nape jai puuua, aaata wa'a iintokamea! Epeche kaawe eneriaipua, ki naawakame enesaa.

²⁵ Eesusia, Uurasi ahpo noriwi ihsiaame iinatukekoioopua cheeka:

—Paamira, ¿neee ohjoarepua?

—Wa'a chiiname muuua —chaanekapua Eesusia.

²⁶ Waikao koi'oiopua pehjo Eesusia, piiripi paani uusa chi'wanasao, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono. Wa'a iintosaapua, chaanekapua taamoo:

—Ihji paania no'o weerewapua. Eemea yoomahka eeme pipiripio, chi'watiname ko'komeripua.

²⁷ Wa'a ikisaopua, itapiti ijiwari uusaopua piie paasoo, cheriwema ki'yakapua tiame ahpo Noono, wa'a iintosaopua, chaanekapua taamoo:

—I'ka, paasochi maaniameo, yoomahka pipiripi iijimeri eemea i'kao. ²⁸ Ihji paasochi maaniamea, no'o eera

puuuu. I'ka eeraeo, weemera kateweri ti'tijoeri ahjama no'o yahchapua, yooma ti'tijoeri tatakoririao, cheriwepuamewichio no'o wi'sumeri.

²⁹ Eesusia, simiteka taamo tuuyekao, cheekapua:

—Neeea aamo chaanenapua, ki oosa no'o iijimio tunania, i'ka uuwa neeroraopua, ahkasi no'o Noono ye'karichi, taamo mochipachisiopua. Ahkasi waika enemapua, eenechi aamo ahjama iijimiaopua, i'ka panijuwari neeroraopua.

Eesusia Peero ahpo ka'itamo tuuna

(Marako 14:26-31; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

³⁰ Neipao, wiikari wikatasaopua, teewi siimpatiapua waikao, Oorio Roomosachi. ³¹ Wa'ao Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—Eemea ehpe tukaoo, yooma eeme no'o toimeripua. EHKoriami Iyoterichio, eee chiamekopua: “Tepuyamea meripuamepua, tepuniamea, chi'ripameripua.” ³² Nape neeea eenechi meritiai ahjasaapa, Arirea weechi siimania ke'chu wa'a aamo e'eno'i no'o ne'nemiao.

³³ Peeroa chaanekapua waikao:

—Yoomahka aamo toitarepua nape neeea ka'i; kiisi aamo toimania.

³⁴ Wa'a chiipua Peeroo, chaanekapua Eesusia:

—Pichiwa chiame neeea ehpe wa'api tukawarichio, ke'chu totojowira kusuyoio, paisa no'o ka'itamamerimua.

³⁵ Nape wa'a chaanetai Peeroa, nehjiakapua:

—Kiisi wihtuka chaaninia pu'kao, mukimiaopua aamowichioo, kiisi aamo toimania.

Wahjachi masiteraai, wa'achi chaachapatiapua.

Eesusia E'semani tewekachi ahpo Noonoma, nayewatiame

(Marako 14:32-42; Ruuka 22:39-46)

³⁶ Ehjepao Eesusia masitera ahjamao, E'semaní tewa-niachi e'enatiapua. Wa'a asisaapua Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—I'wa itipimitia eemea ku'itapio. Waami siminania ku'itapio, no'o Noono ahjama nayewamia te'pa kahtiameo.

³⁷ Wa'a cheesaopua, waanami akipakapua teesa, Peero yeeka, na'pa Sewereo tatanara tiame. Wa'ao Eesusia, tísia iiyana erapakaopua, ³⁸ chaanekapua ahpo yeetoriao:

—Neeea ehpeo, tísia yuuwesiamepua, ahkasi mukime eraniame iikachio. I'wa no'o puuyemitia eemea pehjo, ne'neka mochika.

³⁹ Wa'a cheesaopua epeche teesa waanami enepasaa-pua, wehchisi koomorasipakaopua, chaanekapua ahpo Noonoo tewekachi kahtiameo:

—No'nooo, no'o sewina teeremia enesaamua, i'ka aamo iintomia noochi tísia yuuwesiao, no'o se'wipuaoiopua. Nape ki no'okamera e'rachitia iintojeraninia aamoo, aamo e'rachikamera.

⁴⁰ Ehjepao Eesusia, taamo ahpo masitera toariachi eenai, kokochiame tewakapua taamoo. Wa'a te'tereriopa taamoo, chaanekapua pu'ka Peeroo:

—¿Ku'itapioi ki ne'neka mochime erakona eemea?

⁴¹ Pusakame moochíii, neesetowa itaka Riosichio, ki aamo ahsemichiopua na'arario. ¿Ki nane'rena eemea kaaweruma erakoao, senawato ki kaawerumachi wichitariao, weerewao ki anachamekopu moochi inatarichi eraniameo?

⁴² Eesusia, oosa simiyachi simisaapua ahpo Noonoma nayewamiao, chaaneka nayewekapua:

—No'noo, ki teeresoo no'o se'winapua i'ka tísia no'o aiwa yuuwesiao, aamo e'rachitia iintopuapua, ki no'okamera e'rachitia.

⁴³ Eenechi oosa simiyachi eenaka ne'nioio, kokochiame taamo tewakapua. Teemea puichio, kiisi ne'neme erakoamekapua kokochinaria. ⁴⁴ Wa'a te'tiame toisaapao, eenechi siinkapua ahpo Noono ahjama nayewamia, paisa simiyachikapua wa'asio. Waikaoi Eesusia, wa'api cheeka nayewekapua ahpo Noonoo. ⁴⁵ Eenechi eenaiopua wa'asio taamo pe'tiachio, taamo chaanekapua:

—¿Iiweta kokochina eemea pehji? ¿Tísia reresipakame eemea? Ne'neka mochikaa, asikame neeeapa, Tijoe Tijoetukameapa, nanaaramechi kiapuachiopua, ichipukao. ⁴⁶ Mochisíka wa'ási. Wa'a ihtoamepa no'o noriwi nanaaramechi kiameria.

Eesusi chapiniame

(*Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11*)

⁴⁷ Iiweta wa'a chiioi Eesusio, Uurasia piiripi taamo oosa mariki aampa ooka masiteraa, taamo mochikachi asikapua, muuwaeme yeeka soontaro. Ihji ahjama e'nakamea, nasimacheta makoka e'enakamekapua; puuu wahjachia, kuuu ahjae wewepuame. Yooma ihjia, ne'neserosi paamiratuame uhjurariamekapua, i'isaeri o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiame. ⁴⁸ Uurasia noriwi nehji-akaopua Eesusio, chaanekame eneriapua soontaroo:

—Aaata no'o chuchuya, puuu enemapua chapipuamea.

⁴⁹ Pukaepa Uurasia Eesusichi asikao,

—¿Kúíraaa, Masitari! —chaanekaopua Eesusio.

Wa'a chaaneka Eesusio, chuchukapua. ⁵⁰ Waikao Eesusia wa'a yoratiapao, chaanekapua Uurasio:

—¿Ihtana e'raka ihsiamemua?, no'o kaawe uuyaa. Ikanati iintosa naaju, aamo iintomia eenariao.

Wa'a cheesoche Eesusio, soontaro i'tomeria, naaepaka chapisa i'tokapua.

⁵¹ Nape Eesusi chapinioio piiripi teeme Eesusi ahjama ohjoamea, ikanati ahpo nasimacheta ma'chipasapao,

nakachi meteka tehpunekapua nahkarao, piiripi pu'ka te'ta ne'neserosi weripateriaopua. ⁵² Nape Eesusia wa'a iintokopa pu'kao, chaanekapua pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuuu. Yaapiti katewesa muuuu pu'ka aamo merimachetao. ¿Ki nane'renakosa muuuu ki wa'a ihsimerikopua? ¿Ki nane'riame muuuu merimachetae ko'yameo, merimachetae meriniamekoopua tiame? ⁵³ ¿Ki nane'riame muuuu no'o nehpurewa itane-soopua no'o Noonoo, u'matoame piie miiri Riosi ku'iwari no'o uhjuremiikoopua, no'o nehpupamichioopua pu'kao? ⁵⁴ Nape wa'a no'o iintosoopua, ¿achini ikitapu Ehkoriaami Iyoterichi chiia, no'o Noonoo tewekachi kahtiamoopua, ikipo tuuria?

⁵⁵ Waikao wa'a chaaneka terisaopua merimachetae metekameopua, Eesusia chaanekapua ahpo chapimia e'enakameo:

—¿Achini iikai eemea kuuu wewera makoka enapamepua, nasiwaniame maacheta makokaopua tiame, aaata ki nu'uti na'ara iintokamechitia chapimiao? ¿Ki senepi taawechi no'o tetewikame eeme tiopachi masitiame? ¿Achinkai ki wa'a no'o chapika eemea? ⁵⁶ Nape eemea, wa'a noonoimeripua noochio, pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, pichiwa machenamichioopua, ehkoriaami Riosi nayewatura, chaachapario.

Wa'a o'inia Eesusi chapitiachio, piineri toaka teemea, yooma ujumatiapua.

Eesusia te'ta muuwaeme napawitiachi

(*Marako 14:53-65; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24*)

⁵⁷ Wa'a chapisa Eesusia Kaija peereimia napawiniachi i'toretiaopua, ne'neserosi te'ta paamiratuamechi. Wa'a weruma yooremina napawiniachio, wa'a napawiriapua, iyoteri ti'tijoe, o'ochetiame tewaniame pirenaturi tiame,

Eesusi chapitiame katewemiapua, puuyeka. ⁵⁸ Peerochea waikao, piineri na'naritoriapua neipa, ahkasi ne'neserosi te'ta paamiratuame ta'perachi. Wa'a ta'pechi pakisaapua, tiopachi ne'nesetoame ajakachi weripakapua ne'neka, nane'renariapa puuuu, aachin teeremerikopua Eesusi-chio.

⁵⁹ Yooma neeserosi pa'pamuratuamea, oochetiame pirenaturi tewaniamea tiame, te'ta weruma napawiwachi napawikamea, Eesusi meripuamesi wenejiwa i'yaipua. ⁶⁰ Nape Eesusia ki ookapi itapiti wenejika e'enatiaipua, kihta na'arari teitiapua, yooma wistuki chaachapariapua. Nape wa'asi neipaopua wa'ao, ooka e'enakapua wenejiame, ⁶¹ puuuu chaachapakapua:

—I'ka tijoeo teemea, i'ka chiiame inamukapua: “Neeea i'ka tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramania eenechi.”

⁶² Waikaopu te'ta paamiratuamea neeserosi, werisika iinatukekapua Eesusio:

—¿Kihta nehjanimua pu'kao, ki nu'uti na'arario tuuka wenejiniai?

⁶³ Nape Eesusia ihchi itipikapua. Waikao te'ta neeserosi paamiratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Pichiwa Riosi ahjamechi pichiwataka nehjiapuapua, ¿pichiwa Riosi Taanarakosa muuuu, Riosie Weratiame?

⁶⁴ Eesusia waikao cheekapua:

—Eje'e, wa'atepua, te'ta aamo chiiachitia. Neeea aamo chaanemapua tiameo: No'oo Tijoe Tijuetukameo, tewekachi kahtiame no'o tetewipuawite neeeea, te'ta no'o Noono yawichituwa yasirachi ahjamina kahtiame, ki nu'uti utewarieka yawichituame. Wa'a o'iniuo no'oo toomarichi weritoka eename tetewipuamepua.

⁶⁵ Wa'a chiiame inamukapa Eesusio, waikaopu te'ta ne'neseriosia tísia nekakao, ahpo si'panakapua wisasoriwao. Wa'a iintosaapua, chaanekapua yooma wa'a napawikameopua:

—¡lhji tijoe chiiaa, tísia na'araripua Riosichioo! ¿Aatia aaata nakita teeme, epeche pichiwatameri? Eeme wa'api inamukamepua wa'asio, Riosio, tísia na'ariamekopua. Waikao te'ta neeseriosia yooma ahpo ahjama napawikameo, iinatukekapua chaanekao:

⁶⁶ —¿Achina erakoame eemea pu'ka chiiiao? ¿Ihtana yorapua erakoame eemea pu'ka?

Waikao wa'a napawikame iinatuketiamea, chaachapakapua:

—¡Merisáaa! ¡Merisáaa! ¡Riosi tísia na'ariame puuuuaa!

⁶⁷ Waikao ookapi weruma napawitiachi mochikamea, Eesusi weeriachi e'enapaka akachupiapua, nanarichi. Wahjachia teesa wepakao, chaachapapua iinatukekao:

⁶⁸ —¿Ki Muuukosapu Riosie Weratiame? ¡Ehsoo, taamo tuuyesao aatanakamera aamo wewekame teeme!

Peeroa ki machiyo tuuna Eesusio

(Marako 14:66-72; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Peeroa wa'a nokioiopua yooreminao, ma'chi kahtiapua Kaija kaarira ta'pewarachio. Wa'a kahtioiopua Peeroo, wa'a eenaka piiripi oowitiame wa'api tekipanamea, chaanekapua:

—¿Ki pu'ka ahjama oiyame muuuai, Arirea ohjoeme chapitiame ahjama?

⁷⁰ Peeroa nehjiakapua:

—Ka'i, neeea. Kiisi machiyamenia pu'kao, aamo chaachapao.

⁷¹ Waikao Peeroa, waami puuyaniachiami ihtoio, wa'aoi piirechi oowitiame tiamea, Peero tetewikapao tiameo, chaanekapua ahpo wahjachio:

—Ihjipu tijoea tiame, i'ka Eesusi Arirea ohjoeme ahjama oiyamea.

⁷² Waikao Peeroa eenechi ka'itakapua Eesusio cheeka:

—Kiisi machiyamenia pu'kao; ki pichiwa enesoo no'o chiiiao, mukitaonia —cheekapua.

⁷³ Ehjepatakirio wa'a nokayamea, Peero naaepakao, utewaeme chaachapakapua:

—Pichiwápua muuu tiameo, i'ka Eesusi ahjama oiyamea, wa'achi cheeka nayewame muuúai.

⁷⁴ Waikao Peeroa, eenechi ka'itakapua Eesusio, paisachi simiyameopua, eee cheeka:

—Kiisiki machiyamenia pu'ka tijoeo.

Wa'a cheesoche Peeroo, kusuchachakapu totori oowiraa. ⁷⁵ Waikao Peeroa Eesusi cheeria inatepariapua: “Muuua, ke'chu kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamermua.” Wa'a iikapa Peeroa, tísia iiyana erapakaopua yuuwesika, ma'chi machenaka nanarariapua.

27

Piiratochi i'towa Eesusi

(*Marako 15:1; Ruuka 23:1-2; Waani 18:28-32*)

¹ Pu'ka meere ma'chirepasoopua, yooma ne'neserosi pa'pamuratuamea, i'isaeri pirenaturi o'ochetiame tewaniameapua tiame, Eesusi meripuame kateweriapua.

² Waikao Eesusi purisapaopua, Piiratochi i'totiapua, Rooma ohjoeme te'ta yawichiwichio yawichituamechi.

Uurasi ahpo me'ya

³ Waikao Uurasia Eesusi noriwi nehjakamea, Eesusi meripuame iintoriapao, tísia iiyana eraparepua ahpo

tísia na'ara iintoriaopua. Wa'a erapakaopua pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'rapurepua neeserosi pa'pamuratuameo, o'ochetiame pirenaturi tewaniameopua tiameo. ⁴ Wa'a iintosaapua pu'ka pa'pamuratuameo, chaanerepua:

—Ki nu'uti tatakoriire neeea aaata kihta iintokameoipua nehjakao.

Nape puuu pa'pamuratuamea, chaanerepua Uurasio:

—Muuua, muuukamerapua tatarokamea, teemea kihta noonowikamepua. Amoe wa'api wa'a iintokamemua pu'kao.

⁵ Waikao Uurasia wa'api i'isaeri tiopachi ihpapasesapao toomio, ma'chi akiparepua wa'a mochiwachio. Wa'a machenasaapa puuuu, ahpo kuuuchi chuhchaka wiitarihio, ahpo topepateka me'yarepua.

⁶ Waikao te'ta pa'pamuratuamea pu'ka toomi apechunasapua, chaachaparepua ahpoo:

—Ihji toomio eeraemekopaopua pu'kao, ka'chi iika towapuamepua Riosi oowewari maaniachio.

⁷ Waikaopua kaawe ahpo katewesaopua, Sikoritame Weewara tararepua ahjaeo, seesenu ti'tijoeri wahjipame toapuachi. ⁸ Waika o'inia ehpiamisiopua pehjio, We'e Eeraeme teewaniachipua wa'ao. ⁹ Wa'a teeka pichiwa machenare Eremia cheeriaa Riosi nayewatura, puuuu eee cheeriaio ahpo iyoterichio: “Puuu isaeri pa'pamuratuamea, ahpo noriwi nateteriae nehjitiameo, pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'raputiame itipikamepua. ¹⁰ Pukae toomie tariame Sikoritame Weewaraa. Nee Eremiaa, wa'a chiame iyotekamenia, te'ta no'o Paamira tewekachi kahtiaamee, no'o nane'reteriachitia.”

Eesusia Piiratochi
(*Marako 15:2-5; Ruuka 23:3-5; Waani 18:33-38*)

¹¹ Eesusia Piirato yawichichi upasao, eee cheeka iinatuketiapua:

—¿Pichiwa uurio ti'tijoeri yawichiwara muuuu?

—Eje'e, aamo chiiachite puuua —nehjiaka Eesusia.

¹² Nape puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiamea, weeru chaachapoipua Eesusi na'arekao, ihchi itipikapu Eesusia.

¹³ Waika Piiratoa Eesusio ihchi itipikopao, chaanekapua Eesusio:

—¿Kiisi inamuamekosamua yooma aamo tísia na'arechanewao?

¹⁴ Nape Eesusia kiisi nehjiakapua pu'kao. Wa'atia itipikapua. Yawichia wa'a tiioa pu'kao, “iinsa tiame ihjia”, erapakao, ka'chi ikime e'rapua.

Eesusi meripuaichio i'tonurawa

(Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38; 19:16)

¹⁵ I'ka pahkochio, aaata karichi kahtiame toiniame eneriaipua pu'ka taawechemio, aaata itasoopua ma'chi toipuawichioo. ¹⁶ Waika taawechemiopua, wa'a karichi yasariaipua piiripi tijoe tísia inamuniame, Eesusi Warawasi tewaniame. ¹⁷ Pukaepa Piiratoa machenaka iinatukeriaipua wa'a napawikameo:

—¿Aatanakamera toijerame eemea, Eesusi Warawasi, naatikosaoi, Riosie Weratiame Eesusi?

¹⁸ Piiratoa Eesusi Riosie Weratiame toinuramio o'rariaipua, kihta na'ara iintokamekopua Eesusio, oowera tísia nakiniamekopa Eesusio tísia muuwaeme ti'tijoerieopua.

¹⁹ Nape Eesusi katewenioiopua Piiratoe, Piirato uupiraa, chaanenuraka uhjureriapua Piirato, eee cheeka: “Ka'te katewemitiamua pu'ka tijoechi simiyameopua wenejiniameo, kaaweruma tjoekopa pu'kao, pa'a tukaoopua neeea, tísia iinya tiame

teemukania amochi simiyameopua, kiisi kaawe tiame aamo iintosoopua pu'ka tijoecho.”

²⁰ Nape pu'ka wa'apichio ma'chio, neeserosi pa'pamuratuamea, o'ochetiame pirenaturi tewaniameapua tiame, Warawasikamera toinuramichio, oowe erapaterepua ti'tijoerio, Eesusikamera meripuawichio.

²¹ Pukaepa Piirato eenechi ti'tijoeri iinatukioio aachin tiamera toipuamekoo, Eesusikoio, Warawasikoio, ti'tijoeria chaachapakapua siinakokao:

—¡Warawasikameraa puhjésaa! ¡Warawasikamera puhjésaa!

²² Piiratoa wa'a chaachapopao ti'tijoerio, eenechi iinatukeka chaanekapua:

—¿Ihtana iintotane Eesusio, Riosie Weratiame tewaniameo?

Pu'kao muuwari ti'tijoeria, chaachapakapua:

—¡Kurusíchi me'yaaa!

²³ Wa'a chaachapopao Piiratoa, chaanekapua:

—Nape ¿ihtana ki kaawe iintokamepua wa'a yorapua?

Waikao muuwaeparia, epeche utewaeme chaachapakapua:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

²⁴ Piiratoa ka'chi ikime e'rapa Eesusi toinariaio, epeche teetopa muuwario chaachapakao, Piiratoa neeroi uusao, yooma tetewachi paanikokapua cheeka:

—Neee aamo noonowinariao, paanikonania pu'kao, kihta teerenariapa noochio, pu'ka meritioio —chaanekapua pu'ka muuwepari tisia siinakoameopua—. Eemekamera kokosapuamepua, neeea ka'i.

²⁵ Waikao yooma muuwaria nehjiakapua:

—¡Wéee, pe'yáchi! ¡Pe'yachi tamochi wichitapu Riosi kokosáriaaa, yooma taamo tatana tijoetusiwachio pua tiaméee!

²⁶ Wa'a chaachapopaopua pu'kao, Warawasikamera puhjesa tokapu Piiratoa; Eesusio wepinurarekapua pu'kao, wepisaopua, merinurekapua pu'kao, kurusichi chuhchaka.

²⁷ Waikao Eesusia soontarokarichi uparetupua kapitaichi. ²⁸ Wa'a ajapasaapa kapitai kahtiachio Eesusio, yooma wakirapusao, sehtamurame wakirateriapua waikao. ²⁹ Wa'a yorasaopua moochio, wehcha pi'rinaka yawichi mo'kori netesaopua, mosokiraterepua. Wa'a noonoisaapua, ahjamina sekachio yawichi teesorara makotesaopua, yawichi teewaka aacherepua na'areka. Wa'a yorasaapua, chopokorieka aajapeka Eesusio, eee chaachapariapua na'arekao:

—¡Kúíraaa, isaeri yawichíwaraaa!

³⁰ Wa'a chaachapakaopua akachupiapua paanatao, wa'a nokakaopua tiame, pu'ka wa'api teesorae ahpó ki'yariae, moochi wepariapua wa'ao. ³¹ Wa'a nokisaa-pua na'arekao, pu'ka ampawakira sehtamurameo puhjesaopua, wa'api wakirara chuhcheriapua eenechi. Yooma wa'a noonoisaapua yooreminao, merimiachi i'totia Eesusi wa'asi, kurusichi merimia.

Kurusichi meriwa Eesusi

(Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

³² Wa'a i'tonioio siimpaniachio, pooechi natepatiapua piiripi tijoe Siimoni tewaniame. Ihji tijoea Siirene weeechi ohjoeme eneriapua. Waikao soontaroa pu'kao, Eesusi ku'ika i'tonurekapua kurusio, ki kakajuopua Eesusiopia mooketokao.

³³ Wa'a nokisia Ókota tewaniachio, ajasitiapua, Wahjipakame Mo'ojowa chanika chaniwamechi. ³⁴ Wa'ao Eesusio waikao, chipuwari neerora wiino ahjama kiatiaipua tisiwá chihpuame, nape Eesusia yenasache ki nakikapua.

³⁵ Kurusichi chuchasaopa so'sontaroa, Eesusi wisasoriwao ahpo newitowa te'ekapua pu'kao, aatakamera newitokamea, ahjama itipimichiopua, ehkoriaami Riosi na'nayewatura te'ta chaachapariachitia, puuu te'ta iki-tiapua. ³⁶ Wa'a nokisaopua, wa'api mochika itipirepua inatekao. ³⁷ Wa'a kurusichio moochikamera tepaminao, itapiti iyotetiame chuhcheretiapua, aatia tiachipa meritiamekopua chiame. Puuu iyotetiamea, chiamekapua: “Ihjipu Eesusia, uurio ti'tijoeri yawichiwaraa”, chiamekapua.

³⁸ Ooka ichikoame chucharetiaipua tiameo, piiripi ah-jamina, piirea owemina, na'pa puuu neneku chokichi, pipiripi kurusichi. ³⁹ Wa'a chuhkoi Eesusio wa'ami u'matopamea, na'areka Eesusio, mo'rewaka u'matopapua chaachapa:

⁴⁰ —¡Nee, muuu tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramio tuukamekaiomua eenechio, ¿ka'chi iika aamo newime o'ranimua ehpeo, pichiwa tisia utewariemeko tuukamekaio? ¡Pichiwa Riosi Taanara enesaa, tekisáoko ehpeo, wa'a kurusichio!

⁴¹ Puuu neeseriosi pa'pamiratuamea, puuu o'ochetiame pirenaturi tewaniameaipua tiame, chaachapakapua:

⁴² —Wahjachio newipatiameko tuukaio, ka'chi iika newipame e'ranipua ahpo wa'apioi. Ihjia i'isaeri yawichikai, tekimetiaipua wa'a kurusichio, taamoo pichikemichiopua pu'kao, apoekopua Riosichi eenameo.

⁴³ Riosichikamera oowe e'riameko tuukamepua; wa'a teeresoo, Riosi apoe enamapua newipatemiao, tisia nakiyame enesaapua pu'kao: “Riosi Taanara neea”, cheekamekopao.

⁴⁴ Ahkasi puuu ooka ichikuame kurusichi chuchatiameai, na'ara chaachapakapua Eesusio.

*Eesusi mukiwa teereria**(Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)*

⁴⁵ Neipa pu'kaopua, oowetawesi o'inia yooma tuka-pasipasao, ahkasi arikiri paika keenako simiyachisi, taajenakapua eenechio. ⁴⁶ Paika keenako teetoio Eesusia, weeru sisinakaopua chaachakapua:

—Eeri, Eeri, ¿reema sawatani? —No'o Riosi, no'o Riosi, ¿achinikai no'o toakamemua? —cheeka chaniwamepua euro naewaniachio.

⁴⁷ Waikao ookapi wa'a ajakamea, pu'ka inamukapao chaachapakapua:

—¡Néé, keepukao! Ehkoriaami Eeria paaechanipua.

⁴⁸ Waikaopua piiripi puuuu, ikanati a'potiame uusa paatatiamechi saampatesao, kuhsichi chuchasa wa'apote oowepakapua, Eesusio pi'pimichiohua. ⁴⁹ Nape i'kao oowioiopua, wahjaa chaachapakapua:

—Ka'te, ka'teopua pehji. Enatakoipu Eeriaa, newipatemia.

⁵⁰ Nape Eesusia eenechi utewaeme sisinakao, mukukapua wa'asi, ahpo Noonochi nehjakapua iikao. ⁵¹ Eesusi mukuyoio isaeri mochiwachi tiopachioi, tísia weruma tiame ikirehua. Puuu wisasori Riosi iyoriwachi pejana chuhkuameai, pu'ka wa'apichi keenakoo, te'pa o'inia teeresi si'parehua. Pu'ka wa'apichi keenakooi, weeeai, ki muenati noonorehua, ahkasi e'peai yooma tataka kahsirehua. ⁵² Wa'a iikaopua tiameo, wahjipakame toatiachioi, yooma wahjorehua, ki ookapi Riosichi paparaka wahjipakamea, eenechi ahjarehua. ⁵³ Neipa Eesusi oijenaseopua, puuu wahjipakame eenechi ahjakamea, ohjosirehua toatiachi puuyakao, Eerusareni e'enare puuuu waikao, wa'a Eerusarenio, ki ookapi ti'tijoe tetewitiamehua.

⁵⁴ Waikao eenechi Eesusi meritiachi nayewakao, puuu soontaro wa'a inateka mochikamea, soontaro kapi-tairaopua tiameo, yooma pu'ka ikiyame tetewapaopua wa'ao, weeeo tiame ki muuenati nokayopao, tísia majaria-pua. Waikaopua yooma wa'a tiame ikiniopaopua, Eesusio e'repakaopua, chaachapakapua:

—¡Aa, pichiwa Riosichi o'inia eenakame eneriai ihjia, Tijoe Tijoetukame!

⁵⁵ Pu'ka wa'a ikiyoiopua wa'ao, wa'achi ajakapu ooweruai muuwaeme Eesusi ahjama e'enakame, Arirea o'inia ku'isika na'naritokamea. Ihjia, mekapi ajakapua wa'ao, ne'neka. ⁵⁶ Pu'ka ooweruchio wa'a ajakapua, Maaria Maarena, Maaria Saantiao Oose tiame yeeyera, Sewereo tatanara yeeyera tiame.

Eesusi mukukatewe teesotiachi

(*Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42*)

⁵⁷ Pu'ka wa'api aari tukapasipoio, wa'achi eenari-apu Oose tewaniameai Arimatéa weechi tijoe, Eesusichi pichikiamekapaopua tiameo. ⁵⁸ Puuu Oosea, Eesusi yeeyera ahjama ahpo katewesaapua masitewara tiame, Piiratochi simika itariapua Eesusi weerewarao, wetemajimio tuuka. Waikao Piiratoa, kianurarepua pu'kao. ⁵⁹ Ehjepao Oosea, Eesusi weerewara tekipuketiaopua, riino wisasori tohsanamechi ikapikapua. ⁶⁰ Pu'kao ikapisaopua, ahpo weemera teesotariachi teekakapua, ahpo mukiso tekipua-chio neteriachi. Wa'a tekisaopua weruma tehte chihturame to'petiapua ki'sunaka. Wa'a ikisaapa nonoratiapua. ⁶¹ Nape Maaria Maarena, piirechi Maariaapua tiame, wa'a mochika itipikapua pehji, tekitiachi ne'neka.

Eesusi mukukatewetiachi inatewa

⁶² Pu'ka meereo ma'chirepasoopua, yooma katewename tewaniame taawechi u'matosoopua, resipuniame taawechio neeserosi pa'pamuratuamea parisero

ti'tijoe tiame, pirena siimpariapua Piirato chaanemia.

⁶³ Piiratochi e'enasapua, chaachapariapua pu'kao:

—Muuu Piirato, muuu taamo paamiratuameraa, naati inatepaka teemea, pu'ka meritiamе ahjaka oiioipua, pu'ka tisia wistuameo eee cheekamekoopua: “Neeea meritiaio, paika taawe i'toai oijenamania eenechio.”

⁶⁴ Pukaepa teemea, aamo inatenurawa itamia e'enskapua, wa'a mukuteso tekitiachio, ki seenekachi Eesusi masitewarao, Eesusi weerewara ichikosapaopua, oijenario tumichioopua. Pu'kao wa'a chaachapasoopua puuu meritiamе wistuniamea, epeche teeremapua, ki pukerichitia.

⁶⁵ Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—Weh, kaawepua. Wa'a ajawi soontarora, aamoe wa'api i'toka, inatetepuapua pu'ka mukukame tekitiachio, nape te'ta ki ichikopua teereweka.

⁶⁶ Waikaopu isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi tekitiachi e'enasapua Piirato so'sontarowa i'tokaopua, tisia kaawe inatenureriapua. Waikao soontarora wa'a noonowiwapua, kaawe ikichesa toariapua yeetarachio.

28

Eesusi ahjaria eenechi

(*Marako 16:1-18; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10*)

¹ U'matosoopua resipuniame taawechio, pahcha taawechiopua oowisarichio, ma'chirepasoopua Maaria Maarenaa, piirechi Maaria tewaniameapua tiamea, wa'a e'enariaipua ne'nemia Eesusi mukukame tekitiachioopua.

² Wa'a tekitiachi ajasisoopua ooweruo, ki muuenati noonoka we'ea, te'pa o'inia tekikopa Riosi ku'iwarioro. Ihji Riosi ku'iwariora, tekisache wahjonasa tehtee to'perarao, ikicha yachapasaopua pu'kao, ahjachi yasiparepua. ³ Ihjia, kuhjiparichitia utewaeme tajaka yasarepua, wisasoriraa, tisiwa tohsaname keepachitia. ⁴ Soontarora wa'a tiame

tetewapao, tisiwa majariapua, ahpo sasaweriapua majaka, mukipakame ruhjirepua majakao. ⁵ Ihji Riosi ku'iwaria, chaanerepua ooweruo:

—Ka'te majako eemea. Naane e'rena neeea aamoo, Eesusi i'yasiopua, kurusichi meritame. ⁶ Nape puuua ki'tepua i'wao, oijenakamepua wa'asi ahpo cheeriachitia. Naakoo ne'nesakoopua tekitiachio. ⁷ Wa'a ne'nesaapa, yaapi nonoraka tuuyepuapua Eesusi masitewarao, Eesusi oijenariopua wa'asi, Arirea ahpo ihsimio tuuko tuupua-pua pu'kao, ke'chu wa'a enapoiopua aapoeo. Wa'a ahpo tetewipo chiio tuupuapua pu'kao. I'kache aamo tuuyemia tekikamenia.

⁸ Wa'a chaanetiapapua oowerua Riosi ku'iwarioe, ikanati ujumasiriapua taamo Eesusi ajawaria mochikachi tuuyemiao, tísia majakamekaipua kaawe erakoriapua. ⁹ Nape pu'ka ooweru u'mapasioipua nonoraka, senawato pooechi machejeneka Eesusia —Kúíraa —chaanerepua. Waikao oowerua, tisiwa yuuwesiaiopua, tahpitika kaawe erapaka tetewapaopua, tonochi kooreparepua Eesusio, iyorire. ¹⁰ Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka ooweruo:

—Ka'te yuuwesipa, iika yachapasa naajúu. Ohso kaawe yaapi nonoraka tuuyepuapua no'o masiterao. Pu'kao chaanepuapua, Arirea no'o tetewimeriko tuuyepuapua.

Soontaroo wihtuki chaachapajewa

¹¹ I'ka ooweruo Eesusi ma'masitera tuuyemia nonorakoiopua, ookapi soontaroa wa'a tekitiachi inatekamea, Eerusareni e'enakaopua, ikanati yooma tuuyerepua wa'a neeserosi pa'pamuratuameo, wa'a itapiti ahpo tete-wariaopua. ¹² Waikao ihji pa'pamuratuamea i'ka wa'a tiame tuuyetiapaopua, o'ochetiame pirenaturi tewani-achi e'enarepua ahpo wahjachi ahjama ahpo erakoa katewepuawichio, ihtana yorapuamekopua Eesusi

ki'tiopa mukukame tekitiachio. Waikao ihji o'ochetiame pirenaturi tewaniamea, ahpo napawika katewesaapua, ki ookapi toomi nateterepua soontaroo, wihtuki chaachapamichiopua Eesusi ahpo wekateriameopua. ¹³ Wa'a ikisaapua, eee chaachapanurarepua:

—Eemea aaatae iinatuketiaa, Eesusi weerewarao, Eesusi wa'api ma'masitera ichikorio tuupuapua, aamo kokochioio. ¹⁴ Taamo yawichio nekasoo nane'resapao, teeme kaawe erapatemapua pu'kao, aamoo ka'chi yorapuawichio.

¹⁵ Waikao soontarao pu'ka toomi uusao, wa'a tiame katewetiame itipirepua. Pukaepa uurio ti'tijoeria, wa'api chaachamepua ahkasi ehpe taawechemioi.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurawa

(Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

¹⁶ Piirechi taawechemi neipao, puuu oosa mariki aampa piiripi masiteraa, Arirea siimpariapua Eesusi chaaneriachi kaawichi. ¹⁷ Wa'a ajasisaapa teemea, Eesusi tetewisaapa, tísia kaawe erapatiapua tísia ahjachi paparaka mukukai eenechi ahjariopa, aatacheo tamochio, ki te'ta oowe e'rerioiopua, te'ta oijenario Eesusio. ¹⁸ Neipao Eesusia, taamo naaepakao, cheekapua:

—No'o Noono Riosi tewekachi kahtiamea, yooma ahpo utewari no'o ki'yakame puuuapa, yomatiame te'ta aampa tiameopua, tewekachio, i'ka wehjoarichioopua tiame. ¹⁹ Wa'a tiachipa neea ehpe o'inia tiame, yomatiame i'ka wehjoarichi aamo uhjuraninia, yooma noochi paparakameopua tiame nuurewaka, yomachiami siimpaka masitesimichioopua tiame, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua. Yooma pu'ka aamo masitesiao, no'o masitewara enepatemitiapua, no'o Noonochi paparaka paatosipuapua, noochioopua tiame Taanarachio, Rioswarichioopua tiame. ²⁰ Pu'kaoiopua tiame, yooreka

mochiwa masitepuapua pu'kao, no'o e'waka mochito-
michiopua, no'o masiteriachitia. Eemea no'oo, te'ta
kaawe nane'reka mochitomiapua, yooma aaata noochi
paparakameo, ahjama ihsitomerikopua, ahkasi i'ka we-
hjoari kajuyachisiopua.

Wee, nee Maateoa, i'wasi kajuyamenia i'ka Eesusichi
simiyame no'o iyotiao. Cheriwema wa'asi, no'o aamo
kaawe teererewa aamowichioo.

Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma
Tuuyewari

Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma
Tuuyewari New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 1 Jun
2022

c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74